

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

Pienen osakeyhtiön varojenjaon kokonaisveroasteen minimointi

Yrittäjän päätöksenteko varojenjakotilanteessa

Laskentatoimen ja rahoituksen pro gradu-tutkielma

Laatija:

Taneli Kaleva

Ohjaaja:

KTT Antti Fredriksson

17.8.2022

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Laskentatoimi ja rahoitus

Tekijä: Taneli Kaleva

Otsikko: Pienen osakeyhtiön varojenjaon kokonaisveroasteen minimointi

Ohjaaja: KTT Antti Fredriksson

Sivumäärä: 74 sivua + liitteet

Päivämäärä: 17.8.2022

Tutkielman tarkoituksena on tutkia pienen osakeyhtiön varojenjaon verotusta sekä osakeyhtiön että sen osakkeenomistajan näkökulmasta. Tutkielman tavoitteena on etsiä verotuksellisesti edullisin tapa varojenjako ja tutkia yrittäjien päätöksentekoprosessia varojenjaossa. Tutkielma etsii syitä verotuksellisesti edullisinten ja yrittäjien todellisuudessa tekemien päätösten mahdollisten erojen takana. Tutkielman päätutkimuskysymykset ovat näin ollen:

Miten osakeyhtiön eri varojenjaketapoja verotetaan ja miten varojenjaketavoista voidaan valita veroja minimoiva yhdistelmä?

Millaisia yrittäjien päätökset todellisuudessa ovat varojenjaon päätöksentekotilanteessa ja miten tämä eroaa veroja minimoivasta ratkaisusta? Mitä syitä eroavaisuuksien takaa löytyy?

Tutkielma toteutettiin laadullisen tutkimuksen menetelmillä kokonaisvaltaisen käsityksen saamiseksi. Tutkielmassa toteutettiin puolistrukturoidut haastattelut, joihin oli valmiiksi luotu kysymysrunko, mutta joka jätti tilaa avoimelle pohdinnalle ja uusille kysymyksille. Tutkielmassa on käytetty toiminta-analyttistä tutkimusotetta.

Varojenjaon verosuunnittelu kannattaa aloittaa luontoiseduista. Luontoisetu kannattaa lähtökohtaisesti hyödyntää, jos sitä käyttäisi muutenkin. Auto- ja asuntoedun kohdalla tulee todellista hyötyä verrata verotukselliseen hyötyyn. Tämän jälkeen yrityksestä kannattaa maksaa muut verovapaat edut, jos niitä käyttäisi muutenkin. Etujen suunnittelun jälkeen siirrytään palkan tason sovittamiseen. Halvimmillaan pääomatuloksi luettavia varoja saa maksettua 26 prosentin kokonaisverorasituksella, joten ansiotuloveroprosentti kannattaa nostaa ainakin tälle tasolle. Sen jälkeen tulee maksaa ainakin huojennettu osinko, joka on kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. Jos huojennetun osingon jälkeen jäädään vielä tavoitetulotason alle, varojenjaketapa tulee päättää siten, että ansio- ja pääomatuloveroprosenttien marginaaliveroprosentit pysyvät lähellä toisiaan.

Verosuunnittelu ja varojenjaon päätöksenteko ovat aina yksilöllisiä ja lähtevät osakkeenomistajan tavoitteista. Usein pienen osakeyhtiön verosuunnitteluun tarvitaan ulkoisen konsultin apua. Verotuksellisesti edullisimmasta ratkaisusta varojenjaossa voidaan erota monesta eri syystä. Näitä syitä ovat muun muassa osakkeenomistajan tiedon tai ajan puute, verosuunnittelulla saavutettavan hyödyn pienuus, ulkoisen konsultin kallis hinta, osakaspohja ja osakassopimus tai jokin pitkäjänteinen suunnitelma, kuten yrityskauppa, sukupolvenvaihdos tai rakennejärjestely. Verosuunnittelun tulevaisuutta leimaa epävarmuus verotuksen muutoksista ja yhä nopeammat muutokset vaativat yrittäjiltä nopeampaa sopeutumista ja ulkoisen konsultin rooli tulee jopa kasvamaan tulevaisuudessa.

Avainsanat: osakeyhtiö, varojenjako, verotus, päätöksenteko

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
1.1	Tutkielman tausta	7
1.2	Tutkielman tavoite, motivointi ja rajaukset	11
1.3	Metodologia ja tutkielmaetiikka	14
1.4	Tutkielman rakenne	17
2	Osakeyhtiön verotus ja varojenjak	19
2.1	Tuloverojärjestelmä	19
2.2	Osakeyhtiön verotus	23
2.3	Nettovarallisuuden laskeminen ja vaikutus	25
2.4	Osingonjako ja sen verokohtelu	28
3	Varojenjak	31
3.1	Ansiotulot ja niiden verotus	31
3.2	Ansiotuloverotuksessa tehtävät vähennykset	33
3.3	Luontoisedut ja muut henkilökuntaedut	34
3.3.1	Autoetu	35
3.3.2	Asuntoetu	35
3.3.3	Ravintoetu	36
3.3.4	Puhelinetu	36
3.3.5	Muut edut	37
4	Yrittäjien päätöksenteko	39
4.1	Yritysten päätöksenteon kirjallisuutta	39
4.2	Varojenjaon ja verosuunnittelun päätöksenteko	40
4.3	Päätöksenteko palkan ja osingon välillä	43
4.4	Ulkoisen konsultin rooli päätöksenteossa	49
5	Verotuksen minimointi ja yrittäjien päätöksenteko todellisuudessa	51
5.1	Esimerkki verotuksen minimoinnista varojenjaossa	51
5.2	Tutkimusaineiston hankinta	53
5.3	Haastateltavien perustiedot ja haastattelun peruskäsitteiden määritelmät	

	5
5.4 Yrityksen toiminta ja päätökset	59
5.5 Verotuksen minimointi ja siitä eroavat päätökset sekä verosuunnittelun tulevaisuus	62
6 Tutkielman tulokset ja johtopäätökset	67
7 Yhteenveto	71
Lähteet	74
Liitteet	79
Liite 1. Haastatteluiden kysymysrunko	79

KUVIOT

Kuvio 1 Kokonaistulojen jako osingon ja palkan välillä verouudistuksen jälkeen
(mukaillen Alstadsäter & Jacob 2016, 703). 44

TAULUKOT

Taulukko 1 Valtion ansiotuloveroasteikko 2021 (vero.fi) 33

Taulukko 2 Haastateltavien perustiedot 55

1 Johdanto

1.1 Tutkielman tausta

Osakeyhtiö on tyypillinen yritysmuoto yritystoiminnan harjoittamiseen. Yritystoimintaa voi harjoittaa useissa muissakin muodoissa, mutta varsinkin toiminnan kasvaessa osakeyhtiö on yleisin toimintamuoto. Osakeyhtiö voidaan nähdä oikeudellisena ilmiönä, johon voi kerätä pääomaa ja josta voi saada sijoittamalleen pääomalle tuottoa. Osakeyhtiö on erillinen juridinen henkilö, jonka varat ja velat ovat erillisiä omistajiensa varoista ja veloista. Osakeyhtiö luo myös puitteet sille, miten eri rahoittajat kantavat osakeyhtiön riskiä. Varojenjako ja rahoittajien välisiä oikeuksia ja velvollisuuksia säätelee osakeyhtiölaki. (Knuutinen 2017, 244–245.)

Malmgren & Myrsky (2020, 678) puolestaan kuvailevat osakeyhtiötä itsenäisenä verosubjektina, jonka tulot ja menot verotetaan yhtiön eikä osakkaiden tuloina ja menoina. Osakeyhtiö voidaan nähdä osakkaistaan erillisenä varallisuusyksikkönä. Osakeyhtiön osakas ei ole henkilökohtaisesti vastuussa osakeyhtiön velvoitteista tai sitoumuksista, ellei osakas ole antanut henkilötakausta tai omaa varallisuuttaan yhtiön velkojen vakuudeksi. Näin ollen osakkaan vastuu yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista rajoittuu ainoastaan hänen yhtiöön sijoittamaansa pääomaan.

Suomessa kaupparekisteriin on merkittynä yli 600 000 yritystä ja näistä yli puolet on osakeyhtiöitä, jos mukaan otetaan myös asunto-osakeyhtiöt ja keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt. Näin ollen voidaan todeta, että osakeyhtiö on tärkein ja selkeästi yleisin yritysmuoto Suomessa. Yksi tärkeimmistä yritysmuodon valintaan vaikuttavista tekijöistä on verotus. Mitä laajempaa yritystoiminta on, sitä järkevämpää todennäköisesti on osakeyhtiön perustaminen. (Patentti- ja rekisterihallitus 2021.)

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määritetä. Useimmiten tavoitteena on suoran hyödyn tuottaminen osakkeenomistajille, mutta joskus hyöty voi olla myös epäsuoraa. Osakkeenomistajan arvonaluontiteoria hyväksyy tällaiseksi hyödyksi yhtiön lainsäädännölliset velvoitteet sekä osakkeen arvoa nostavat velvollisuudet. (Knuutinen 2013, 74.)

Osakeyhtiön osakkeenomistajalleen tuottaman rahallisen hyödyn voidaan katsoa olevan kahdenkertaisen verotuksen kohteena. Ensin osakeyhtiö maksaa voitostaan 20 prosentin yhteisövero, jonka jälkeen näitä jo verotettuja voittoja verotetaan osakkeenomistajan tulona, kun varoja jaetaan osinkona osakkeenomistajille. Näin ollen verosuunnittelu on todella tärkeää ja olennaista on osakeyhtiön ja osakkaan yhteenlaskettu verotus eikä pelkästään yhtiölle lankeava vero. (Knuutinen 2017, 254.)

Osakeyhtiön verokannan ollessa tasasuhteinen, soveltuu osakeyhtiö laajamittaiseen, kasvuun pyrkivään ja korkean tulotason toimintaan esimerkiksi toiminimeä tai henkilöyhtiötä paremmin. Osakeyhtiön omistajat ovat vastuussa yhtiön sitoumuksista vain yhtiöön sijoittamansa varallisuuden määrällä, elleivät omistajat ole antaneet esimerkiksi takausta tai panttia yhtiön vastuiden puolesta. Näin ollen osakeyhtiö sopii myös suuria pääomia vaativaan toimintaan ja verotuksellisesti yhtiön nettovarallisuuden kasvattaminen on eduksi. (Leppiniemi & Walden 2020, 160.)

Myös Kanniainen ym. (2007, 410–411) toteavat, että odotettu tulotaso vaikuttaa yhtiömuodon kannattavuuden arviointiin ja näin ollen yhtiömuodon valintaan Suomen verojärjestelmän puitteissa. Heidän mielestään Suomessa kannattaa perustaa osakeyhtiö, jos yrittäjä odottaa korkeaa tulotasoa. Matalalla tulotasolla osakeyhtiön ja sen osakkaan kohtaama pääoman kustannus on muita yhtiömuotoja korkeampi varsinkin laajennusinvestointeja suunniteltaessa. Korkean tulotason yrityksiä Suomen verojärjestelmä voi kannustaa tekemään laajennusinvestointeja ja antaa mahdollisuuden yrittäjille jakaa enemmän osinkoa, joka verotetaan pääomatulona ja näin ollen varojensa verorasitus jää pienemmäksi.

Verosuunnittelun tavoitteena on selvittää, mikä vaikutus veroilla on yrityksen eri suunnitelmiin ja miten yrityksen tulisi toimia eri tilanteissa verot minimoidakseen. Verosuunnittelulla pyritään myös estämään yllättävät ja haitalliset veroseuraamukset. Verosuunnittelun tavoite on löytää sellaiset menettelytavat, joilla yritys voi saavuttaa tavoitteensa mahdollisimman edullisin verokustannuksin. Suunnittelun kohteina ovat sekä yrityksen verotettavan tulon määrä että nettovarallisuuden määrä. Nettovarallisuuden perusteella lasketaan tuloverotuksessa pääoma- ja ansiotulon määrät ja myös huojetun osinkotulon määrä. (Leppiniemi & Walden 2020, 16–18.) Mgammal (2019, 327) puolestaan näkee verosuunnittelun vähentävän yhtiön maksamia veroja.

Toisaalta myös yhtiön koolla ja muilla yhtiökohtaisilla tekijöillä on vaikutusta verosuunnittelun tehokkuuteen.

Usein verosuunnittelun keskeisin tavoite varsinkin pienissä ja keskisuurissa yhtiöissä on pääomatulona verotettavan tulon kasvattaminen, mikä on henkilöomistajien edun mukaista. Tämä onnistuu yrityksen nettovarallisuutta ja näin ollen osakkeen matemaattista arvoa kasvattamalla. Nettovarallisuuden määrään pystytään vaikuttamaan kaikkien tase-erien sekä kiinteistöjen ja arvopaperien vertailuarvojen ja verotuksessa poistamattomien hankintamenojen avulla. (Leppiniemi & Walden 2020, 51.) Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä yhtiön velat yhtiön varoista. Laskennallisia verovelkoja ei pidetä varoina eikä velkana ja pääomalaina katsotaan yleensä vieraan pääoman eräksi (vero.fi).

Malmgren ja Myrsky (2020, 701) puolestaan näkevät listaamattomissa yhtiöissä monenlaisia mahdollisuuksia verosuunnittelulle. Tässä mielessä olennaista ovat osingonjakopäätökset, joihin liittyy yhtiön nettovarallisuus ja sen suunnittelu. Toisaalta merkittävää on myös se, kuinka paljon osakkaille maksetaan palkkaa. Palkanmaksusta aiheutuu yhtiölle sivukuluja, mutta palkka ja sen sivukulut ovat vähennyskelpoisia yhtiön tuloverotuksessa. Toisaalta ansiotulojen verotus on osakkaan näkökulmasta useimmiten pääomatuloja kireämpää. Pienten yhtiöiden ja varsinkin yhtiöiden, joilla on yksi tai kaksi omistajaa, yksi tärkeimmistä verosuunnittelun kysymyksistä varojenjaossa on valinta palkan ja osingon välillä.

Kun verosuunnitteluun otetaan mukaan yhtiön sosiaalisen vastuun käsite, voidaan yhtiön ajatella käyttävän väärin sen osakkeenomistajien varoja, jos yhtiö maksaa enemmän veroja kuin se maksaisi, jos yhtiö harjoittaisi verosuunnittelua. Toisaalta jos yhtiön johto kohdistaa yhtiön varoja sosiaalisen vastuun kohteisiin (lainsäädännöllisen vastuun lisäksi), tavallaan he kohdistavat osakkeenomistajille ylimääräisiä veroja. Voidaan esittää kysymys, että voiko yhtiön johdolla olla valtaa tehdä tämänkaltaisia päätöksiä? (Knuutinen 2013, 74–75.)

Verosuunnittelu muuttuu veron kiertämiseksi, kun verovelvollinen tarkoituksellisesti pyrkii antamaan toimenpiteille tai olosuhteille niiden varsinaista tarkoitusta tai luonnetta vastaamattoman muodon. Verotus toteutetaan joka tapauksessa suoritettujen toimenpiteiden varsinaisen oikeudellisen muodon ja luonteen mukaisesti. Kirjanpidossa tätä kutsutaan sisältöpainotteisuuden periaatteeksi (KPL 3:3). (Leppiniemi & Walden 2020, 94.)

Lain säädösten tarkoitukselle vieraita veroetuja tavoittelevien toimenpiteiden estämiseksi on säädetty yleislauseke (Laki verotusmenettelystä VML 28). Tämän yleislausekkeen tarkoituksena on estää perusteettomia ja lain tarkoituksen vastaisia veroetuja. Tämän lausekkeen nojalla verotuksessa voidaan sivuuttaa toimenpiteet, joille on annettu asian varsinaista luonnetta vastaamaton oikeudellinen muoto verojen välttämiseksi. (vero.fi).

Osakeyhtiölaki asettaa rajat ja ehdot, joiden mukaan yhtiöt voivat jakaa varojaan osakkeenomistajilleen. Varojenjaosta määrätään osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:ssä ja hyväksyttäviä tapoja ovat seuraavat (Leppiniemi & Walden 2020, 300):

- voitonjako (osinko) ja vapaan oman pääoman rahaston jakaminen
- osakepääoman alentaminen
- omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen sekä
- yhtiön purkaminen.

Näiden osakeyhtiölaissa esitettyjen varojenjako tapojen lisäksi yhtiö voi maksaa osakkeenomistajalleen palkkatuloa tai maksaa luontoisetuja, kuten ravinto-, asunto- tai autoetuja jos osakkeenomistaja työskentelee yhtiön palveluksessa.

Osakeyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan yhtiö ei saa jakaa varoja, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai olisi pitänyt tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jos jako aiheuttaa maksukyvyttömyyden. Jos yhtiö on maksukykyinen, saa se jakaa taseen osoittaman vapaan oman pääoman, josta vähennetään kirjanpitolain mukaisesti kehitysmenona taseeseen merkitty määrä sekä se määrä, joka on yhtiöjärjestyksessä mahdollisesti määrätty jakamatta jätettäväksi varoiksi. (Leppiniemi & Walden 2020, 301.)

Osakeyhtiön henkilöosakkaan verotuksessa Suomessa on käytössä eriytetty tuloverojärjestelmä, jossa ansiotuloja verotetaan progressiivisesti ja pääomatuloja verotetaan suhteellisesti. Myös pääomatuloissa on kuitenkin pieni progressio, kun pääomatuloveroprosentti on 30 prosenttia ja yli 30 000 euron tuloista 34 prosenttia. Koska pääomatulon suhteellisten verokantojen ja ansiotulojen ylimpien marginaaliverokantojen välillä on todella suuri ero, kannustaa järjestelmä vahvasti verotusta minimoivaan verosuunnitteluun. (Kari & Karikallio 2007, 428.)

1980-luvulla pohjoismaisessa verojärjestelmässä oli erilaisia myönnytyksiä pääomatuloille ja eri pääomatulolajeja kohdeltiin verotuksessa eri tavoin. Huomattavien verotuksen tehottomuuksien seurauksena kehitettiin eriytetty tuloverojärjestelmä, jossa pääomatuloja verotetaan suhteellisesti ja ansiotuloja progressiivisesti. Järjestelmä otettiin ensimmäisenä käyttöön Tanskassa ja myöhemmin 1990-luvun alkupuolella Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa ja näin pohjoismainen eriytetty tuloverojärjestelmä sai alkunsa. (Kanniainen ym. 2007, 408.)

Suomalaisessa verojärjestelmässä yhtiön osakkaat voivat minimoida maksamiaan veroja valitsemalla verotuksellisesti parhaan yhdistelmän ansiotuloina ja pääomatuloina verotetuista tuloista. Vuoden 2005 verouudistuksen seurauksena Suomen verojärjestelmään tuli huomattavasti isompia kannustimia verosuunnittelulle ja tulonsiirroille ansiotuloina ja pääomatuloina verotettavien tulojen välillä. Verouudistuksen seurauksena osinkojen verotus kiristyi, mikä lisäsi kannustimia maksaa enemmän ansiotuloja korvauksena yhtiön eteen tehdystä työstä. Suomalaiset yhtiöiden osakkaat ovat olleet aktiivisia tulonsiirroissa verouudistuksen jälkeen ja verolainsäädäntö näkyy vahvasti osakkaiden varojenjakopäätöksissä. (Harju & Matikka 2016A, 130.)

Tällaisessa eriytetyssä tuloverojärjestelmässä yrittäjät ovat valinnan edessä. Yrittäjien tulot koostuvat osin sijoitetun pääoman tuotosta ja osin korvauksesta heidän työstään. Koska progressiivisen ansiotuloverotuksen korkeimmat veroasteet ylittävät selkeästi suhteellisen pääomatuloveron, eriytetty tuloverojärjestelmä kannustaa yrittäjää muuttamaan tulon työstään pääomatuloksi ansiotulon sijaan. Tämän takia järjestelmään on luotu yläraja sijoitetun pääoman tuotolle, joka verotetaan pääomatulona ja Suomessa tämä raja on kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. (Kanniainen ym. 2007, 408.)

1.2 Tutkielman tavoite, motivointi ja rajaukset

Verojen maksun minimointi voidaan jakaa kolmeen osaan, jotka ovat veropetos, verojen kiertäminen tai välttäminen ja verosuunnittelu. Veropetos on rikosoikeudellisesti rangaistavaa, kun taas verojen kiertäminen tai välttäminen ei ole muodollisesti rikosoikeudellisesti lainvastaista, mutta on lain tarkoitusta vastaan ja jollain tavalla venyttää lain rajoja tarkoituksena pienentää maksettavia veroja. Verosuunnittelu käsittää verovelvollisen verojen maksun minimoimiseksi käyttämät keinot, jotka eivät ole lain

tarkoituksen vastaisia. (Knuutinen 2013, 77.) Tämä tutkielma keskittyy käsittelemään verosuunnittelun keinoja.

Tutkielman tavoitteena on tutkia pienten ja keskisuurten yritysten varojenjaon verosuunnittelua sekä yrityksen että osakkeenomistajan näkökulmasta. Tutkielman otsikon pienellä osakeyhtiöllä tarkoitetaan tilannetta, jossa yhdellä osakkeenomistajalla on päättäntävalta yhtiössä tai kaksi tai kolme osakkeenomistajaa toimii varojenjaossa yhdessä samoin tavoittein. Tavoitteena on selvittää mitä eri tapoja on siirtää yhtiön varoja osakkeenomistajan omistukseen ja millainen on näiden tapojen verotuksellinen käsittely. Tarkoituksena on myös selvittää, miten yrittäjät todellisuudessa toimivat varojenjakokysymyksissä ja onko näillä toimilla yhteys verotuksellisesti edullisimpaan ratkaisuun. Lopullinen tavoite on selvittää mikä varojenjaon tapojen yhdistelmä on verotuksellisesti edullisin, kun otetaan huomioon sekä yhtiön että osakkeenomistajan maksamat verot ja miten tämä yhdistelmä eroaa todellisuudessa tehdyistä ratkaisuista. Yrittäjien päätöksentekoa tutkitaan varojenjakotilanteessa. Näin ollen tutkielman päättökysymykset ovat:

Miten osakeyhtiön eri varojenjakotapoja verotetaan ja miten varojenjakotavoista voidaan valita veroja minimoiva yhdistelmä?

Millaisia yrittäjien päätökset todellisuudessa ovat varojenjaon päätöksentekotilanteessa ja miten tämä eroaa veroja minimoivasta ratkaisusta? Mitä syitä eroavaisuuksien takaa löytyy?

Tämä tutkielma koostaa yhteen osakeyhtiön varojenjaon verotusta koskevaa lainsäädäntöä ja verosuunnittelua. Tämän lisäksi tutkielma vertailee varojenjaon veroja minimoivia ratkaisuja toteutuneisiin ratkaisuihin ja esittelee syitä erojen takana. Tätä on tärkeää tutkia, sillä osakeyhtiön varojenjako koskevaa verotusta ja lainsäädäntöä ei ole kokonaisuutena koostettu ja varojenjakoan liittyvää yrittäjien päätöksentekoa on toistaiseksi tutkittu melko vähän. Tutkielma antaa yrittäjille kootusti tietoa varojenjaon verotuksesta sekä yrittäjien päätöksenteosta varojenjakotilanteessa ja syistä näiden päätösten taustalla. Voitonjaon verotukseen vaikuttaa huomattavasti se, minkälaisia

osakkaita yhtiössä on, koska erilaisia omistajia verotetaan eri tavoin. Tässä tutkielmassa pääpaino on henkilöosakkaissa.

Suomessa kunnallisvero on vuonna 2021 17,00–23,50 prosenttia. Tutkielmassa käytetään kuntana Turkoa, jossa kunnallisvero on vuonna 2021 19,50 prosenttia. (Veronmaksajain Keskusliitto, 2021.) Tutkielmassa ei oteta huomioon käytännössä vapaaehtoista kirkollisveroa. Tutkielmassa otetaan huomioon ainoastaan yhtiön voitostaan maksama 20 prosentin yhteisövero sekä osakkeenomistajan yhtiöltä saamastaan tulosta maksama ansio- ja pääomatulovero. Yhtiön tulos ja nettovarallisuus tulevat siis annettuna ja tutkielmassa yhtiön tulokseen vaikuttaa vain päätökset ansiotulojen tasosta. Tämä rajaus tehdään tutkielman yksinkertaistamiseksi sekä siksi, että tutkielman tarkoituksena on tutkia nimenomaan varojenjaon verotusta eikä yhtiön muuta verosuunnittelua. Näin ollen kaikki muu verotus rajataan tutkielman ulkopuolelle, koska osakeyhtiön yhteisövero sekä osakkeenomistajan pääoma- ja ansiotulovero vaikuttavat eniten varojenjaon päätöksenteossa. Myöskin yritysmuodon valinta ja erilaiset yritysrakenteet ja -järjestelyt jätetään tutkielman ulkopuolelle ja tutkielmassa tutkitaan ainoastaan yksittäisen osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajan yhteisverorasitusta varojenjaossa. Tilinpäätössuunnittelu rajataan tutkielman ulkopuolelle, eikä tilinpäätöksen yhteydessä tehtäviin valintoihin oteta kantaa. Myös sukupolvenvaihdokset jätetään tarkastelun ulkopuolelle eli tutkielmassa oletetaan osakkeenomistajan kasvattavan omaa varallisuuttaan eikä miettivän mahdollisia tulevaisuudessa tapahtuvia sukupolvenvaihdoksia. Haastatteluissa nämä tekijät kuitenkin voivat selittää eroja verotuksen minimoinnin ja todellisten päätösten välillä. Luontoiseduista otetaan huomioon yleisimmät edut eli asunto-, auto-, matkapuhelin- ja ravintoetu.

Tutkielman empiirisen osan esittämä varojenjaon verotuksen minimointi perustuu lainsäädännön muodostamaan ympäristöön, eikä se esitä suoria ohjeita jossain tietyssä tilanteessa toimimiseen. Kaikki varojenjakotilanteet ovat yksilöllisiä ja tutkielman tietojen perusteella voi valita verotuksellisesti edullisimman varojenjakoyhdistelmän kussakin tilanteessa. Varojenjaon tapojen yhdistelmä ja verotuksellinen kohtelu riippuu muun muassa yhtiön nettovarallisuudesta, halutusta tulotasosta ja verovelvollisen muista tuloista.

1.3 Metodologia ja tutkielmaetiikka

Laadullisia menetelmiä käytetään enenevässä määrin laskentatoimen tutkimuksessa. Laadulliset menetelmät voivat antaa selkeän kuvan siitä, miten laskentatoimen erilaiset teorit, käytännöt ja säännöt syntyvät ja säilyvät. On todettu, että laadulliset tutkimukset, erityisesti tulkitsevat case-tutkimukset, pystyvät selittämään laskentatoimen parissa toimivien ihmisten ja laskentatoimen ympäristön toimintaa. (Alsharari ym. 2019.)

Tässä tutkielmassa käytetään laadullisen tutkimuksen menetelmiä kokonaisvaltaisen käsityksen saamiseksi tutkittavasta aiheesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään luomaan kokonaisvaltainen käsitys vallitsevasta tilanteesta ja keräämään tietoa todellisista tilanteista. Tutkimuksen kohteena on yleensä ihmisen toiminta, joten luonnollisina tutkimusmetodeina toimivat esimerkiksi havainnointi ja haastattelut. Tutkimuskohteet valikoituvat tarkoituksenmukaisesti siten, että ne edustavat tutkittavaa ilmiötä. (Hirsijärvi ym. 2009, 125–129.) Näiden syiden takia tutkielmassa käytetään teemahaastatteluita ja case-esimerkkiä, jonka pohjalta tutustutaan yrityksen kokonaisverorasituksen minimointiin ja luodaan näkemys yrityksen omistajien päätöksenteosta varojenjakotilanteessa.

Tutkimuksen tulokset ovat suurilta osin riippuvaisia tutkimukseen valitusta lähestymistavasta. Toimintakeskeinen lähestymistapa soveltuu hyvin laskentatoimen tutkimukseen, varsinkin silloin, kun tavoitellaan syvällistä ymmärrystä johtamisen käytännön toimista. Toimintakeskeinen lähestymistapa tutkimukseen edellyttää läheistä ja syvällistä kontaktia tutkijan ja tutkittavan toimijan välillä ja tällainen on mahdollista ainoastaan case-tutkimuksen ja haastattelun avulla. Toimintakeskeisen lähestymistavan tavoite on saavuttaa syvä ymmärrys ihmisen käyttäytymisestä oikean elämän organisaatioissa. (Pihlanto 1994, 369–370.)

Laskentatoimen case-tutkimukset, jotka yleistyivät 1980-luvun loppupuolella, ovat osoittaneet, että case-tutkimuksilla voidaan saavuttaa parempi ymmärrys siihen, miten johdon laskentatoimi käytännössä toimii organisaatioissa. Case-tutkimus on hyvä tapa luoda syvällistä ja täsmällistä tietoa todellisista johtamiskäytännöistä. (Keating 1995, 66–67.)

Suomalaisessa laskentatoimen tutkimuksessa on laajasti hyväksytty Neilimon ja Näsin vuonna 1980 luoma nelikenttämalli metodologiseksi pohjaksi tutkimukselle. Mallin neljä

lähestymistapaa tutkimukseen ovat nomoteettinen, päätöksentekometodologinen, toiminta-analyyttinen ja käsiteanalyyttinen. Nelikenttämalliin on myöhemmin lisätty konstruktiiivinen tutkimusote. Tutkimusotteet vaihtelevat toisaalta deskriptiivisestä normatiiviseen ja toisaalta teoreettisesta empiiriseen. Tämä tutkielma hyödyntää toiminta-analyyttistä lähestymistapaa tutkimukseen. Tätä voidaan pitää luonnollisena valintana, sillä toiminta-analyyttinen tutkimus on subjektiivinen tutkimusote. Tällaisessa tutkimusotteessa huomion keskipisteessä on tutkittavan oma näkökulma ja toisaalta oman toiminnan luonne ja merkitys. (Kasanen ym. 1993, 255–257.)

Toiminta-analyyttinen tutkimusote tuo ihmisen ja ihmisen toiminnan tutkimuksen keskipisteeksi. Toiminta-analyyttinen tutkimusote pyrkii tyypillisesti ilmiöiden ja niiden taustojen huolelliseen kuvaukseen ja keskiössä on ilmiön perinpohjainen ymmärrys ilman normatiivista ongelmanratkaisun tavoitetta, joka taas on keskiössä konstruktiiivisessa tutkimusotteessa. Toiminta-analyyttiseen tutkimusotteeseen soveltuu hyvin puolistrukturoidut teemahaastattelut, joilla pystytään luomaan syvälinen kuva tutkittavasta aiheesta. (Kasanen ym. 1993, 255–257.)

Toiminta-analyyttisessä tutkimusotteessa tutkijalla itsellään on valta valita tutkimusongelma, -kysymykset, omaksuttava näkökulma ja tutkittavat kohteet. Erityisesti tällaisessa tutkimusotteessa painotetaan sitä, miten tutkittavat kohteet mieltävät oman ympäristönsä ja toimintansa. Tutkittavan ilmiön historiallista luonnetta tarkastellaan tarkasti ja pyritään heijastamaan tämä historiallinen tieto nykyaikaan. Tuloksena toiminta-analyyttisestä tutkimusotteesta on aina tulkinta tietynlaisesta toiminnasta ja yksittäisestä tapauksesta. (Kasanen ym. 1993, 255–257.)

Toimintakeskeinen lähestymistapa ei lähtökohtaisesti tähtää tutkittavien toimijoiden toiminnan muuttamiseen tai neuvomiseen, vaikka se voi olla toissijainen tavoite. Oikeaa elämää tutkitaan muutamien tai jopa vain yhden toimijan avulla, sillä tavoitteena ei ole yleistää vaan ymmärtää syvälinisesti tutkitun toiminnan luonnetta. Toimintakeskeisessä lähestymistavassa ideoita ja tutkimuksen tulosten toimivuutta testataan käytännössä. Toimintakeskeisen lähestymistavan luonteeseen kuuluu, että vakiintuneita metodologisia sääntöjä ei ole saatavilla. (Pihlanto 1994, 373.)

Tutkielman empiirisen osan tavoitteena on luoda esimerkki, jonka avulla yhtiö ja sen osakkeenomistaja pystyy valitsemaan verotuksellisesti edullisimman varojenjaon tapojen yhdistelmän ottaen huomioon sekä yrityksen että sen osakkaan maksamat verot. Esimerkin avulla pystytään laskemaan veroja minimoiva varojenjaon tapojen yhdistelmä annetuilla nettovarallisuudella ja tavoitetulotasolla. Esimerkki luodaan siten, että on helppo määrittää, miten lopputulos muuttuu, jos yksittäistä parametria, esimerkiksi tavoitetulotasoa, muuttaa.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää veroja minimoivia varojenjakoja osakeyhtiölle tietyllä tavoitetulotasolla ja nettovarallisuudella. Tämän ohella tutkielmassa keskitytään siihen, miten nämä verotuksellisesti edullisimmat ratkaisut eroavat todellisuudessa tehdyistä ratkaisuista ja mitä syitä näihin eroavaisuuksiin löytyy yrittäjien päätöksenteossa. Eroavaisuuksia ja niiden syitä kartoitetaan eri alojen yrittäjille ja ulkoisille konsulteille suunnattavilla puolistrukturoiduilla haastatteluilla. Haastatteluilla pyritään luomaan kuva yrittäjien päätöksentekomalleista varojenjakoön liittyvissä kysymyksissä ja pyritään selvittämään, mitkä eri tekijät vaikuttavat yrittäjien päätöksiin varojenjaosta.

Haastattelut ovat ylivertainen tiedonkeruumenetelmä tällaiseen tutkimukseen, koska haastattelussa haastateltava kykenee tuomaan esille omaa tai muiden yrittäjien toimintaa kattavasti sekä löytämään syitä toiminnan takana. Haastatteluissa saattaa tulla esille asioita, joita tutkija ei pysty etukäteen edes ennakoimaan. Haastattelutilanteessa tutkija pystyy myös selventämään ja tarkentamaan vastauksia. Haasteina voidaan nähdä se, että haastateltava antaa epäluotettavia vastauksia, jos kokee tilanteen vaikeaksi tai haluaa miellyttää tutkijaa. (Hirsijärvi ym. 2009, 192–194.)

Qu ja Dumay (2011) pitävät haastattelua yhtenä merkittävimmistä laadullisen tiedon keräämistavoista ja haastattelu on yleisesti hyväksytty tiedon keräämistapa kenttätutkimuksissa. Haastattelu voidaan nähdä keskusteluna, jossa tieto siirtyy toimijalta toiselle ja joka korostaa kyseenalaistamisen ja kuuntelemisen merkitystä. Puolistrukturoidussa haastattelussa etukäteen luodut kysymykset ohjaavat keskustelua, mutta antavat mahdollisuuden myös kysymysten ulkopuoliseen pohdintaan. Puolistrukturoitu haastattelu antaa haastateltavalle mahdollisuuden tarjota vastauksia hänen omalla tavallaan, jolloin usein päästään syvemmin käsiksi oikeaan organisaatiokäyttäytymiseen.

Dubois ja Gadde (2002) esittelivät uudenlaisen tutkimusotteen, jota he kutsuvat systemaattiseksi yhdistelemiseksi. Heidän mukaansa jokaisen tutkimuksen tavoite on peilata tutkimuksen teoreettista viitekehystä todelliseen maailmaan empirian avulla. Systemaattisen yhdistelemisen pääominaisuus on jatkuva liikkuminen empirian ja teorian välillä. Systemaattinen yhdisteleminen on prosessi, jossa teoreettinen viitekehys ja empiirinen tutkimus kehittyvät samanaikaisesti ja tällainen malli sopii hyvin teorian pohjalta luodun esimerkin ja haastatteluiden tarjoaman aineiston yhdistelemiseen.

Tutkielmassa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 6–7) ja suomalaisen tiedeyhteisön laatimaa tutkimuseettistä ohjetta hyvistä tieteellisistä käytännöistä. Näiden hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisia toimintatapoja ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten esittämisessä ja tallentamisessa ja tutkimusten ja niihin liittyvien tulosten arvioinnissa. Tutkielmassa on otettu tutkijoiden työ ja saavutukset ja aikaisempien tutkimusten tulokset asianmukaisesti huomioon siten, että aikaisempiin julkaisuihin on viitattu Turun yliopiston ohjeen mukaisesti ja tutkijoiden työtä on kunnioitettu ja tutkimuksille on annettu niille kuuluva arvo ja merkitys.

Tutkielmaan liittyvät tietoaineistot on säilytetty asetettujen vaatimusten mukaisesti. Haastatteluilla kerätty aineisto perustuu haastateltavien vapaaehtoisuuteen ja haastatteluiden nauhoittamiseen on kysytty lupa. Haastateltavien henkilöllisyyden pysymisestä anonyyminä on huolehdittu. Aineiston keräämiseen liittyvät kysymykset käsitellään tarkemmin luvun neljä alussa. Tutkielmassa on toteutettu tieteellisen tutkimuksen ja tiedon luonteeseen kuuluvaa vastuullista tiedeviestintää ja avoimuutta tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Tutkielman tekemisessä ei ole ilmennyt arviointi- tai päätöksentekotilanteita, joissa tutkielman tekijä olisi ollut esteellinen.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielma koostuu seitsemästä luvusta. Johdanto luo pohjan tutkielmalle ja siinä käydään läpi tutkielman tavoite ja rajaukset. Toinen, kolmas ja neljäs luku käsittelevät osakeyhtiön varojenjaon verotusta sekä yrittäjän päätöksentekoa. Toisessa luvussa käsitellään Suomen tuloverojärjestelmää, yhtiön osingonjakoa ja sen verotusta ja nettovarallisuutta ja sen vaikutusta osakkaan verotukseen. Kolmannessa luvussa luodaan varojenjaon verosuunnittelun esimerkin pohja palkkatulon ja luontoisetujen verotuksen lainsäädännön avulla. Neljännessä luvussa käsitellään yrittäjien päätöksentekoa, valintaa palkan ja

osingon välillä ja näihin vaikuttavia tekijöitä sekä ulkoisen konsultin vaikutusta verotukseen liittyvässä päätöksenteossa. Viidennessä luvussa luodaan esimerkki yhtiön ja sen osakkeenomistajan verotuksesta ja pohja varojenjaon verosuunnittelulle annetuilla tavoitetulotasolla ja nettovarallisuudella. Kuudennessa luvussa tuodaan esille varojenjaon esimerkin johtopäätökset ja tutkielman keskeiset tulokset. Seitsemäs luku on yhteenveto koko tutkielmasta.

2 Osakeyhtiön verotus ja varojenjako

2.1 Tuloverojärjestelmä

Hyvän tuloverojärjestelmän vaatimukset ja tavoitteet ovat oikeudenmukaisuus, varmuus ja tehokkuus. Yleinen tuloverojärjestelmän ongelma on, että järjestelmää ei ole rakennettu täysin taloudellisten realiteettien mukaan. Tuloverojärjestelmä on osa lainsäädäntöä ja se on rakennettu lainsäädännön näkökulmasta. Kuitenkin tuloverojärjestelmän tulisi olla vahvasti kytköksissä taloudellisiin realiteetteihin ja näin syntyy jännite verojärjestelmän laillisen muodon ja käytännön toteutuksen ja tavoitteiden välillä. (Knuutinen 2013, 75.)

Malmgren ja Myrsky (2020, 1) puolestaan pitävät hyvän verojärjestelmän ominaisuuksia keskenään ristiriitaisina, joten tällaisen verolainsäädännön muodostaman ideaalimallin saavuttaminen on vaikeaa. Myös heidän mukaansa hyvän verojärjestelmän ominaisuuksina on pidetty oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta, joiden lisäksi he mainitsevat neutraalisuuden, yksinkertaisuuden, ennustettavuuden ja hallinnollisen toimivuuden. Hyvä verojärjestelmä ei saa haitata talouskasvua vaan sen tulee tukea työllisyyttä ja kilpailukykyä.

Eriytetty tuloverojärjestelmä, jossa ansiotuloja verotetaan progressiivisesti ja pääomatuloja suhteellisesti, otettiin käyttöön vuosina 1987-1993 Tanskassa, Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa verouudistusten. Ero veropohjien välillä oli uudistuksen jälkeen suurin suomalaisessa järjestelmässä ja näin ollen kannustin tulojensiirtoon veropohjien välillä oli myös vahvin. Eriytetyllä tuloverojärjestelmällä on lukuisia hyötyjä, kuten kevyempi pääomatulojen verotus, mikä on hyödyllistä verotuksen tehokkuutta silmällä pitäen sekä toimii keinona valtioiden välisessä verokilpailussa. Järjestelmä myöskin kohtelee eri pääoman lajeja neutraalisti. (Pirttilä & Selin 2011, 120–121.)

1993 verojärjestelmän uudistuksen seurauksena otettiin käyttöön kaksi tärkeää vähennystä: korkokulujen vähennysoikeus ja pääomatulojen huojennustaso. Korkokulut osakkaiden asuntolainoista olivat vähennyskelpoisia 75 prosenttiin asti. Osinkojen kohdalla osingonsaajan verotuksesta vähennettiin yhtiön maksama yhteisövero. (Pirttilä & Selin 2011, 123–124.) Suomessa on siis vuodesta 1993 asti ollut käytössä pohjoismaisen eriytetyn tuloverojärjestelmän periaatteet. Suomessa oli vuoden 2005 verouudistukseen asti käytössä yhteisöveron hyvitysjärjestelmä, jolla pyrittiin

poistamaan yhtiön jakaman osingon kaksinkertainen verotus. Hyvitysjärjestelmässä osingosta menevän veron maksoi osakeyhtiö, joka maksoi osingon. Yhtiön maksama yhtiövero katsottiin osakkaan henkilökohtaisessa verotuksessa tuloveron suorituksiksi ja näin ollen osakas ei maksanut osingosta veroa. (Harju & Matikka 2016A, 117.)

Suomalaisessa järjestelmässä toteutettiin laajamittainen uudistus vuonna 2005. Verosuunnittelusta tuli yhä tärkeämpää verouudistuksen seurauksena, kun myös osingoista alettiin maksaa veroa ja osingot ovat näin kahdenkertaisen verotuksen kohteena. Yhtiöt mukauttivat osingonjakopolitiikkansa verouudistuksen mukaan tavoitteenaan hyötyä verotuksellisesti verouudistuksesta. Tiettyyn rajaan asti osingot voi jakaa huojennetulla verotuksella, minkä tarkoituksena on lieventää kahdenkertaisen verotuksen haitallisia vaikutuksia. (Karjalainen ym. 2020, 2.)

Harju ja Kari (2016, 48) tutkivat vuoden 2005 verouudistuksen vaikutusta varojenjakopäätöksiin. Myös he toivat esille vuoteen 2004 asti käytössä olleen yhteisöveron hyvitysjärjestelmän, jonka tarkoituksena oli poistaa osingonjaon kahdenkertainen verotus. Suomen järjestelmässä maksettu yhteisövero hyvitetiin osakkaan saaman osingon verotuksessa. Myös tasausvero otettiin käyttöön muun muassa Ranskan ja Saksan jalanjäljissä. Sen tarkoituksena oli varmistaa, ettei osinkoja jaettu voitoista, joista ei ollut maksettu täyttä yhteisöveroa Suomeen.

Osakeyhtiön maksaman yhteisöveron ja osakeyhtiön osakkaan tuloverotuksen suhde on yksi keskeisimmistä veropoliittisista ongelmista. Jokainen valtio ja verojärjestelmä, joka verottaa osakeyhtiöitä niiden tulon perusteella, joutuu ratkaisemaan tämän ongelman. Verojärjestelmän tulee ratkaista kahdenkertaiseen verotukseen liittyvät ongelmat. Tämän ongelman perustana on se, että osakeyhtiö ja sen osakkeenomistaja ovat erillisiä verovelvollisia, mikä luo tarpeen arvioida yhteisöveron ja osakkeenomistajan verotuksen yhteisvaikutusta ja sitä, tarkastellaanko näitä veroja yhtenä kokonaisuutena vai ei. (Malmgren & Myrsky 2020, 10.)

Tarve verojen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun korostuu pienissä, yrittäjävetoisissa yrityksissä. Suomessa yrittäjillä on laaja valikoima mahdollisuuksia siirtää saamia tuloja ansiotulo- ja pääomatuloverotuksen välillä tuloihin kohdistuvan verorasituksen vähentämiseksi. Mahdollisuus johtuu Suomessa käytössä olevasta eriytetystä tuloverojärjestelmästä, joka luo mahdollisuuden verosuunnittelulle ja yrittäjän saamien tulojen kokonaisveroasteen pienentämiselle. Yksinkertaisimmillaan yrittäjä voi hyötyä

järjestelmästä tekemällä päätöksiä yrittäjän palkan ja osingon välillä. (Harju & Matikka 2016A, 115–116.)

Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä pääomatulojen alhaisempaa tasaveroprosenttia voi perustella useilla eri syillä, kuten veropohjan laajenemisella, veroarbitraasin mahdollisuuksien kaventumisella ja pääomatulojen lisääntyneellä maailmanlaajuisella liikkuvuudella, mitkä kaikki puoltavat pääomatulojen kevyempää verotusta. Tällaisessa järjestelmässä lainsäädännön tulee varmistaa, että tuloja ei siirretä keinotekoisesti ansio- ja pääomatuloverotuksen välillä ja ettei sijoitettua pääomaa veroteta liikaa. Suomessa nämä ongelmat on ratkaistu rajoittamalla tasaverolla pääomatulona verotettavan osingon määrä maksimissaan kahdeksaan prosenttiin yhtiön nettovarallisuudesta. (Harju & Matikka 2016A, 117.)

Kun verojärjestelmässä on suuret erot ansiotulojen ja pääomatulojen marginaaliveroasteissa, varsinkin korkeiden tulojen verovelvolliset harjoittavat tulojensiirtoa veropohjien välillä. Mahdollisuus tulojensiirtoon nostaa verojärjestelmän tehokkuuskustannuksia ja heikentää järjestelmän aiottua progressiota. Kun tulojensiirron tai ”veropohjan manipuloinnin” uhka on tarpeeksi suuri, lainsäätäjien tulee pohtia pääomatuloverotusta uudelleen. Christiansen ja Tuomala (2008) osoittivat, että olosuhteissa, joissa pääomatulon nollavero olisi teoriassa optimaalinen, lainsäätäjät saattavat silti haluta verottaa pääomatuloja tulojensiirron ehkäisemiseksi. (Pirttilä & Selin 2011, 121.)

Lainsäätäjät pyrkivät usein käyttämään verotuksellisia kannustimia edistääkseen yrittäjyyttä ja talouskasvua. Jotkut verouudistukset tähtäävät kohdennetuille aloille tai suurien kansainvälisten yritysten kannustimiksi, mutta esimerkiksi osinkoverotuksen keventämisellä voidaan kannustaa pieniä ja keskisuuria yrityksiä investointien ja liiketoiminnan kasvattamiseen. Kevyempi osinkojen verotus alentaa investointien tuottovaatimusta ja pääoman kustannusta ja näin ollen lisää investointihalukkuutta. (Alstadsäter & Jacob 2016, 693.)

Myös Harju ja Matikka (2016B, 648) painottivat tutkimuksessaan eriytetyn tuloverojärjestelmän luomia kannustimia tulojensiirtoihin ansiotulo- ja pääomatuloverotuksen välillä. Suomalaisessa verojärjestelmässä tällainen tulojensiirto on laillista, eikä siitä aiheudu yhtiölle tai sen osakkaalle sanktioita. Harjun ja Matikan (2016B, 648) mukaan tällaista tulojensiirtoa voi olla esimerkiksi suurempien osinkojen

jakaminen siten, että osakkaan palkkatulot yhtiöstä ovat pienemmät. Palkanmaksun tulee kuitenkin lainsäädännön mukaan olla korvausta yhtiön eteen tehdystä työstä, tai muutoin se voidaan tulkita peiteltyä osinkona. Myöskään osinkoa ei voi maksaa yhtiöstä, ellei yhtiöllä ole jaettavia varoja tai jos osinko vaarantaa yhtiön maksukyvyn.

Pohjoismaisessa eriytetyssä tuloverojärjestelmässä yrittäjät voivat tehdä valintoja jakavatko he yrityksestään varoja palkkana vai osinkona. Eriytetyllä tuloverojärjestelmällä on kaksi tarkoitusta: yrittäjien pääomatulojen liikaverotuksen ehkäiseminen sekä estää työstä aiheutuvien tulojen siirtämisen pääomatuloiksi ja näin verojen kiertämisen. Kanninen ym. (2007, 422) tutkivat tällaisen eriytetyn tuloverojärjestelmän aiheuttamia kannustimia verosuunnitteluun. He korostivat sitä, miten matalatuottoisen yrittäjän ja sen osakkaan veroaste on korkeampi eriytetyssä tuloverojärjestelmässä kuin ilman sitä. Matalatuottoisen yhtiön osakkaan pääomatuloverotus on korkeampaa ja työn verotus kevyempää ansiotulojen ollessa pieniä.

Myös Harju ja Matikka (2016A, 115) tutkivat pienten ja keskisuurten yritysten varojenjakoja ja päätöksentekoa yrittäjän palkan ja osingon välillä suomalaisessa eriytetyssä tuloverojärjestelmässä. Heidän mukaansa järjestelmä tarjoaa huomattavia kannustimia päätöksentekoon ja verosuunnitteluun juuri varojenjaon osalta. He osoittivat, että verosuunnittelu ja tulojen siirto palkan ja osingon eli ansio- ja pääomatuloverotuksen välillä on todella aktiivista ja eri yhtiöiden väliltä voidaan löytää samanlaisuuksia verosuunnittelussa. He totesivat myös, että kannustimien suuruus vaikuttaa myös verosuunnittelun aggressiivisuuteen. Heidän tutkimuksensa osoitti, että vuoden 2005 verouudistuksen jälkeen huomattavasti useampi yrittäjä minimoi verotustaan yhtiönsä varojenjaon yhteydessä kuin ennen uudistusta.

Alstadsäter ja Jacob (2016, 714) puolestaan arvostelivat pohjoismaista eriytettyä tuloverojärjestelmää siitä, että vaikka verovelvollisen tulot pysyisivät samana, verojenjälkeiset tulot nousevat tulojensiirron seurauksena. Tämä tarkoittaa verotulojen menetystä, mikä taas johtaa tulojen epätasa-arvoon kahdesta eri näkökulmasta. Tällaisesta verojärjestelmästä ja tulojensiirrosta hyötyvät lähinnä eniten korkeatuloiset verovelvolliset. Toisaalta verosuunnitteluun ja verojen minimointiin osallistuvat vain verokannustimista tietoiset verovelvolliset. Joka tapauksessa kaikki keinotekoiset

toimenpiteet verojen pienentämiseksi merkitsevät tehokkuustappioita ja näin ollen tulojensiirrot veropohjien välillä pienentävät verojärjestelmän tehokkuutta.

Tulojen kahdenkertaista verotusta voi lieventää verojärjestelmässä joko yhtiö- tai osakastasolla. Yhtiötasolla voidaan käyttää joko osinkovähennysmenetelmää, jossa osa jaetuista osingoista voidaan vähentää yhtiön verotettavaa tuloa laskettaessa tai jaetun verokannan menetelmää, jossa lievempi verokanta koskee jaettua osaa voitosta. Verotus riippuu siis jaetun osingon määrästä. Osakastasolla voidaan käyttää joko yhtiöveron hyvitysmenetelmää, jossa yhtiön maksama vero vähennetään osakkaan maksettavaksi tulevasta verosta tai osinkotulon vapauttamista osittain tai kokonaan verotuksesta. (Malmgren & Myrsky 2020, 15.)

Korkean tuoton yhtiöt ja niiden osakkaat kohtaavat eriytetyssä tuloverojärjestelmässä päinvastaisia kannustimia tulojensiirtoon kuin matalan tuoton yhtiöt ja niiden osakkaat. Korkeilla tuloilla ansiotulojen veroaste nousee korkeammaksi kuin pääomatulojen verotus. Eriytetty tuloverojärjestelmä kannustaa kerryttämään tuloja yhtiöön ja näin ollen pidättäytymään osingonmaksusta ja investoimaan varoja yritykseen. Yhtiön nettovarallisuutta kasvattamalla yrittäjä pystyy keventämään tulevaisuudessa kohtaamaansa pääomatulojen verotusta, koska eriytetyssä tuloverojärjestelmässä osakkaan pääomatuloveroaste riippuu yhtiön nettovarallisuudesta. (Kanniainen ym. 2007, 422.)

2.2 Osakeyhtiön verotus

Strateginen verosuunnittelu koskee tavallisesti esimerkiksi yritysmuodon tai yritysrakenteen valintaa. Strategista verosuunnittelua ovat myös valinnat siitä, toimitaanko yhtenä yrityksenä vai monta yritystä käsittävänä konsernina. Tämä tutkielma käsittelee taktista ja operatiivista verosuunnittelua. Taktisen verosuunnittelun voidaan määrittellä käsittävän ne keinot, joiden avulla saavutetaan suunnittelukauden tavoitteet. Taktisen verosuunnittelun keinoilla tarkoitetaan usein niitä toimenpiteitä, joilla pyritään tiettyyn tavoitetulokseen kirjanpidossa ja verotuksessa. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi tietynsuuruisen osingonjaon toteuttaminen. Operatiivista verosuunnittelua on puolestaan esimerkiksi lainsäädännön ja oikeuskäytännön seuranta ja noudattaminen yhtiön juoksevassa toiminnassa ja verotuksessa. (Leppiniemi & Walden 2020, 141–142.)

Ensisijaisesti verosuunnittelulla etsitään verotuksellisesti parasta vaihtoehtoa ja näin ollen minimoidaan ja ennaltaehkäistään haitallisia veroseuraamuksia. Verosuunnittelulla pyritään ennakoimaan toimenpiteiden verotuksellinen kohtelu ja löytämään yhtiölle edullisin ratkaisu. Hallitsemattomat ja ennakoimattomat verokohtelut ovat vaarallisia yhtiölle, joten verosuunnittelun avulla näitä pitäisi pystyä estämään. Tämä vaatii pitkäjänteisyyttä ja verosuunnitelman luontia tavoitteiden pohjalta ja tämän jälkeen suunnitelman johdonmukaista toteuttamista. (Leppiniemi & Walden 2020, 25–27.)

Osakeyhtiö on omistajistaan erillinen verovelvollinen ja osakeyhtiötä verotetaan yhteisönä. Näin ollen yhteisön tulosta määrättävä vero maksuunpannaan yhteisölle itselleen. Osakeyhtiöön voidaan kerryttää varoja 20 prosentin verokannan veroseuraamuksella, kun taas yksityisliikkeessä tai henkilöyhtiöissä myös jakamatta jätetty voitto verotetaan yhtiömiesten tai yrittäjien tulona. Osakeyhtiön omistajia verotetaan tulosta, jota yhteisö maksaa omistajilleen. Kahdenkertaista verotusta pyritään lieventämään erillisillä säännöksillä. (Leppiniemi & Walden 2020, 143.)

Myös Niskakangas (2014, 53) korostaa osakeyhtiön itsenäistä verovelvollisuutta. Osakeyhtiölle vahvistetaan tulo, jota verotetaan ja osakeyhtiö vastaa itsenäisesti sille määräytyistä veroista. Tappio vahvistetaan tilikausittain ja tappion voi vähentää seuraavan kymmenen vuoden aikana kertyneestä voitosta. Osakeyhtiön verotus on suhteellista ja sen voittoa ei jaeta pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin niin kuin esimerkiksi henkilöyhtiöissä tehdään.

Verrattuna OECD maihin Suomessa on aiemmin ollut todella korkea yritysveroaste ja muissakin OECD maissa trendinä ollut yritysveroasteen lasku on ollut Suomessa vertailumaita voimakkaampaa. Veroasteen laskiessa veropohjaa on laajennettu. Kansainvälisesti on todettu, että yritysveroasteen lasku on tuottanut maailmantalouteen lisääntyntä integraatiota ja pääoman liikkuvuuden kasvua. Alhainen veroaste houkuttelee maahan myös investointeja. (Xiao 2014, 15, 46.)

Voidaan sanoa, että yksi keskeisimpiä 2000-luvun trendejä suomalaisessa yritysverotuksessa on ollut juuri yhteisöveron alentaminen. Vuonna 2014 yhteisövero laskettiin nykyiseen 20 prosenttiin ja tämä muutti yritysverotuksen uudistamisen lähestymistapaa siten, että päätettiin pysyä laajassa veropohjassa eikä tehdä kohdistettuja poikkeuksia ja verovapauksia. (Lindgren 2014, 132.) Suomessa yritysten tuloksesta kerättävää yhteisöveroa kerää vain valtio eikä Suomessa ole käytössä alueellista tai

kunnallista yritysveroa. Suomessa on käytössä tasavero eli yritysveroaste ei nouse yrityksen verotettavan tulon noustessa. (Xiao 2014, 3–5.)

Ensisijaisesti yhtiön tuloverotus toimitetaan yhtiön tekemän veroilmoituksen perusteella. Jos veroilmoitus on annettu väärin tai se on puutteellinen, sitä oikaistaan tai täydennetään ja lopullinen verotus toimitetaan oikaisun mukaisesti. Verovelvollista on kuultava ennen verotuksen toimittamista, jos veroilmoituksesta poiketaan olennaisesti. Jos veroilmoitusta ei anneta ollenkaan, verotus toimitetaan arvioverotuksena ja usein verovelvolliselle määrätään veronkorotus. Verotuksen toimittamista säätelee verotusmenettelylaki (VML). (Leppiniemi & Walden 2020, 139.)

Ennen tulot voitiin jakaa tuloverojärjestelmässä kolmeen eri tulolähteeseen, jotka ovat elinkeinoverolaki (EVL), maatilatalouden tuloverolaki (MVL) ja tuloverolaki (TVL). Osakeyhtiöiden tulolähdejako poistettiin 1.7.2019 voimaan tulleilla säännöksillä ja verovuodelta 2020 toimitettavassa verotuksessa säännöksiä sovellettiin ensimmäisen kerran. Uudistuksen jälkeen osakeyhtiön tulo lasketaan lähtökohtaisesti ainoastaan EVL:n säännösten perusteella. Uudistus ei vaikuta maataloustoimintaan, liikkeen- tai ammatinharjoittajiin, avoimiin- tai kommandiittiyhtiöihin eikä yleishyödyllisiin yhteisöihin. (Leppiniemi & Walden 2020, 29.)

2.3 Nettovarallisuuden laskeminen ja vaikutus

Suomalaisessa verojärjestelmässä yksityisen osakeyhtiön jakamat osingot jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osuuteen yhtiön nettovarallisuuden perusteella ja tämä toimii tietynlaisena kannustimena yhtiön varallisuuden kasvattamiselle. Jos yhtiö ei jaa kaikkia voittovarojaan osinkona osakkeenomistajilleen, sen nettovarallisuus kasvaa, jolloin jaettavien osinkojen pääomatulo-osuus kasvaa, mikä vähentää osingonjaon verorasitusta osinkojen kasvaessa. (Kari & Karikallio 2007, 434.)

Harju ja Matikka (2016A) tutkivat vuoden 2005 verouudistuksen vaikutusta osakkeenomistajien verotukseen ja tulojen siirtoon ansiotulo- ja pääomatuloverotuksen välillä. Ennen uudistusta palkkojen ja osinkojen veroaste oli lähellä toisiaan varsinkin matalan nettovarallisuuden yhtiöissä. Verouudistuksen jälkeen matalan nettovarallisuuden yhtiöiden osinkojen verotus kasvoi huomattavasti ja osinkojen kahdenkertainen verotus nosti osinkojen marginaaliveroasteen korkeammaksi kuin

ansiotulojen marginaaliveroasteen. Tämä loi osakkaille kannustimen kasvattaa yhtiön nettovarallisuutta. (Harju & Matikka 2016A, 119.)

Usein verosuunnittelun tavoitteena on juuri nettovarallisuuden kasvattaminen, jonka kautta osakkeenomistajan pääomatulona verotettava tulo-osuus kasvaa. Kun halutaan vaikuttaa yhtiön nettovarallisuuden määrään, verosuunnittelun kohteena voivat olla kaikki tase-erät sekä arvopapereiden ja kiinteistöjen verotuksessa poistamattomat hankintamenot tai nettovarallisuuslaskennassa käytettävät vertailuarvot. Lähtökohtana nettovarallisuuden laskemiselle ja tase-erien arvostamiselle toimii laki varojen arvostamisesta verotuksessa (1142/2005). (Leppiniemi & Walden 2020, 51.)

Tappiollista tulosta ei veroteta, kun taas voittoa verotetaan yhteisöverolla ja verotus pienentää yhtiön käytettävissä olevaa pääomaa ja näin ollen nettovarallisuutta. Nettovarallisuuden pienenemisen voi nähdä varsinkin pienten yhtiöiden ongelmana, kun nettovarallisuutta ei muutenkaan ole merkittävästi yhtiössä ja sitä kautta huojennetun osingon määrä on pieni. Verotuksen voi nähdä pienten yhtiöiden ongelmana myös siten, että pienillä yhtiöillä ei usein ole varaa ammattimaiseen veroneuvontaan. (Poutziouris ym. 1999, 11.)

Lähtökohtana yhtiön nettovarallisuuden laskemiselle on, että yhtiön taseessa näkyvistä varoista vähennetään taseessa näkyvät velat. Jos kiinteistöjen tai arvopapereiden verotusarvot ovat korkeampia kuin tasearvot, voidaan arvot laskea verotusarvon mukaan, jonka kautta nettovarallisuutta saadaan kasvatettua ja näin ollen osinkojen pääomatulo-osuus kasvaa. Nettovarallisuutta ja sitä kautta osakkeen matemaattista arvoa laskettaessa yhtiön hankkimat omat osakkeet jätetään lukuun ottamatta. (Niskakangas 2014, 56.)

Yhtiön kertyneet voittovarot vaikuttavat suoraan yhtiön nettovarallisuuteen ja kun yhtiöllä on suuret voittovarot ja sitä kautta nettovarallisuus, se mahdollistaa ja helpottaa verosuunnittelua ja pienentää tuloksen järjestelyn tarvetta. Kun yhtiölle on kertynyt voittovaroja edellisiltä tilikausilta, pystyy se myös jakamaan enemmän osinkoja kuin sen operatiiviset kassavirrat tai tilikauden tulos on. (Karjalainen ym. 2020, 19.)

Keskeisessä asemassa yhtiön nettovarallisuutta laskettaessa on se, mitä varallisuutta ja velkoja katsotaan kuuluvan yhtiön nettovarallisuuteen ja ennen kaikkea se, miten nämä varat ja velat arvostetaan. Yksinkertaistaen yhtiön nettovarallisuus on käytännössä sama kuin yhtiön oma pääoma. Nettovarallisuuden laskemisessa ei oteta huomioon

tilinpäätössiirtojen kertymää eikä pakollisia varauksia. Nettovarallisuus on verotukseen liittyvä käsite ja varat ja velat arvostetaan verotuksen arvoihin, jolloin nettovarallisuusarvot voivat poiketa kirjanpidon taseen osoittamista arvoista ja tällaisia poikkeuksia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa yhtiön taseessa on kiinteistöjä tai käyttöomaisuusosakkeita, joiden verotusarvo saattaa olla tasearvoa korkeampi. Nettovarallisuus lasketaan aina verovuotta ja osingonjakoa edeltävän vuoden taseesta. (Malmgren & Myrsky 2020, 698.)

Kun lasketaan yhtiön nettovarallisuutta, taseeseen aktivoituista pitkävaikutteisista menoista lasketaan varoihin vain sellaiset erät, joilla on oikeasti varallisuusarvoa. Varoihin ei lueta laskennallisia verosaamisia eikä myöskään laskennallisia verovelkoja lueta velkoihin. Tutkimus- ja kehittämismenot voi verotuksessa vähentää vuosikuluna, joten niillä ei näin ollen ole varallisuusarvoa. Varojen arvostuksessa käytetään yleensä verotuksen poistamatonta hankintamenoa. Jos kuitenkin kiinteistön verotusarvo on korkeampi kuin sen verotuksessa poistamaton hankintameno, käytetään nettovarallisuuslaskennassa verotusarvoa. Kiinteistöjen kohdalla vertailu tehdään kunkin kiinteistön osalta erikseen. Arvopaperit arvostetaan niiden yhteenlaskettuun vertailuarvoon, jos vertailuarvo on korkeampi kuin verotuksessa poistamaton hankintameno. Verohallinto määrittää kiinteistöjen ja arvopaperien vertailuarvot. (Malmgren & Myrsky 2020, 698–699.)

Kun jaetut osingot jaetaan osakkaan pääoma- ja ansiotuloihin, vaikuttaa siihen osakkaan omistamien osakkeiden matemaattinen arvo. Osakkeiden matemaattinen arvo saadaan jakamalla yhtiön nettovarallisuus ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä. Näin ollen yhden osakkaan yhtiön, jolla ei ole hallussa omia osakkeitaan, nettovarallisuus vastaa osakkaan omistamien osakkeiden matemaattista arvoa ilman osakaskohtaisia vähennyksiä. (Leppiniemi & Walden 2020, 169.)

Osakkaan omistamien osakkeiden matemaattista arvoa ja yhtiöltä saadun osingon pääomatulo-osuutta laskettaessa tehdään arvosta eräitä osakaskohtaisia vähennyksiä. Jos osakas tai hänen perheenjäsenensä on käyttänyt yhtiön varoihin kuuluvaa asuntoa omana asuntonaan, vähennetään tämä asunnon arvo osakkaan omistamien osakkeiden matemaattisesta arvosta. Tätä vähennystä ei kuitenkaan tehdä, jos osakas ei ole yrittäjien eläkevakuutusjärjestelmään kuuluva niin kutsuttu YEL-osakas. Myös osakkaan tai hänen perheenjäsenensä yhtiöstä saama rahalaina vähennetään osakkeiden matemaattisesta

arvosta. Tämä vähennys tehdään, jos osakas yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa omistaa yhteensä vähintään 10 prosenttia yhtiön osakkeista tai heillä on vastaavan suuruinen osuus äänimäärästä. (Leppiniemi & Walden 2020, 169.)

2.4 Osingonjako ja sen verokohtelu

Yhtiöllä on kaksi vaihtoehtoista tapaa käyttää positiivista ylimääräistä kassavirtaansa: yhtiö voi tehdä investointeja tulorahoituksella kasvattaakseen tulevaisuuden kassavirtoja tai se voi jakaa enemmän osinkoja. Isommat osingot johtavat isompaan omistajan verotukseen, jos osingot ylittävät pääomatulo-osuuden, kun taas investoinnit voivat vähentää yhtiön verotettavaa tuloa sekä mahdollisesti kasvattaa yhtiön ylijäämää ja nettovarallisuutta tulevaisuudessa. Suomessa käytössä oleva verojärjestelmä kannustaa yhtiöitä siirtämään osingonjakoaan myöhemmäksi ja sitä kautta kerryttämään varoja yhtiöön. (Kari & Karikallio 2007, 435.)

Yhtiön ja osakkaan kohtaamalla jaettujen osinkojen ja yhtiöön jätettyjen varojen suhteellisella verotaakalla on suuri vaikutus yhtiön osingonjako- ja rahoituspäätöksiin. Matalampi verotus osingonjaossa voi johtaa suurempiin osinkoihin, kun taas korkeampi osinkojen verotus saattaa kannustaa yhtiötä kerryttämään varoja yhtiöön, pidättäytymään osingonjaosta ja sitä kautta rahoittamaan investointejaan tulorahoituksella velkarahoituksen sijasta. Myös yhtiön ikä ja elinkaaren vaihe vaikuttavat osingonjakoon. Nuoret, kasvuvaiheessa olevat yritykset jakavat vain vähän tai ei ollenkaan osinkoja, kun suuri osa tuloksesta käytetään investointien rahoitukseen tulevaisuuden tuottojen toivossa, kun taas vanhemmat tasaisen kasvun yritykset maksavat suuremman osan tuloksestaan osinkoina nettovarallisuuden ollessa suurempi. Osingonjaon verosuunnittelun mahdollisuuksia yrityksellä on sitä enemmän, mitä kannattavampi se on ja mitä suurempi sen nettovarallisuus on. (Kari & Karikallio 2007, 429–430.)

Osakeyhtiölain 13:5:ssä säädetään yhtiön jaettavissa olevasta vapaasta pääomasta. Säännöksen mukaan osakkeenomistajille jaettavien varojen määrä ei saa ylittää taseen osoittamaa jaettavissa olevaa vapaan oman pääoman määrää, joka käy ilmi viimeksi päättyneen tilikauden vahvistetusta taseesta. Määrästä pitää vähentää myös kirjanpitolain mukaan taseeseen aktivoituneet kehittämismenot. Jaettava määrä voi erota taseen vapaasta pääomasta, jos yhtiöjärjestyksessä on siitä erikseen määrätty. Osakeyhtiölain 13:2:n mukaan yhtiön tulee säilyttää maksukyky varojenjaon jälkeenkin. (Leppiniemi & Walden 2020, 49.)

Varojenjakoja vapaan oman pääoman rahastosta verotetaan TVL:n mukaan osinkona. Voidaan sanoa, että luonteeltaan osinko vastaa tuottoa oman pääoman ehtooselle sijoitukselle yhtiöön. Varojenjako päätöksestä on OYL:n mukaan käytävä ilmi jaetaanko voittovaroja eli osinkoa vai tapahtuuko varojenjako jostain tietystä vapaan oman pääoman rahastosta, kuten sijoitetun vapaan pääoman rahastosta, joka on luonteeltaan pääomanpalautus. (Malmgren & Myrsky 2020, 690.)

Osingon jakajana toimiva osakeyhtiö on veronalaisesta voitostaan veronalainen. Osakeyhtiön voittoa verotetaan 20 prosentin verokannalla riippumatta siitä jaetaanko voitto eteenpäin osinkona vai ei. Näin ollen osakeyhtiön ja yhtiön osakkeenomistajan kokonaisverorasitus on 20 prosenttia siihen asti, kun varoja päätetään jakaa eteenpäin yhtiön omistajille. (Leppiniemi & Walden 2020, 165.)

Osakeyhtiön voittovaroista jaettavan osingonjaon määrä päätetään joka tilikausi osakeyhtiölain säättämässä puitteissa yhtiökokouksessa. Yksityisistä osakeyhtiöistä jaettu osinko jaetaan pääomatulona ja ansiotulona verotettaviin osiin yhtiön nettovarallisuuden perusteella. Jaettava osinko, joka on kahdeksan prosenttia nettovarallisuudesta, katsotaan ikään kuin sijoitetun pääoman tuotoksi ja verotetaan pääomatulona. Kahdeksan prosentin ylittävä osuus katsotaan ikään kuin työnteolla ansaituksi tuloksi ja se verotetaan saajan ansiotulona. (Kari & Karikallio 2007, 429.)

Osingonjaon verotus ei ole yhtenäistä, vaan pörssiyhtiöitä kohdellaan verotuksessa eri tavoin kuin muita yhtiöitä. Kun katsotaan sekä yhtiön että sen osingonjaon verorasitusta, on se suurin, kun muu kuin pörssinoteerattu yhtiö saa osingon pörssiyhtiöltä ja jakaa sen eteenpäin ansiotulona verotettavana osinkona ja pienin verorasitus on, kun muu kuin pörssinoteerattu yhtiö jakaa verovapaita tulojaan osinkona, jotka vielä verotetaan pääosin verovapaana pääomatulona. (Leppiniemi & Walden 2020, 165.)

Pääomatulo-osinko on joko listatun yhtiön jakamaa osinkoa tai sitä osaa listaamattoman yhtiön jakamasta osingosta, joka on alle kahdeksan prosentin vuotuinen tuotto osakkaan omistamien osakkeiden matemaattiselle arvolle. Pääomatulo-osinko jaetaan verovapaaseen ja veronalaiseen osaan. Kun listaamaton yhtiö jakaa osinkoa, joka ylittää kahdeksan prosentin vuotuisen tuoton osakkaan omistamien osakkeiden matemaattiselle arvolle, katsotaan se ansiotulo-osingoksi. Myös ansiotulo-osinko jaetaan verovapaaseen ja veronalaiseen osaan. (Malmgren & Myrsky 2020, 691.)

Osinko on vain 25 prosenttisesti verotettavaa pääomatuloa ja 75 prosenttia on verovapaata tuloa, kun osinko vastaa kahdeksaa prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta (kahdeksan prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta). Tämä on niin sanottu huojennetun osingon määrä ja osingon pääomatulo-osuus. Tältä osin jaettua osinkoa verotetaan siis 7,5 prosentin verotuksella (25×30 prosenttia) 30 000 euroon saakka ja ylimenevältä 8,25 prosentin verotuksella (25×34 prosenttia). Jos jaettu osinko on enemmän kuin kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta, verotetaan se 75 prosenttisesti ansiotulona ja 25 prosenttia on verovapaata tuloa. Osingonjaon verovapaiden osien perusteluna on, että tulot on jo kertaalleen verotettu yhtiön tulona. (Leppiniemi & Walden 2020, 168.)

Jos muilta kuin pörssinoteeratuilta yhtiöiltä saatu osinko ylittää 150 000 euroa henkilöä kohden, osinkoa ei veroteta huojennettuna osinkona, vaikka osinko olisi alle kahdeksan prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta. Yli 150 000 euron osingot, jotka ovat alle kahdeksan prosenttia osakkeiden matemaattisesta arvosta, verotetaan ylimenevältä osalta 85 prosenttisesti pääomatulona. Tällöin osinkojen verotus vastaa ylimenevältä osuudelta pörssinoteeratuilta yhtiöiltä saatua osinkoa ja verorasitus on 25,5 prosenttia (85×30 prosenttia) ja yli 30 000 euron pääomatulojen osalta 28,9 prosenttia (85×34 prosenttia). (Malmgren & Myrsky 2020, 693.)

Osingonjako ja sen verotukselliset vaikutukset realisoituvat yhtiökokouksen osingonjakopäätöksellä. Pääsääntöisesti osingonjako kirjataan yhtiön kirjanpitoon sitä seuraavalle tilikaudelle, jolta osinko jaetaan. Näin ollen esimerkiksi palkka ja osinko verotetaan sekä yhtiön kirjanpidossa että saajan verotuksessa eri verovuosina. Osingonsaajalle syntyy osingonjakopäätöksen seurauksena osinkotuloa ja osingonsaajalle osinko on sen verovuoden tuloa, jolloin osinko on maksettu tai ollut nostettavissa. (Leppiniemi & Walden 2020, 173.)

3 Varojenjako työsuhteen perusteella

3.1 Ansiotulot ja niiden verotus

Ansiotuloihin kuuluvat muun muassa palkkatulo, eläketulo ja veronalaiset sosiaalietuudet, joita ovat esimerkiksi vanhempain- ja työttömyyspäivärahat. Valtionverotuksessa ansiotuloja verotetaan progressiivisesti, jolloin veroprosentti nousee tulojen noustessa. Kunnallisvero on kunnittain määräytyvä suhteellinen tasavero. (vero.fi.)

Jotta yhtiö voi maksaa palkkaa osakkaalleen, täytyy osakkaan työskennellä yhtiössä. Palkan tulee olla käypä ja kohtuullinen suhteessa tehtyyn työhön tai seurauksena voi olla peitelty osingon verotus (VML 29 §). Palkansaajalle on mahdollista maksaa myös päivärahoja tai kilometrikorvauksia, jotka ovat saajalleen verovapaita korvauksia. Päiväraha on yleinen korvaus erityisellä työpaikalla tehdyn työn seurauksena nousseista kuluista ja kilometrikorvaus maksetaan oman auton käytöstä työmatkalla. (Malmgren & Myrsky 2020, 679.)

Verohallinto kuvaa palkkaa maksuksi toiselle tehdystä työstä. Tällöin palkasta toimitetaan ennakonpidätys tekijän verokortin mukaan. Jos verokorttia ei ole toimitettu työntantajalle, pidätetään palkasta 60 prosentin ennakonpidätys. Lopullinen verotus määräytyy kuitenkin koko vuoden tulojen perusteella ja ennakonpidätyksen yli menevät verot pannaan maksuun ja jos verot jäävät alle ennakonpidätyksen, maksetaan veronpalautusta. Palkaksi ja näin ollen ansiotuloksi lasketaan työstä maksetun palkkion lisäksi muun muassa kokouspalkkiot, luento- ja esitelmäpalkkiot, hallintoelimen jäsenyydestä maksetut palkkiot tai toimitusjohtajan korvaukset ja palkkiot luottamustoimesta. (vero.fi.)

Suomessa ansiotulosta pidätetään pakolliset progressiivinen valtion tulovero, kunnittain vaihteleva ja kunnan itse määrittelemä kunnallisvero, joka on tasavero sekä veronluonteiset maksut, kuten sosiaaliturvamaksut ja eläkkeet. Kaikkia näitä hallinnoi keskitetysti Suomen Verohallinto. Kunnittain määräytyvä kunnallisveroprosentti ei ole riippuvainen henkilön tulotasosta eikä kunnallisveroprosentti ole progressiivinen. (Matikka 2018, 948–949.)

Myös Harjun ja Matikan (2016B, 651–652) mukaan ansiotuloverotukseen kuuluu kolme eri tasoa: valtion tulovero, kunnallisvero ja pakolliset sosiaaliturvamaksut. Valtion tulovero on progressiivinen, kun taas kunnallisvero ja sosiaaliturvamaksut ovat suhteellisia. Kunnallisveroprosentti vaihtelee kunnittain. Sosiaaliturvamaksuihin kuuluvat muun muassa työttömyysvakuutusmaksu ja sairausvakuutusmaksu. Yrittäjän palkkaa ei huomioida työttömyysvakuutusmaksuissa. Sairausvakuutusmaksun lisäksi yrittäjän tulee maksaa YEL-maksua (yrittäjän eläkevakuutus), kun yrittäjä työskentelee yhtiössä ja vuotuinen työtulo ylittää 8 063,57 € (vuonna 2021). YEL:n määrän yrittäjä voi käytännössä päättää itse määrittämällä työtulonsa, joten se ei suoraan vaikuta palkan ja osingon perusteella maksettaviin veroihin. Työtulon tulee kuitenkin vastata ulkopuoliselle työntekijälle samasta työstä maksettua palkkaa. Myös yrittäjän sairausvakuutusmaksu määräytyy eläkeyhtiön vahvistaman työtulon mukaan ja on yhteensä 2,22 prosenttia työtulosta. (varma.fi.)

Knuutisen (2017, 146) mukaan valtion tuloveron ja kunnallisveron lisäksi palkasta peritään kirkollisveroa (ei oteta tutkielmassa huomioon), Yle-veroa, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua ja päivärahamaksua. Näiden lisäksi palkasta pidätetään yleensä myös työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkemaksua.

Lähtökohtaisesti kunnallisvero on suhteellinen tasavero. Kuitenkin vuosituhaten vaihteen jälkeen se on saanut yhä enemmän progressiivisen veron piirteitä, kun ansiotulovähennystä on suurennettu. Tämä vähennys on kohdistettu ennen kaikkea pienituloisille, jolloin kunnallisveroonkin on muodostunut progressiivisen verotuksen elementtejä. (Niskakangas 2014, 58.)

Harjun ja Matikan (2016B, 652) mukaan kunnallisveroprosentit ovat eri suuruisia eri kunnissa ja siitä johtuen eri kunnissa asuvien henkilöiden veroprosentit ovat myös eri suuruisia, vaikka tulot olisivatkin yhtä suuret. Kunnallisvero määräytyy täysin veronmaksajan kotikunnan perusteella eikä yksittäisen asukkaan tulotasolla ole merkitystä kunnallisveroprosenttiin. Joka vuosi keskimäärin joka viides kunta muuttaa kunnallisveroprosenttiaan.

Taulukko 1 Valtion ansiotuloveroasteikko 2021 (vero.fi)

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
18 600–27 900	8,00	6,00
27 900–45 900	566,00	17,25
45 900–80 500	3 671,00	21,25
80 500–	11 023,50	31,25

Yllä olevasta valtion tuloveroasteikosta vuodelta 2021 nähdään valtion verotuksen progressio. Keskimäinen sarake näyttää veron määrän euroina vasemman sarakkeen euromääräisen tulon alarajan kohdalla. Tähän veroon lisätään alarajan ylittävältä osalta oikean sarakkeen määräämä prosentuaalinen osuus. Vuoden 2021 ylin marginaalivero on 31,25 prosenttia ja sen suuruista valtion ansiotuloveroa aletaan maksaa, kun ansiotulot ovat yli 80 500 euroa vuodessa. Alle 18 600 euron vuosittaisista ansiotuloista ei makseta lainkaan valtionveroa vuonna 2021.

3.2 Ansiotuloverotuksessa tehtävät vähennykset

Verohallinto tekee automaattisesti verotuksessa vähennyksiä ansiotuloista. Tulonhankkimismenoista tehdään automaattisesti 750 euron vähennys ansiotuloista. Tulonhankkimismenot ovat kuluja, jotka aiheutuvat palkkatulojen hankkimisesta. Jos tulonhankkimismenoja kertyy enemmän kuin 750 euroa vuodessa, vähennystä täytyy hakea itse. Tulonhankkimismenot pienentävät palkkatuloja ja näin ollen vähentävät verotettavan ansiotulon määrää. Tulonhankkimiskuluiksi, joista voi saada vähennyksen, lasketaan muun muassa tietokoneet ja tietoliikenneyhteydet, työkalut, työhuoneesta aiheutuneet kulut, ammattikirjallisuus, opiskelu- ja koulutusmenot ja kasvomaskit. Myös työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut ja työttömyyskassamaksut voi vähentää tulon hankkimisesta aiheutuneina kuluina. (vero.fi.)

Matkakulut, jotka liittyvät työssä käymiseen ja töiden tekemiseen, voi vähentää verotuksessa. Vähennystä ei tehdä suoraan veroista, vaan matkakulut pienentävät verotettavan ansiotulon määrää. Ensin matkakuluista vähennetään omavastuu, joka vuonna 2021 oli 750 euroa. Omavastuun jälkeen matkakuluja saa vähentää enintään 7000 euroa, joten maksimivähennykseen oikeuttava matkakulujen kokonaismäärä on vähintään 7 750 euroa. (vero.fi.)

Kotitalousvähennys pienentää suoraan maksettavien verojen määrää. Kotitalousvähennyksen voi saada, kun ostaa kotiinsa esimerkiksi siivouspalvelun, lastenhoitoa, remontteja tai tietokoneiden asennuksen. Myös vapaa-ajan asunnolla teetetyt työt kuuluvat kotitalousvähennyksen piiriin. Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä vuonna 2021 oli 2 250 euroa ja omavastuu oli 100 euroa. Kotitalousvähennyksen voi tehdä vain työn osuudesta ja yritykselle maksetusta laskusta 40 % työn osuudesta saa vähentää verotuksessa. (vero.fi.)

3.3 Luontoisedut ja muut henkilökuntaedut

Veronalaista ansiotuloa ovat palkan lisäksi myös erilaiset rahanarvoiset etuudet ja korvaukset, joita työnantaja voi maksaa työntekijälleen. Tavallisesti nämä ovat luontoisetuja, joita ovat esimerkiksi asuntoetu, autoetu, ravintoetu ja puhelinetu. Verohallinnolle on lain mukaan annettu oikeus määrätä sitovasti luontoisetujen arvostamisesta ja luontoisedut arvostetaan Verohallinnon ohjeistuksen mukaan käypään arvoonsa. Verohallinto antaa aina loppuvuodesta yksityiskohtaisen päätöksen luontoisetujen arvojen laskentaperusteista alkavalle vuodelle. (Niskakangas 2014, 59.)

Verohallinnon mukaan työnantajalta saatu työsuhteen alainen etu (luontoisetu) verotetaan palkkatulona. Verohallinto antaa vuosittain työsuhde-etujen arvosta päätöksen, jossa tietylle työsuhde-edulle määritetään verotusarvo. Tämä edun verotusarvo lisätään saajan palkkatuloon ja verotetaan osana saajan palkkatuloja. Vuosittain verotusarvot vahvistetaan seuraaville eduille: asuntoetu, autotallietu, ravintoetu, autoetu ja puhelinetu. (vero.fi.) Tässä tutkielmassa otetaan huomioon yleisimmät edut eli asuntoetu, ravintoetu, autoetu ja puhelinetu. Asunto- ja autoedun kohdalla tulee ottaa huomioon yhtiön pääoman tarve asunnon tai auton hankkimiseksi. Auton voi kuitenkin hankkia yhtiölle usein leasing-sopimuksella. Myös pääoman tarve pienenee, jos yhtiöllä tai sen osakkaalla on antaa lainalle vakuuksia.

3.3.1 Autoetu

Jos yhtiön autoa käytetään yksityisajoihin, syntyy autoetua. Yksityisajoja ovat myös asunnon ja työpaikan väliset matkat. Autoetua on kahdenlaista: vapaa autoetu ja auton käyttöetu. Vapaa autoetu tarkoittaa sitä, että yhtiö maksaa kaikki autosta koituvat kustannukset ja käyttöedun tapauksessa edun saaja maksaa itse ainakin polttoainekustannukset. Autoedun arvoon vaikuttavat auton hankintahinta, käyttöönottovuosi ja lisävarusteet. (vero.fi.)

Niskakangas (2014, 59) kuvaa autoedun syntyvän, jos verovelvollinen käyttää yhtiön omistamaa autoa omiin tai perheensä yksityisajoihin. Autoetu tulee kysymykseen myös silloin, kun verovelvollinen käyttää yksityisajoihin yhtiön leasingehdoilla hankkimaa autoa. Verohallinto antaa ohjeessaan kuukausittaisen verotusarvon eriarvoisille autoille ja luonnollisesti mitä kalliimpi auto on, sitä korkeampi on sen verotusarvo. Ohjeessaan Verohallinto määrää arvot sekä vapaalle autoedulle että auton käyttöedulle.

Autoetu on verotuksellisesti sitä edullisempi, mitä enemmän verovelvollinen käyttää autoa yksityisajoihinsa, koska autoedun verotus perustuu puhtaasti auton arvoon ja ominaisuuksiin eikä niinkään auton käytön määrään. Kuitenkin jos verovelvollinen saa työnantajaltansa autoedun, ei hän ole enää oikeutettu saamaan kilometrikorvauksia, jotka ovat verovapaita. Verohallinto vahvistaa vuosittain myös kilometrikorvauksen arvon. Yksinkertaistetusti voidaan sanoa, että oma auto on edullinen silloin, kun on paljon kilometrikorvauksin korvattavia työmatkoja ja autoetu kannattaa erityisesti silloin, kun verovelvollisella on paljon yksityisajoja. (Niskakangas 2014, 59.)

3.3.2 Asuntoetu

Asuntoedulla tarkoitetaan sitä, kun verovelvollinen käyttää työsuhteeseensa perustuen asuntoa palkkaan liittyvänä etuutena. Asunnon ei tarvitse olla työnantajan omistama, vaan asuntoetu syntyy, kunhan yhtiö maksaa asunnosta aiheutuneet kustannukset. Luontoisetua ei synny, jos työntekijä maksaa työnantajalleen Verohallinnon määräämän verotusarvon mukaisen vuokran. Verohallinto on määrittänyt asuntojen verotusarvot tietynlaisina keskiarvoina. Verotuksellisesti asuntoetu on sitä edullisempi, mitä korkeampi asunnon todellinen arvo on verrattuna Verohallinnon määräämään verotusarvoon nähden. (Niskakangas 2014, 59.)

Verohallinnon virallisen määritelmän mukaan verotettava asuntoetu syntyy, kun asunto saadaan käyttöön työ- tai virkasuhteen perusteella tai asunto on osa palkkaa. Asunnon verotusarvoon vaikuttavat asunnon ikä, pinta-ala ja asuntoon tehdyt peruseräparannukset. Pääkaupunkiseudun asuntojen verotusarvo on korkeampi kuin muualla Suomessa sijaitsevien asuntojen. Asuntoedulle vahvistetaan kuukausittainen perusarvo, johon lisätään neliömetrikohtainen arvo. Tämä on asuntoedun yläraja, mutta asuntoetu voi olla tätä arvoa alempi, jos asuntoa käytetään esimerkiksi edustustilana yhtiön tilaisuuksissa. (vero.fi.)

3.3.3 Ravintoetu

Jos yhtiö järjestää työntekijälleen ilmaisen työpaikkaruokailun, katsotaan se luontoiseduksi, jota verotetaan Verohallinnon päätöksen mukaisesti. Työpaikkaruokailun verotusarvon perustana toimii työntekijälle ruokailusta aiheutuneet välittömät kustannukset. Toinen vaihtoehto ravintoedun muodostumiselle on, että työnantaja luovuttaa työntekijälle ilmaiseksi lounaseteleitä. Ravintoedun hyöty perustuu siihen, että Verohallinto pitää lounaseteleiden verotusarvon niiden nimellishinnan alapuolella. Luontoisetua ei luonnollisestikaan synny, jos työntekijä maksaa työnantajalle setelin verotusarvon mukaisen hinnan. (Niskakangas 2014, 60.)

Verohallinnon mukaan yhtiö voi järjestää ruokailun monella eri tavalla: tavanomaisena työpaikkaruokailuna, laitosruokailuna, hotelli- tai ravintolahenkilöstön ravintoetuna tai lounassetelinä tai vastaavana. Verohallinnon määräämä ravintoedun arvo määräytyy sen mukaan, miten ruokailu järjestetään. Ravintoedun arvo vuonna 2021 on 6,90 euroa aterialla kohden, jos välittömien kustannusten määrä on vähintään 6,90 euroa ja enintään 10,90 euroa. (vero.fi.)

3.3.4 Puhelinetu

Jos puhelimella soitetaan myös yksityispuheluita vapaa-aikana ja nämä sisältyvät yhtiön maksamaan puhelinlaskuun, syntyy verotettavaa puhelinetu. Verohallinnon vuosittain antamassa luontoisetupäätöksessä määritellään, mitä kaikkia kuluja puhelinetu kattaa. Matkapuhelimen käyttö maksuvälineenä ei sisälly puhelinetuun, vaan se verotetaan erikseen. Kuitenkin tietoliikenneyhteyden yksityiskäyttö on verotonta ja siitä ei synny erikseen luontoisetua. (vero.fi.)

Kun verovelvollisella on oikeus soittaa työnantajan puhelimella ja työnantajan maksamana myös henkilökohtaisia puheluita, on kyseessä matkapuhelinetu. Puhelinetuun voi kuulua sekä puhelin että puhelinlasku ja puhelinta on oikeus käyttää myös työntekijän vapaa-aikana. Puhelinetu on yleistynyt ja siitä on tullut yleisin luontoisetu. (Niskakangas 2014, 60.)

Verohallinto on ollut varovainen arvostaessaan luontoisetuja. Verohallinto on pyrkinyt asettamaan luontoisetujen verotusarvot hieman käypien arvojen alapuolelle. Erityisesti puhelinedun verotusarvo on todella edullinen työntekijälle. Puhelinedun verotusarvo on 20 euroa ja se on niin matala, että sen todellinen taloudellinen kustannus työnantajalle on moninkertainen. 20 euron ylittävä osuus on näin ollen verovapaata luontoisetua. Tämän takia puhelinetu onkin yleistynyt rajusti. (Niskakangas 2014, 60.)

3.3.5 Muut edut

Työnantaja voi tarjota tiettyjä muitakin etuja työntekijöilleen. Edun tulee olla kohtuullinen. Työntekijän veronalaiseksi tuloksi ei katsota seuraavia työnantajan antamia koko henkilökuntaa koskettavia kohtuullisia ja tavanomaisia etuja:

1. työterveyshuolto
2. henkilökunta-alennukset yhtiön tarjoamista tavaroista tai palveluista
3. merkkipäivälahja, joka on saatu muuna kuin rahana tai rahanarvoisena etuutena
4. työnantajan järjestämä virkistys- tai harrastustoiminta. Työnantaja voi myös maksaa 400 euron edestä henkilökunnalle kulttuuria tai urheilua verovapaasti
5. yhteiskuljetus asunnon ja työpaikan välisillä matkoilla. (Niskakangas 2014, 63.)

Liikunta- ja kulttuuritoiminnasta Verohallinto on antanut syventävän vero-ohjeen. Verovapaana virkistys ja harrastustoimintana pidetään vuosittain enintään 400 euron etua liikunta- ja kulttuuritoiminnasta, jonka yhtiö maksaa. Edun tulee olla tarjolla koko henkilökunnalle ja sen tulee olla käytettävissä ainoastaan henkilökohtaisesti. Tässä verovapaalla toiminnalla tarkoitetaan työntekijän omaehtoista toimintaa, jossa henkilö voi itse valita harrastuspaikan ja -ajankohdan. Tämän lisäksi yhtiö voi järjestää yhteisöllistä tavanomaista ja kohtuullista harrastus- ja virkistystoimintaa työntekijöilleen. Etu on verovapaa ja yhtiölle verotuksessa vähennyskelpoinen. (vero.fi.)

Työnantaja voi korvata työntekijälle verovapaasti matkakustannuksia. Matkakustannuksia voi korvata, jos työntekijä tekee työtään niin sanotulla erityisellä työntekopaikalla. Matkustamiskustannukset voidaan korvata kokonaan ja oman auton käytöstä maksetaan kilometrikorvausta. Muita työmatkalla aiheutuneita kustannuksia pyritään kattamaan päivärahalta. Päiväraha on kohtuullinen korvaus ruokailu- ja muiden elinkustannusten lisäyksestä, joka aiheutuu työmatkan seurauksena. Jos päivärahan maksamisen ehdot eivät täyty, eikä työntekijällä ole mahdollisuutta syödä tavanomaisella ruokailupaikallaan, voidaan työntekijälle maksaa myös ateriakorvausta. (Niskakangas 2014, 64–65.)

Verohallinnon mukaan yhtiö voi korvata työntekijälleen tilapäisestä työmatkasta aiheutuneita kustannuksia verovapaasti, jos kustannukset perustuvat joko todellisiin matkakustannuksiin tai Verohallinnon vuosittaiseen päätökseen kilometrikorvauksista ja päivärahoista. Verovapaiden korvausten saamiseksi henkilön on tehtävä matkasta matkalasku, johon liitetään mukaan matkaan liittyvät maksukuitit matkan kustannuksista. Työmatkalla tarkoitetaan tilapäistä matkaa eikä esimerkiksi asunnon ja työpaikan välinen matka ole verotuksessa verovapaa työmatka. (vero.fi.)

Yhtiö voi maksaa työntekijälleen työmatkan ajalta verotonta päivärahaa, jos kohde on yli 15 kilometrin päässä verovelvollisen varsinaisesta työpaikasta tai asunnosta. Vuonna 2021 yli 10 tuntia kestäneeltä työmatkalta kokopäiväraha oli 44 euroa ja yli kuusi tuntia kestäneeltä työmatkalta osapäiväraha oli 20 euroa. Omalla autolla tehdystä työmatkasta yhtiö voi maksaa työntekijälle verotonta kilometrikorvausta. Kilometrikorvausten edellytys on ajopäiväkirja. Kilometrikorvaus oli vuonna 2021 0,44 euroa kilometriltä. (vero.fi.)

4 Yrittäjien päätöksenteko

4.1 Yritysten päätöksenteon kirjallisuutta

Yrityksen eri elimet tekevät monenlaisia päätöksiä yrityksessä. Avain onnistuneeseen päätöksentekoon on huomioida kaikki päätökseen vaikuttavat ja päätöksenteossa mukana olevat tekijät. Yleisin päätöksenteon jakometodi on Anthonyyn (1965) menetelmä, jossa johdon aktiviteetit voi jakaa kolmeen osaan: strategiseen suunnitteluun, johdon kontrollointiin ja toiminnan kontrollointiin. Johdon tehtäviin kuuluu suunnan näyttäminen ja tähän suuntaan johtavan toiminnan kontrollointi. Varojenjakopäätöksien voidaan ajatella kuuluvan strategisen suunnittelun piiriin. (Otley 1999, 364.)

Rationaalinen päätöksenteon teoria olettaa käytännössä, että kaikkien päätösten tulisi maksimoida päätöksistä koituvaa hyötyä. Kuitenkin usein ihmisten päätökset toimivat tätä oletusta vastaan. Voidaan sanoa, että ihminen ei käytännössä ole kykeneväinen toimimaan aina täysin rationaalisesti, vaikka teoria niin olettaa. Ihmisen päätöksiin vaikuttavat enemmän subjektiiviset arvot ja tekijät kuin absoluuttinen, objektiivinen päätöksen hyödyn maksimointi. Ihminen luonnostaan myös tavoittelee varmempaa palkintoa ja välttää riskiä, vaikka se ei rationaalisen päätöksenteon teorian mukaan olisikaan rationaalisesti paras ratkaisu. (Koechlin 2020, 4.)

Koechlinin (2020, 6) mukaan ihminen voi kuitenkin maksimoida hyötyään aina jollain osa-alueella, vaikka päätös ei olisikaan kokonaisuutena rationaalisesti katsottuna paras vaihtoehto. Hänen mukaansa ihminen sopeutuu ympäristöönsä ja päätöksen olosuhteisiin ja sitä kautta valitsee mitä hän päätökseltään haluaa. Hän esittää esimerkkinä, että ihminen lähtökohtaisesti valitsee turvallisimman, riskiä karttavan vaihtoehdon, ellei tästä päätöksestä koitua hyöty ole merkittävästi pienempi kuin enemmän riskiä sisältävässä päätöksessä. Verosuunnitteluun tämän voi katsoa liittyvän siten, että esimerkiksi veroja ei minimoida tietyllä tilikaudella, jos tavoitteena on pitkäjänteisempi verosuunnittelu tai esimerkiksi yritysjärjestely tai sukupolvenvaihdos.

Myös Embrey (2019, 5) mukaan teoriassa taloudellinen agentti toimii aina maksimoidakseen yksilön hyötyfunktioita. Kuitenkin on todettu, että todellisuudessa ihminen ei toimi päätöksenteossa aina täysin rationaalisesti ja päätöksissä on huomattavaa irrationaalisuutta. Embrey (2019, 6) tuo esille myös sen, että tietyt päätöksentekotilanteet ja olosuhteet avaavat mahdollisuuden maksimoida hyötyä monella eri tavalla, eikä niissä

tilanteissa ole olemassa yhtä ainutta täysin rationaalista ratkaisua. Arviointikriteerit rationaalille ratkaisulle voivat myös olla erilaiset eri yksilöillä tai eri tilanteissa. Syitä irrationaalisten päätösten taustalla ovat muun muassa impulsiivinen käytös, päätöksen seurausten ajattelemattomuus tai riittämätön tieto.

Riskienhallintaan verosuunnittelussa on Schwartzin (2016, 755) mukaan ratkaisuna eettinen päätöksenteko, jonka tarkoituksena on estää ja ehkäistä epäeettistä ja laitonta toimintaa. Hänen mukaansa epäeettinen toiminta jatkuu viranomaisten ja yritysten johdon kovista ponnisteluista huolimatta. Eettisen päätöksenteon tulisi estää yritykselle haitallista laitonta toimintaa, jonka seurauksena yritykselle ja sen osakkeenomistajille voi koitua isojakin kustannuksia. Merkittävien, mutta kuitenkin vältettävissä olevien kustannusten takia eettisen päätöksenteon voidaan ajatella olevan yksi yrityksen tärkeimmistä työkaluista.

Ihminen on lähtökohtaisesti rationaalinen toimija, joka pyrkii edistämään omia tavoitteitaan ja maksimoimaan oman etunsa. On selvää, että johtajien tulee vertailla päätöksenteossa lukuisia eri vaihtoehtoja, jotka kaikki eivät maksimoi yrityksen etua, ainakaan varojenjaon päätöksenteossa. Vaikka johtaja tekisi päätöksen rationaalisesti, voi päätös olla yrityksen kannalta huono, jos johtaja ei kykene ottamaan kokonaisuutta ja kaikkia päätöksentekoon liittyviä tekijöitä huomioon. (Simon 1955.)

Kaikki yrityksen päätökset vaikuttavat saavutettavaan lopputulokseen ja yrityksen sekä sen osakkaan nykytilan voidaan sanoa olevan yrityksessä tehtyjen päätösten summa. Yleensä hyvä päätös takaa myös hyvän lopputuloksen, mutta toisaalta joskus käytössä olevien tietojen pohjalta tehty paras mahdollinenkin päätös voi olla haitallinen sekä yritykselle että sen osakkaalle, koska esimerkiksi tulevaisuutta ei pysty täysin ennustamaan. (Daft ym. 1988.)

4.2 Varojenjaon ja verosuunnittelun päätöksenteko

Yrityksen tulojen hallintaan ja verosuunnitteluun liittyviin päätöksiin liittyy monta eri vaikuttavaa tekijää. Tulojen hallintaa ja verosuunnittelua ohjaa samanaikaisesti halu jakaa verohuojennettuja osinkoja sekä välttää tarpeettomien yhtiön tuloverojen maksua. Toisaalta nykyisen osingonjaon mahdollistavan tuloja lisäävän tuloksenhallinnan tarvetta pienentää edellisten tilikausien kertyneiden voittovarojen määrä, joka mahdollistaa suuremman huojennetun osingon jakamisen. Yhtiöllä on motiivi tuloksenhallinnan kautta

vaikuttaa tulokseensa ja sitä kautta maksettavaan veroon tuloksesta ja osingosta. Jos yhtiö näyttää liian pientä tulosta, se estää osingonjakoa, ellei yhtiöllä ole jo valmiiksi runsaasti voittovaroja, kun taas liian suuri tulos aiheuttaa ylimääräisiä yhtiön tuloveroja. Pienissä yrityksissä tuloksenhallinta on yksinkertaisempaa, kun omistajat ovat usein myös yhtiön johdossa, jolloin välttyään päämies-agentti-ongelmalta. Tämä vaikuttaa yhtiön osingonjakopäätöksiin, kun johtajat minimoivat myös omistajien maksamia veroja. (Karjalainen ym. 2020, 1.)

Karjalaisen ym. (2020, 3.) mukaan verosäännökset ohjaavat yksityisten pienten osakeyhtiöiden osingonjakopäätöksiä ja verosuunnittelua rationaalisella tavalla. Huojennetun osingonjaon säännökset ohjaavat yhtiötä järjestelemään tulostaan ylöspäin kasvattaakseen nettovarallisuuttaan, kun taas yhtiön tulovero ohjaa yhtiötä näyttämään pienempää tulosta. Myös suuret edellisten tilikausien voittovarot ohjaavat yhtiötä näyttämään pienempää tulosta, kun yhtiöllä on jo osinkopotentiaalia ja halutaan vähentää maksettavaa yhteisöveroa. Tuloksista käy myös ilmi, että huojennetun osingon raja (kahdeksan prosenttia nettovarallisuudesta) vaikuttaa vahvasti osingonjakopäätöksiin ja osingon määrää mukautetaan vahvemmin juuri tämän rajan mukaan kuin esimerkiksi nettotulojen perusteella. Karjalaisen ym. (2020, 25) mukaan pienissä ja keskisuurissa yrityksissä osingonjakopäätöksiä ohjaa vahvimmin verolainsäädännön määräämä huojennetun osingon määrä.

Harju ja Matikka (2016A, 126) toivat tutkimuksessaan samanlaisia asioita esiin. Heidän mukaansa yhtiöiden ja niiden osakkaiden verosuunnittelu on sitä aktiivisempaa, mitä enemmän kannustimia lainsäädäntö siihen tarjoaa ja muutokset lainsäädännössä ovat tärkein syy muutoksiin varojenjaossa ansiotulojen ja pääomatulojen välillä. Heidän mukaansa vuoden 2005 verouudistuksen jälkeen lainsäädännön tarjoamat kannustimet tulojen siirtoon palkan ja osingon välillä verotuksen mukaan korreloivat vahvasti realisoituneisiin yhtiöiden osakkaiden varojenjakopäätöksiin. Osakkaat minimoivat verotustaan varojenjaon päätöksenteossa palkan ja osingon välillä.

Tuloverotuksella on suuri vaikutus yrittäjien käyttäytymiseen ja varojenjakopäätöksiin. Näitä vaikutuksia on kuitenkin vaikea tutkia, koska yhtiöiden osakkaat kohtaavat verorasitusta monesta eri suunnasta. Monet verojärjestelmät antavat mahdollisuuden vältellä veroja laillisesti. Vaikka verosuunnittelun ja verojen välttämisen tiedetään olevan merkittävä yrittäjien käyttäytymistä ohjaava tekijä, on edelleen epäselvää, kuinka paljon

yrittäjien päätöksistä johtuu normaalista taloudellisesta käyttäytymisestä ja kuinka suuri osa päätöksistä on suoraan verojen välttämiseen tähtäävää toimintaa. (Harju ja Matikka. 2016B, 640–641.)

Myös Sundvikin (2017, 357) mukaan lainsäädännön kannustimet ja niiden muutokset muokkaavat yritysten ja niiden osakkaiden varojenjako päätöksiä. Hänen mukaansa yrityksen varojenjakoön liittyvän lainsäädännön muuttaminen saattaa lisätä kannustimia osingonjaon määrän kasvattamiseen. Esimerkiksi yrityksellä on kannustimia maksaa suurempia osinkoja osakkeenomistajilleen, jos on tiedossa, että osinkojen verotus tulee nousemaan. Tällaisessa tilanteessa yritykset ovat valmiita laittamaan lisäkustannuksia verosuunnitteluun, ja sitä kautta ne voivat saavuttaa verotuksellisia säästöjä. Sundvik (2017, 357) näkee selvän yhteyden yrityksen tulotason ja osakkaan tulojensiirron välillä. Yhteys löytyy myös mahdollisten verotusmuutosten ja yrittäjien varojenjako päätösten välillä.

Vuoden 2005 verouudistuksen seurauksena yhtiöiden osakkaat, jotka odottivat kohtaavansa korkeamman osinkojen verotuksen, jakoivat vähemmän osinkoja. Niiden, joiden veroprosentti ei uudistuksen seurauksena muuttunut, osingonmaksuhalukkuus ei pienentynyt. Näin ollen osakkaat reagoivat verouudistukseen sen luomien kannustimien mukaan. Tämän lisäksi osakkaat, joiden veroprosentti nousi, laskivat myös kokonaistulojaan enemmän verrattuna osakkaisiin, joiden veroprosentti ei muuttunut. Näin ollen verouudistus vaikutti myös kokonaisuudessaan yhtiöiden varojenjakoön ja näin myös todelliseen taloudelliseen käyttäytymiseen. (Harju & Matikka 2016B, 656.)

Karjalaisen ym. (2020, 25) tutkimuksessa kävi ilmi, että pienet ja keskisuuret yritykset jakavat keskimäärin vähemmän osinkoa kuin mitä olisi jaettavissa yritysten nettotulojen perusteella. He tutkivat yritysten osingonmaksuhalukkuutta jakamalla jaettujen osinkojen ja nettotulojen erotuksen taseen loppusummalla. Matalan nettovarallisuuden yhtiöt jakoivat vähemmän osinkoja suhteessa nettotuloihinsa. Karjalaisen ym. (2020, 25) mukaan suurin syy tähän on se, että yritykset pyrkivät vahvistamaan taloudellista vakauttaan yrityksen tulevaa kasvua varten pitämällä osan voitoistaan yrityksessä.

Khalfan ja Wendt (2020, 1–3) puolestaan tutkivat omistuksen keskittymisen vaikutusta osingonjakopäätöksiin. Heidän mukaansa korkea omistuksen keskittyminen pienentää yritysten taipumusta maksaa osinkoja Suomessa. Tämän voi ajatella johtuvan siitä, että keskittyneiden omistusten yhtiöiden osakkaila on suurempi vaikutusvalta

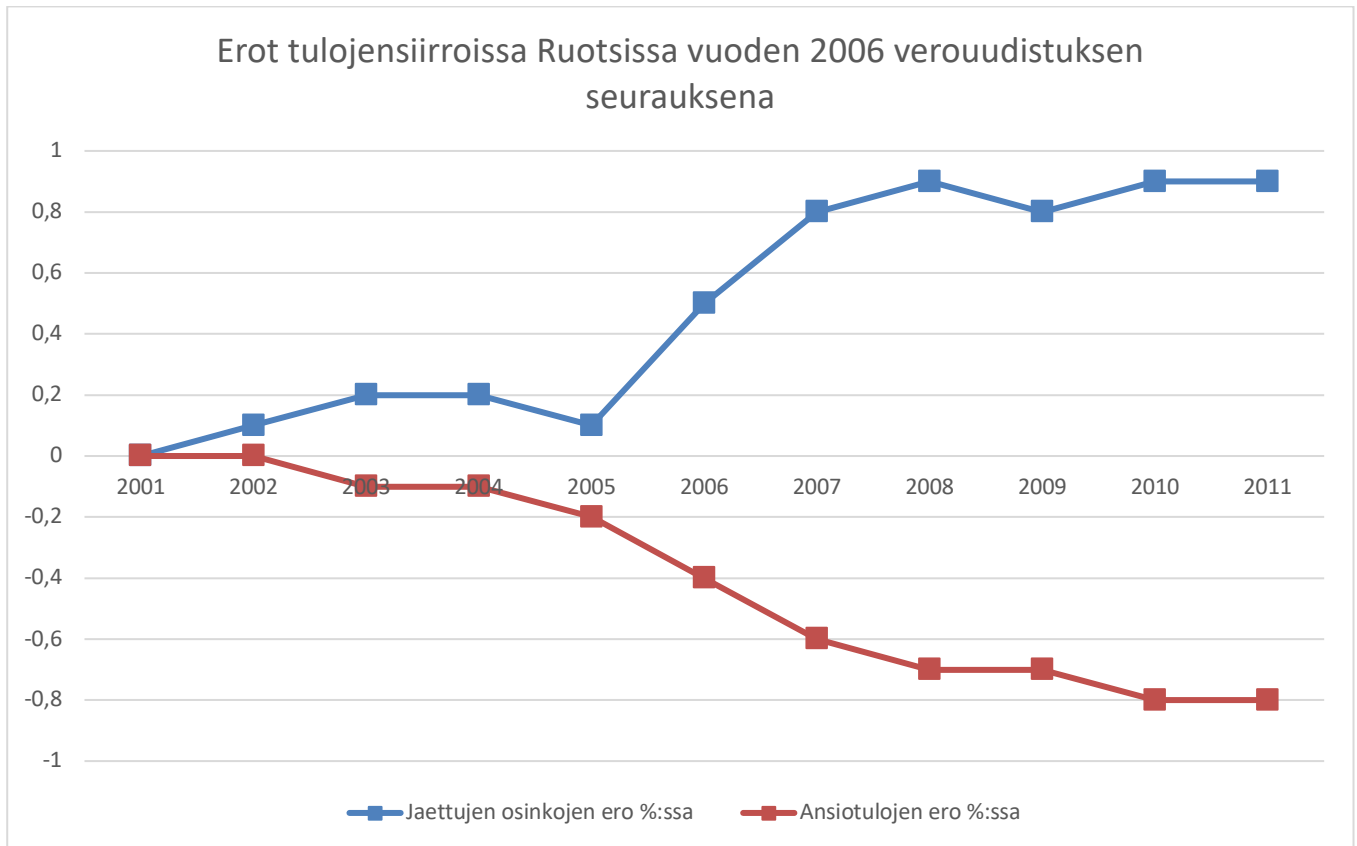
osingonjakopäätöksiin ja on verotuksellisesti kannattavaa kerätä pääomaa yritykseen ja näin tulevaisuudessa pystyä jakamaan suurempia huojennettuja osinkoja. Yhtiöiden suurilla omistajilla on eriävät intressit verrattuna pieniin omistajiin ja näin ollen omistajien välille syntyy intressiristiriita. Khalfan ja Wendt (2020) kuitenkin muistuttavat, että omistuksen keskittymisen syy vaikuttaa merkittävästi sen vaikutuksiin osingonjakopäätöksissä.

4.3 Päätöksenteko palkan ja osingon välillä

Suomalaisen eriytetyn tuloverojärjestelmän voidaan sanoa vaikuttavan yrittäjien taloudelliseen käyttäytymiseen. Verojärjestelmän korkeat ansiotuloveroasteet kannustavat yhtiötä siirtämään osingonjakoa myöhemmäksi ja sijoittamaan voittovarot rahoitusmarkkinoille tai omaan kasvuunsa. Näin yhtiö kasvattaa nettovarallisuuttaan ja pystyy tulevaisuudessa jakamaan osinkoja pienemmällä veroasteella, kun osingot verotetaan pääomatulona ja huojennettuna osinkona. Jos halutaan minimoida yhtiön osakkaan maksamat verot, yhtiön kannattaa aina jakaa osinkona vähintään pääomatulona verotettava osuus eli kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. (Kari & Karikallio 2007, 446.)

Eriytetty tuloverojärjestelmä kannustaa yrittäjiä verosuunnitteluun. Eriytetyssä tuloverojärjestelmässä yrittäjä pystyy välttämään ylimääräiset henkilökohtaiset yrittäjätulosta aiheutuvat verot kahdella tavalla. Ensimmäinen tapa on välttää jakamasta osinkoja, jotka verotetaan ansiotulona. Pohjoismainen tuloverojärjestelmä avaa mahdollisuuden yrittäjälle suunnitella verotustaan pääoma- ja ansiotuloverotuksen välillä. Toinen tapa on ylimääräisten voittovarojen investoiminen yrityksen kasvuun, eli investoinnit ja osingonjako voidaan nähdä enemmän tai vähemmän toisensa poissulkevinä vaihtoehtoina. (Kari & Karikallio 2007, 427.)

Kuvio 1 Kokonaistulojen jako osingon ja palkan välillä verouudistuksen jälkeen (mukaillen Alstadsäter & Jacob 2016, 703).

Alstadsäter ja Jacob (2016) tutkivat muutoksia yrittäjien tulojensiirroissa ansio- ja pääomatulojen välillä Ruotsissa vuoden 2006 verouudistuksen seurauksena. Vuoden 2006 verouudistus oli samankaltainen kuin Suomen vuoden 2005 uudistus. Kuviossa 1 on sinisellä kuvattu muutos osinkojen osuudesta yrittäjien kokonaistuloista ja punaisella on kuvattu muutos ansiotulojen osalta. Kuvioista 1 nähdään selkeästi, että uudistus teki ruotsalaisten yrittäjien verosuunnittelusta ja tulojensiirrosta aktiivisempaa. Verouudistus tarjosi vahvan kannustimen siirtää tuloja ankarammin verotetuista ansiotuloista kevyemmin verotettujen pääomatulojen puolelle maksamalla mieluummin enemmän osinkoja kuin palkkaa.

Harjun ja Matikan (2016B, 641) mukaan tulojensiirto pääoma- ja ansiotuloverotuksen välillä on yrittäjien tärkein verosuunnittelun väline. Suomessa yrittäjät kohtaavat merkittäviä kannustimia suunnitella verotustaan tekemällä päätöksiä varojenjaosta ja näin ollen siirtämällä tuloja veropohjien välillä. Lainsäädäntö luo vain muutamia rajoituksia päätöksenteolle, joten kannustimet verosuunnitteluun tulojensiirron kautta ovat merkittävät.

Kaikki veronmaksajat, joita verojärjestelmä kannustaa tulojensiirtoon veropohjien välillä, eivät kuitenkaan sitä harjoita. Jotta veronmaksaja, jolla on verotukselliset kannustimet tulojensiirtoon veropohjien välillä voisi minimoida verotustaan siirtämällä tulojaan ansio- ja pääomatuloverotuksen välillä, tulee veronmaksajalla olla mahdollisuudet tehdä päätöksiä palkan ja osingon välillä, eli käytännössä tämä tarkoittaa omistaja-yrittäjää. Toisaalta mitä enemmän yhtiössä on osakkaita, ja mitä pienempi osuus yksittäisellä osakkaalla on yhtiöstä, sitä vähemmän hän harjoittaa tulojensiirtoa veropohjien välillä. Tämä johtuu usein eturistiriidoista ja verotuksellisten kannustimien eroista osakkaiden välillä. (Alstadsäter & Jacob 2016, 711.)

Osakeyhtiö voi maksaa osakkaalleen palkkaa hänen työpanoksestaan, mutta varsinkaan pienen yhtiön ei kannata maksaa suuria tuloja palkkana osakkaalleen. Tähän syynä ovat palkan erilaiset sivukustannukset sekä se, että palkkaa verotetaan aina ansiotulona progressiivisesti nousevan asteikon mukaan. Palkan sijasta pienen yhtiön kannattaa siis maksaa osakkaalleen pääomatuloksi luokiteltavaa osinkoa tulojen kasvaessa. (Niskakangas 2014, 54.)

Suomalainen verojärjestelmä kannustaa osakkeenomistajia verosuunnitteluun ja antaa myös monia mahdollisuuksia siihen. Osakkeenomistajat pyrkivät veroja minimoidakseen kasvattamaan yhtiön nettovarallisuuden määrää sekä yhtiön juoksevassa toiminnassa päättämään veroja minimoivan osingon ja palkan yhdistelmän korvaukseksi yhtiön eteen tekemästään työstään. Lainsäädäntö luo vain muutaman rajoituksen sille, voiko varoja jakaa osinkona tai palkkana. (Harju & Matikka 2016A, 118.)

Sekä ansiotulon että pääomatulon marginaaliveroprosentit vaihtelevat molempiin suuntiin varojenjakotavasta ja kokonaisuudesta riippuen. Tulotason lisäksi yhtiön nettovarallisuus ja osakkaan kotipaikkakunta vaikuttavat veroasteisiin. Nettovarallisuus on avainasemassa, kun määritetään osingonjaon veroastetta ja osingon jakamista pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin. Kaikkia näitä asioita ja niiden vaikutusta toisiinsa tulee pohtia, kun määritetään tietyn osakkaan verotuksellisesti edullisinta varojenjakotapojen yhdistelmää. (Harju & Matikka 2016B, 655.)

Veroja minimoiva päätöksenteko palkan ja osingon välillä on suhteellisen monimutkainen. Osingon jakaminen pääomatulo- ja ansiotulo-osuuksiin on yksinkertainen ja jako lasketaan suoraan prosentuaalisina osuuksina yhtiön nettovarallisuudesta. Kuitenkin osakkaan palkan verotus riippuu ansiotulona verotetun

osingon määrästä ja jaetun osingon ansiotulo-osuus ja veroaste riippuvat vastaavasti maksetuista palkoista. Näin ollen osakkaan täytyy päätöksiä tehdessään pohtia samanaikaisesti nettovarallisuuden ja maksetun palkan vaikutusta osinkojen ja palkan veroasteeseen. (Harju & Matikka 2016A, 119.)

Alstadsäterin ja Jacobin (2016, 709) mukaan pohjoismainen sekä Suomessa että Ruotsissa 2000-luvun puolivälissä toteutetut samankaltaiset verojärjestelmän uudistukset pienensivät osinkojen verotusta, mikä vahvisti kannustimia ja lisäsi mahdollisuuksia tulojensiirtoon ja kasvattivat osinkoina jaettujen varojen pääomatuloina verotettavaa osuutta.

Pirttilän ja Selinin (2011, 134) mukaan työntekijöiden ansiotulon nousu korreloi myös pääomatuloihin positiivisesti, mutta yrittäjien kohdalla korrelaatio on negatiivinen, mikä on linjassa tulojensiirron kannustimien kanssa. Kun ansiotuloja verotetaan kevyemmin tai pienemmällä progressiolla, ei ole verotuksellisesti niin kannattavaa siirtää tuloja pääomatuloverotuksen puolelle. Tämä pätee tutkimuksen mukaan varsinkin korkeatuloisiin yrittäjiin.

Osinkojen maksu on vahvemmin riippuvainen veroasteen muutoksista kuin palkkojen määrä. Voi olla, että sijoitetun pääoman tuotto eli osingot ovat luonnostaan joustavampia kuin korvaus työstä eli palkkatulot. Tämän takia osingot reagoivat yksinkertaisesti enemmän veroasteen muutoksiin kuin palkat. Palkan ja osingon sekä niiden verotuksen välillä on myös muutamia käytännön eroja, jotka voivat selittää korrelaatiota: osingonjakopäätöksiä tehdään vain kerran tai kaksi vuodessa, kun palkoista voidaan päättää kuukausittain tai jopa viikoittain. Osakkaat ovat myös todennäköisemmin tietoisia osinkojen veroasteista ja palkkojen verotus ja siihen liittyvät vähennykset eivät ole heille niin näkyviä. (Harju & Matikka 2016B, 659–660.)

Pienen yhtiön omistajan päätöksentekotilannetta palkan ja osingon välillä voidaan kuvata siten, että asetetaan haluttu osingonjakotaso ja sitten tulosta nostetaan joko ylöspäin osingonmaksun mahdollistamiseksi tai lasketaan alaspäin, jotta voidaan välttää ylimääräiset yhtiön tuloverot. Jos päätöksentekotilanteeseen otetaan omistajan palkka ja osinko, asetetaan haluttu tavoitetulotaso ja tulosta järjestellään palkan avulla. Nettovarallisuus ja edellisten tilikausien voittovarot vaikuttavat merkittävästi tähän päätöksentekotilanteeseen varsinkin suurilla tavoitetulotasoilla. Mitä suuremmat

voittovarat ja näin ollen myös nettovarallisuus yhtiöllä on, sitä vähemmän merkitystä tuloksen järjestelyllä on. (Karjalainen ym. 2020, 6.)

Myös Harju ja Matikka (2016A) korostivat nettovarallisuuden merkitystä osakkaan päätöksentekoon palkan ja osingon välillä. Varsinkin pienen nettovarallisuuden yhtiöissä vuoden 2005 verouudistus kasvatti osingonjaon verorasitusta merkittävästi kahdenkertaisen verotuksen seurauksena. Näin ollen verouudistus loi matalan nettovarallisuuden yhtiöiden osakkeenomistajille selkeän kannustimen maksaa yhtiöstä tuloja palkkana osinkojen sijaan, koska osinkojen marginaaliveroaste nousi ansiotuloja korkeammalle. Verouudistuksen seurauksena todella suurten nettovarallisuuksien yhtiöiden osakkeenomistajat eivät kohdanneet samanlaisia lisääntyneitä kannustimia siirtää tuloja ansiotulo- tai pääomatuloverotuksen välillä.

Palkan ja osingon veroja minimoiva yhdistelmä syntyy, kun ero ansiotulojen marginaaliveroprosentin ja pääomatulojen marginaaliveroprosentin välillä on yhtä suuri kuin marginaalikustannus tulonsiirrossa palkan ja osingon välillä. Tällainen yhdistelmä minimoi yrittäjän ja yhtiön yhteensä maksamat verot. Vertaamalla verotuksellisesti edullisinta yhdistelmää oikeisiin realisoituneisiin yhdistelmiin, pystytään luomaan pohja täysin veroja minimoivan käyttäytymisen tutkimiselle ja sen yleisyydelle. (Harju & Matikka 2016A, 121–122.)

Harju ja Matikka (2016A, 116) totesivat, että Suomessa veroja minimoivalla päätöksenteolla on selkeä yhteys realisoituneisiin pienten ja keskisuurten yritysten omistajien tulorakenteisiin. Heidän tekemässään tutkimuksessa huomattava määrä yrittäjiä nosti yhtiöstä juuri veroja minimoivan määrän palkkaa. Tämä osoittaa aktiivista verosuunnittelua sekä verolainsäädännön huomioon ottamista yrittäjien toiminnassa. He totesivat kuitenkin myös, että kaikki yrittäjät eivät toimi veroja minimoivalla tavalla suunnitellessaan jakoa palkan ja osingon välillä. Harjun ja Matikan (2016A, 116) mukaan veroja minimoivalla käytöksellä ei ollut yhteyttä tietyn tyyppisten yrittäjien tai yhtiöiden välillä, mutta kannustimien suuruus vaikutti verosuunnittelun aktiivisuuteen.

Myös Alstadsäter ja Jacob (2016, 694–695) löysivät tutkimuksessaan yrittäjien käytöksestä tulonsiirtoihin viittaavia päätöksiä. He tutkivat tulojen siirtoja ansiotuloina ja pääomatuloina verotettavien tulojen välillä yrittäjien varojenjakopäätöksissä ruotsalaisissa yhtiöissä vuoden 2006 verouudistuksen jälkeen, jolloin osinkojen verotusta kevennettiin. Uudistuksen seurauksena yrittäjät siirsivät tulojaan pääomatuloverotuksen

puolelle vähentääkseen tuloihin kohdistuvaa verorasitusta. Verouudistuksen jälkeen tuloissa ennen veroja ei ollut tapahtunut suurta muutosta, mutta yhtiön osakkaalle verojen jälkeen käteen jäävät tulot olivat nousseet veroja minimoivan tulojensiirron seurauksena.

Ruotsalaisten pienten yhtiöiden osakkaiden veronalaisten ansiotulojen osuus veronalaisista kokonaistuloista oli jopa 6,0 prosenttiyksikköä korkeampi 2001–2005 välisellä ajalla verrattuna 2006–2011. Vastaavasti samoina ajanjaksoina osinkojen osuus osakkaiden tuloista nousi 6,8 prosenttiyksikköä vuoden 2006 verouudistuksen ja osinkojen verotuksen laskemisen seurauksena. Tästä voidaan päätellä, että osakkaat siirsivät tulojaan ansiotuloverotuksen puolelta pääomatuloverotuksen piiriin veroja minimoidakseen. Vuoden 2006 verouudistus toimi siis pienten yhtiöiden osakkaille kannustimena tehdä tulonsiirtoja veropohjien välillä. (Alstadsäter & Jacob 2016, 706–707.)

Kun osakkaan osuus yhtiöstä kasvaa, on sillä pienentävä vaikutus realisoituneisiin osakkaan palkkoihin. Kun yhtiön omistajuus on keskittynyt, on osakkaalla suurempi valta tehdä veroja minimoivia päätöksiä varojenjaossa. Tässä tapauksessa veroja minimoivat päätökset vievät varojenjakoja enemmän huojennettujen osinkojen suuntaan ja näin ollen osakkaan pääomatuloveroaste pienenee ja myöskin ansiotuloina verotettavat tulot pienenevät. (Harju & Matikka 2016A, 127.)

Harju ja Matikka (2016A, 128) huomasivat, että tulojensiirron ansiotuloverotuksen ja pääomatuloverotuksen välillä aiheuttamat kustannukset ja sen tuomat hyödyt vaikuttavat merkittävästi osakkaiden varojenjako päätöksiin. Kuten aiemmin on todettu, vuoden 2005 verouudistuksen jälkeen veroja minimoivia yrittäjiä on aiempaa enemmän ja tähän suurena syynä on, että verouudistuksen jälkeen verosuunnittelu ja tulojensiirto muuttui taloudellisesti kannattavammaksi osinkojen kahdenkertaisen verotuksen ja pääomatuloverotuksen ja ansiotuloverotuksen erojen vuoksi.

Alstadsäter ja Jacob (2016, 695) löysivät tutkimuksessaan samanlaisia tuloksia ruotsalaisista yhtiöistä. Verojärjestelmän kannustimet ja kannustimien suuruus vaikuttavat tulojensiirtohalukkuuteen. Tulojensiirto varojenjaossa on suurempaa suurituloisilla yrittäjillä, jotka saavat suuremman hyödyn tulojensiirrosta eri veropohjien välillä. Heidän mukaansa tulojensiirto on myös suurempaa osakkailla, joilla on suurempi osuus yhtiöstä, jolloin he pystyvät vaikuttamaan varojenjako päätöksiin enemmän omien intressiensä mukaisesti.

4.4 Ulkoisen konsultin rooli päätöksenteossa

Taloushallinto on tärkeä osa yrityksen toimintaa ja verotuksen saralla tulee lähtökohtaisesti huolehtia siitä, että liiketoiminnassa pysytään lainsäädännön asettamissa rajoissa. Vaikka verotukseen liittyykin paljon lakisääteisiä velvoitteita, parhaimmillaan se voidaan nähdä päätöksenteon tukitoimena. Suomen lainsäädäntö on verrattain monimutkainen ja näin ollen ulkoisen konsultin avulla voidaan saavuttaa merkittäviä säästöjä ja jopa kilpailuetua kilpailijoihin nähden. Verotuksen suunnittelutyö on erityisen merkittävää omistaja-yrittäjälle, joka on taloudellisesti riippuvainen yrityksestään. Verosuunnittelun merkittävyyden ja muuttuvien verolakien vuoksi ulkoinen apu on usein välttämätöntä. (Syrjä 2010, 55.)

Usein pienyrityksessä omistaja on ainoa päätöksentekijä ja hän tarvitsee tuekseen ammattitaitoisen verokonsultin, joka voi olla esimerkiksi kirjanpitäjä. Tällainen ulkoinen konsultti voi toimia kuten yrityksen sisäinen controller. Ulkoisen konsultin rooli pienen yhtiön verosuunnittelussa on usein todella merkittävä, kun yhtiön omistaja haluaa keskittyä yhtiön liiketoimintaan, eikä hänellä ole riittävästi aikaa hoitaa yrityksen verosuunnittelua. Yrittäjällä ei usein ole myöskään kaikkea tarvittavaa tietotaitoa tulokselliseen verosuunnitteluun. (Gooderham ym. 2004, 9.)

Yhtiön omistajan henkilökohtaiset ominaisuudet eivät täysin selitä kiinnostusta verosuunnitteluun. Verosuunnittelua vaikeuttaa ja kiinnostusta vähentää Suomen monimutkainen lainsäädäntö ja näin ollen ulkoisen verokonsultin käyttäminen on suuressa roolissa Suomessa. Yhtiöiden omistajat myös kokevat, ettei verotus suoraan liity yhtiön ydinliiketoimintaan eikä verotuksen osuus yhtiön varoista ole niin suurta, että omistaja haluaisi käyttää siihen aikaresurssiaan, joka on usein todella rajallinen. (Syrjä 2010, 181.)

Syrjän (2010, 163–164) tutkimuksen mukaan pienten suomalaisten osakeyhtiöiden osakkaat voidaan jakaa neljään eri ryhmään heidän harjoittamansa verosuunnittelun perusteella. Nämä ryhmät ovat ”valistuneet”, ”veroneutraalit”, ”veron minimoijat” ja ”ulkoistajat”. Tutkimuksen mukaan yli puolet yhtiöistä oli ulkoistajia ja tästä voidaan päätellä, että Suomen verolainsäädäntö koetaan monimutkaiseksi ja ulkoisista konsulteista nähdään olevan hyötyä. Ulkoisen konsultin roolissa toimivat usein yritysten kirjanpitäjät ja tilintarkastajat, joiden veroneuvoihin yritykset usein luottavat.

Tilitoimistot ovat päivittäin tekemisissä verolainsäädännön kanssa ja näin ollen toimivat hyvin pienen yhtiön verokonsulttina eikä tarvetta erilliselle verokonsultille synny. Yhtiöiden suhde tilitoimistoon on usein pitkä, jolloin tarvittava luottamus ja tietotaito syntyy yhtiön ja tilitoimiston välille. Tilitoimisto on perehtynyt asiakkaan toimintaan hyvin ja erityisesti verotukseen liittyvät riskit ovat tilitoimistojen erikoisalaa. (Gooderham ym. 2004, 9.)

Norjassa toteutetussa tutkimuksessa selvisi, että tällaisen luottamuksen syntymiseen vaikuttaa tuotetun palvelun laatu lakisääteisissä velvoitteissa. Ulkoistaakseen veroneuvonnan yhtiöllä tulee olla selkeät tavoitteet kasvun ja toiminnan kehittämisen suhteen. Jos yhtiön strategiaan ei kuulu toiminnan kehittäminen tai kasvattaminen, ei omistaja välttämättä koe tarvitsevansa verotuksen neuvontapalveluita ollenkaan. (Gooderham 2004, 16–17.)

Blackburnin ym. (2018, 359) mukaan verokonsulttipalveluiden hankintaan vaikuttaa erityisesti omistajan persoonallisuus. He jakoivat omistajat kahteen ryhmään, jotka olivat itseohjautuva yksilö ja vahvistaja. Itseohjautuva yksilö luottaa omaan arviointikykyynsä ja tietoonsa ja näin ollen ei todennäköisesti ulkoista veroneuvontaansa. Vahvistaja sen sijaan pyrkii saamaan omille päätöksilleen vahvistuksen ulkoa ja etsii sitä ulkoisen veroneuvonnan avulla.

Yhteydenotot ulkoiseen konsulttiin johtuvat yleensä tarpeesta hakea tukea yleiseen yrityksen päätöksentekoon. Ulkoista konsulttia pidetään yrityksen yleisenä neuvonantajan myös muissa kuin verotukseen liittyvissä kysymyksissä. Tällaisissa tapauksissa konsultti voidaan nähdä yrityksen ja sen omistajan kumppanina, eikä pelkästään ulkoisena konsulttina. Nykyään ulkoinen konsultti mielletään yhä vahvemmin tärkeäksi osaksi yritystä ja sen korvaamattomaksi kumppaniksi, eikä vain lainsäädännön täyttäväksi palveludentarjoajaksi. (Stone 2011, 793.)

5 Verotuksen minimointi ja yrittäjien päätöksenteko todellisuudessa

5.1 Esimerkki verotuksen minimoinnista varojenjaossa

Esimerkki on luotu tutkielman esiin tuoman verotuksen lainsäädännön ja haastatteluiden pohjalta. Varojenjaon verotuksen minimointi on aina yksilöllistä ja tapauskohtaista. Ensimmäisenä yrittäjän tulisi miettiä, mitä verosuunnittelulla tavoitellaan ja minkä verran rahaa tarvitaan yrityksestä ulos. Keskeistä on myös määrittää, halutaanko rahaa kerryttää yritykseen, jotta saadaan nostettua yrityksen nettovarallisuutta ja näin jatkossa saadaan jaettua huojennettua osinkoa enemmän. Toinen vaihtoehto on jakaa verotuksellisesti edullisin yhdistelmä varoja, jota avataan seuraavaksi. Varojenjakotavat esitetään edullisuusjärjestyksessä, joten niitä voi seurata siihen asti, kun varoja tarvitsee jakaa.

Varojenjaon verotuksen minimointi kannattaa aloittaa luontoiseduista. Jos kyseistä etua käyttäisi muutenkin, kannattaa se maksaa yritykseltä luontoisetuna. Autoetu on verotuksellisesti sitä edullisempi, mitä enemmän verovelvollinen käyttää autoa yksityisajoihin, koska edun arvo perustuu auton ominaisuuksiin ja arvoon eikä auton käyttöön. Toisaalta autoedun käyttö estää kilometrikorvausten saamisen, mutta tähänkin pätee, että autoetu on verotuksellisesti edullinen, jos verovelvollinen ajaa autolla paljon yksityisajaja. Kuten tutkielmassa todettiin aikaisemmin, auton hankkiminen yhtiölle vaatii yhtiöltä pääomaa. Myös auton leasing-sopimus on toisaalta mahdollinen.

Asuntoedun verotuksellinen hyöty riippuu siitä, onko asunnon todellinen arvo korkeampi kuin Verohallinnon määrittämä asunnon verotusarvo. Näin ollen asunnon verotusarvo tulee selvittää tapauskohtaisesti ja verrata sitä todelliseen arvoon ja asunto kannattaa ottaa asuntoetuna, jos verotusarvo on matalampi. Kuten tutkielmassa todettiin aikaisemmin, asunnon hankkiminen yhtiölle vaatii pääomaa ja vakuuksia yhtiöltä tai sen osakkaalta. Ravintoetu kannattaa ottaa käytännössä aina, jos verovelvollinen syö lounasta ravintolassa. Ravintoedun arvo on aina ravintoedun nimellishinnan alapuolella, joten niistä syntyy aina käytettäessä verotuksellinen hyöty. Puhelinetu on yleisin luontoisetu sen suuren hyödyn vuoksi ja se kannattaa verovelvollisen käytännössä aina hyödyntää. Sen verotusarvo on 20 euroa ja kun puhelinedun piiriin kuuluu sekä puhelin että puhelinlasku niin sen taloudellinen kustannus on todellisuudessa jopa moninkertainen yritykselle.

Luontoisetujen lisäksi yritys voi maksaa työntekijälleen verovapaasti tiettyjä kohtuullisia etuja. Yritys voi maksaa työntekijälleen verovapaasti työterveyshuollon, mutta tässä yrittäjän täytyy pohtia, onko yrityksen maksama vakuutus kannattavampi ratkaisu yrittäjän kannalta. Yritys voi myös tarjota tarjoamiaan tavaroita tai palveluita henkilökunta-alennuksella työntekijöilleen. Yritys voi maksaa työntekijöilleen 400 euron arvoisen vuotuisen edun liikunta- ja kulttuuritoimintaan sekä järjestää virkistys- ja harrastustoimintaa. Näiden etujen tulee olla tarjolla koko henkilökunnalle ja ne tulee olla käytettävissä ainoastaan henkilökohtaisesti. Näiden etujen lisäksi kaikki työmatkat erityiselle työntekopaikalle kannattaa korvata yrityksen toimesta verovapaasti joko todellisia matkakustannuksia ja kuitteja vastaan tai päivärahoihin ja kilometrikorvauksin. Kilometrikorvauksia voi maksaa, jos matka on tehty omalla autolla.

Kun luontoisedut ja muut edut on maksettu, yrittäjän kannattaa sovittaa palkan taso verotuksellisesti järkeväksi. Tämä tarkoittaa ansiotuloveroprosentin nostamista lähelle pääomatuloveroprosenttia. Palkka on yritykselle vähennyskelpoinen kulu ja sen voi vähentää yrityksen verotettavasta tulosta, joten palkkaa kannattaisi maksaa aina vähintään 20 prosentin ansiotuloveroprosenttiin asti, joka on yhteisöveron taso, ellei nettovarallisuutta haluta kerryttää yhtiöön. Ennen osingonmaksua yritys maksaa tuloksestaan yhteisöveron ja näin ollen verotuksellisesti edullisimmin pääomatuloja saa yrityksestä ulos 20 prosentin yhteisöveron ja huojennetun osingon 7,5 prosentin tai 8,5 prosentin verotuksen yhdistelmällä. 30 000 euroon asti huojennetun osingon verotus on 7,5 prosenttia ja yli menevästä osuudesta maksetaan 8,5 prosentin vero. Huojennettu osinko vaatii yritykseltä nettovarallisuutta, koska huojennettua osinkoa saa 8 prosenttiin asti nettovarallisuudesta. Huojennetuista osingoista maksetaan siis 30 000 euroon asti 26 prosentin vero (20 + 7,5 prosenttia) ja siitä ylöspäin 26,8 prosentin vero (20 + 8,5 prosenttia). Ansiotuloveroprosentti kannattaa siis nostaa palkan avulla lähelle tätä.

Palkan sovittamisen jälkeen kannattaa aina maksaa huojennetun osingon määrä, joka on 8 prosenttia yrityksen nettovarallisuudesta. Jos yrityksessä on nettovarallisuutta riittävästi, saa huojennettua osinkoa 150 000 euroon asti saajaa kohden. Maksimimäärä edellyttää yhden osakkaan yrityksessä vähintään 1 875 000 euron nettovarallisuutta. Jos halutaan maksaa enemmän kuin 150 000 euroa osinkoja, verotetaan niitä 28,9 prosentin pääomatuloverolla, koska yli 150 000 euron osinkoja verotetaan kuten pörssiyhtiön osinkoja eli osingot ovat 85 prosenttisesti pääomatuloa. Tällöin kokonaisverotus nousee 43,12 prosenttiin yhteisöveron kanssa (20 + 28,9 prosenttia), joten ansiotulojen

veroprosentti kannattaa nostaa lähelle tuota tasoa, ennen kuin maksaa suurempia osinkoja. Jos taas halutaan maksaa osinkoa yli 8 % nettovarallisuudesta, verotetaan se 75 prosenttisesti ansiotulona ja tässä tilanteessa täytyy verrata pääomatulo- ja ansiotuloveroprosentteja ja asettaa ne lähelle toisiaan.

Yllä olevista seikoista voi huomata, että mitä enemmän yrityksellä on nettovarallisuutta, sitä enemmän se avaa mahdollisuuksia verosuunnittelulle ja sitä enemmän voi varoja jakaa kevyellä verotuksella ulos yrityksestä. Kun yrityksellä on kertyneitä voittovaroja, verotuksen minimointi helpottuu ja mahdollisuudet kasvavat. Näin ollen kaikkea yrityksen tulosta ei aina kannata jakaa osakkaille, kun pitkäjänteisellä suunnittelulla voi kerryttää varoja yritykseen, jolloin tulevaisuudessa osinkoja voi maksaa enemmän huojennetun osingon piirissä.

5.2 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkielman empiirinen osuus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä olivat haastattelut. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina keskittyen yrittäjien päätöksentekoprosesseihin. Haastatteluissa oli apuna kysymysrunko, joka löytyy tutkielman liitteenä, mutta haastattelu tarjosi mahdollisuuden myös avoimeen pohdintaan ja rungon ulkopuolisiin kysymyksiin. Aineistohankinnan lähtökohtana oli aineiston hyödynnettävyys pienten yritysten osakkaiden päätöksenteon ja toiminnan analysoinnissa.

Kriteereinä haastateltavien valinnassa olivat haastateltavan pitkä kokemus taloushallinnon ja verotuksen tehtävistä ja todennettavissa oleva asiantuntemus verotuksesta ja pienten yritysten varojenjaosta. Tarkoituksena oli saada näkemystä pienten yritysten varojenjaosta, sen verotuksesta ja päätöksenteosta sekä yrittäjiltä itseltään että ulkoisilta konsulteilta, joita yrittäjät käyttävät apunaan suunnitellessaan omaa ja yrityksensä verotusta. Haastateltavia lähdettiin kartoittamaan tilintarkastuksen ja kirjanpidon aloilta sekä Turun alueen pienten yritysten osakkaiden joukosta.

Haastateltavia lähestyttiin puhelimitse ja haastatteluun osallistuvien kanssa sovittiin tapaaminen. Haastattelut toteutettiin kasvotusten ja kaikki haastateltavat suostuivat haastattelujen äänittämiseen. Kukaan haastateltavista ei halunnut nähdä kysymysrunkoa etukäteen. Haastateltaville kerrottiin, että heidän edustamansa organisaatiot sekä he itse

tulevat pysymään anonyymeinä tutkielmassa. Haastattelukielenä käytettiin suomen kieltä.

Haastateltaviksi valikoitui yksi tilintarkastaja, yksi taloushallinnon asiantuntija, joka on myös entinen yrittäjä ja yksi yrittäjä tilitoimisto- ja sijoitusosalta. Haastateltavilla oli kaikilla kaupallisen alan koulutus ja työkokemusta 18–36 vuotta taloushallinnon ja yrittämisen aloilta. Tämän lisäksi kaikilta haastateltavilta löytyi heidän ammattitaidostaan kertova ammattitutkinto- tai titteli.

Haastatteluiden jälkeen äänitetyt haastattelut litteroitiin ja haastatteluita lähdettiin analysoimaan käyttäen faktanäkökulmaa. Kun tarkoituksena on tehdä ero todellisen maailman ja siitä esitettyjen väitteiden välille, käytetään usein faktanäkökulmaa. Faktanäkökulmassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten tutkittavat käyttäytyvät tai mitä on oikeasti tapahtunut. Tyypillistä faktanäkökulmalle on käytännönläheinen käsitys totuudesta, jota tutkielmassa pyritään tavoittamaan haastattelujen avulla. (Alasuutari 2011, 90–91.)

Analysointi toteutettiin kysymysrunгон mukaisten teemojen pohjalta ja teemojen sisällä eri haastateltavien näkemyksiä lähdettiin vertailemaan. Haastattelun teemat oli jaettu kysymysrungossa neljään osaan. Ensimmäisenä haastateltavilta kysyttiin heidän taustoistaan sekä pyydettiin antamaan heidän määritelmänsä tutkielman tärkeistä termeistä ja aihealueista. Seuraavaksi haastatteluissa siirryttiin yrityksen toiminnan ja yrittäjien päätöksenteon analysointiin. Tämän jälkeen käytiin läpi verotuksen minimointia varojenjaossa ja miten yrittäjien päätökset todellisuudessa eroavat veroja minimoivista ratkaisuista. Haastateltavilta kysyttiin myös mitä syitä he näkevät näiden erojen taustalla. Viimeisenä teemana kysymysrungossa oli verotuksen ja verosuunnittelun tulevaisuus ja muutokset. Tähän liittyen haastateltavilta kysyttiin myös, miten he seuraavat lainsäädännön muutoksia.

5.3 Haastateltavien perustiedot ja haastattelun peruskäsitteiden määritelmät

Haastatteluilla pyrittiin tutkimaan yrittäjien päätöksentekoa varojenjaon tilanteessa. Kuten teoriaosuudessa todettiin, verosuunnittelu on yritykselle olennaisen tärkeää ja yrittäjä tarvitsee usein asiantuntijan tukea varojenjako- ja verosuunnitteluun liittyvässä päätöksenteossa. Tähän on syynä muun muassa Suomen monimutkainen

verolainsäädäntö. Esimerkiksi tilintarkastaja ja kirjanpitäjä voivat usein toimia tällaisena ulkoisena asiantuntijana yrityksen päätöksenteossa. Tämän takia tutkielmaan oli tärkeää saada näkemystä yrittäjien päätöksentekoon myös ulkoisilta konsulteilta ja asiantuntijoilta, jotka ovat usein suuressa roolissa pienten yritysten verosuunnittelussa ja varojenjaon päätöksenteossa.

Taulukko 2 Haastateltavien perustiedot

Haastateltava	Titteli	Ikäluokka	Taloushallinnon työkokemus	Haastattelun ajankohta
A	Taloushallinnon asiantuntija ja entinen yrittäjä, tradenomi, KLT	45–50	18 vuotta	14.4.2022
B	Tilintarkastaja, KTM, KHT	60–65	35 vuotta	25.4.2022
C	Monialayrittäjä, KTM, KLT	55–60	36 vuotta	5.5.2022

Haastateltava A:n ura alkoi 2004 tilitoimistossa, jossa hän eteni liiketoimintapäälliköksi. Tämän jälkeen hän siirtyi isoon kansainväliseen konserniin kirjanpito-osastolle. Sitten haastateltava A toimi taloushallinnon kouluttajan muutaman vuoden, jonka jälkeen hän palasi yrittäjänä tilitoimistoalalle. Hän toimi yrittäjänä kuusi vuotta, jonka jälkeen hän on toiminut johtotehtävissä tilitoimistossa. Hänellä on siis kokemusta ja näkemystä sekä yrittäjänä toimimisesta että ulkoisen konsultin roolista.

Haastateltava A kuvailee uransa alkuaikojen verotietämystä kirjatiedoksi ja se ei vastannut käytännön elämää lainkaan. Uran alkuvaiheissa hän työskenteli enemmänkin henkilöverotuksen parissa ja osakeyhtiöiden varojenjaon verotus ei tullut tutuksi. Yritysten verotuksen käytännön tietoa alkoi kertyä kansainvälisessä konsernissa ja myöhemmin etenkin jälkimmäisen tilitoimistojakson aikana on asiakasyrityksinä ollut kaikenlaisia ja kaikenkokoisia yrityksiä, mitä kautta varojenjaon verotus on tullut tutuksi. A nostaa tosielämän tapaukset ja erityisesti verotarkastukset keskeisen tärkeäksi hänen

verotietämyksensä kehittymisen kannalta. Hänen mukaansa verotarkastukset ovat viime vuosina menneet enemmän ohjeistavaan ja pehmeämpään suuntaan ja rangaistuksen sijaan annetaan ennemminkin ohjeita siitä, miten jatkossa pystytään välttämään virheet.

Haasteltava B on aloittanut vuonna 1987 kauppakorkeakoulusta juuri valmistuneena ekonomina tilintarkastajana ja toimii edelleen tilintarkastustehtävissä. Hänellä löytyy kokemusta eri alojen ja erikokoisten yritysten tarkastuksista aina suuryrityksiin asti. Painopiste uralla on ollut pienten ja keskisuurten yritysten tilintarkastuksissa ja yrittäjien kanssa tehdyssä yhteistyössä. Kokemuksen lisääntyttyä päävastuullisen tilintarkastajan rooli on tullut mukaan.

Haastateltava B on saanut opetella tilintarkastuksen rinnalla verotukseen liittyviä asioita sekä muutenkin tutustua yritystoimintaan todella laajasti. Tilintarkastuksen ja konsultin tehtävässä erilaisissa toimeksiannoissa yrittäjiltä tulee paljon kysymyksiä ja niihin pitää olla valmis vastaamaan ja näin ollen perusosaaminen täytyy olla olemassa. B toimii isossa organisaatiossa, jossa on myöskin iso joukko veroasiantuntijoita, joilta hän on saanut oppia koko uransa ajan erilaisissa projekteissa.

Haasteltava C on perustanut ensimmäisen yrityksensä 1986 opiskelijajärjestön piirissä ja tämä yritys harjoitti työvoiman vuokrausta. Muutaman vuoden tuota yritystä hoidettuaan hän perusti vuonna 1991 tilitoimiston, joka tarjosi kirjanpito-, tilinpäätös- ja verokonsultointipalveluita. Tilitoimisto laajentui vähitellen 12 työntekijän yritykseksi, joka myytiin vuonna 2018 isommalle tilitoimistoketjulle. Tämän lisäksi C harjoittaa sijoitustoimintaa yrityksensä kautta.

C kuvailee saaneensa hyvän pohjan verotuksen maailmaan opinnoissaan kauppakorkeakoulussa, vuosittaisilla tilitoimistoammattilaisille suunnituilla tili- ja veropäivillä ja KLT-tenttiin valmistautuessaan. KLT-tutkinto on Tili-instituuttisäätiön järjestämä taloushallintoalan asiantuntijatutkinto, jonka suorittaminen kertoo korkeasta laskenta- ja vero-osaamisen tasosta. Suurimman osan osaamisestaan C kertoo tulleen asiakkaiden kanssa toimiessa verotukseen liittyvissä asioissa sekä omien yritysten verosuunnittelun myötä. C kuvailee 20 prosenttia tiedosta tulleen opinnoista, 20 prosenttia täydentävistä koulutuksista ja 60 prosenttia käytännön toiminnasta.

A määrittelee verosuunnittelun verojen minimointina lähtien henkilöstä, jolle rahat lopullisesti päätyvät. C taas näkee verosuunnittelun veroasioiden hoitona siten, että

yrittäjälle koituu yritystoiminnasta maksimaalinen verotuksellinen hyöty eli ei makseta mistään turhaan veroja, mutta kuitenkin maksetaan ne verot mitä kuuluukin maksaa. B lähtee määrittelemään verosuunnittelun lakien pohjalta, eli suunnitellaan verotusta niin kuin se lakien mukaan on mahdollista.

A:n mielestä verosuunnittelun osalta toimenpiteet ovat niin kauan hyväksyttäviä kuin lainsäädännön rajat venyvät ja lainsäädännön porsaanreikiäkin voi hyödyntää. B:n mielestä verosuunnittelu on hyväksyttävää, kun mennään olemassa olevien lakien ja säännösten puitteissa ja voidaan olla täysin varmoja tietyn toimenpiteen verokohtelusta. B:n mielestä ei siis kannata lähteä hyödyntämään lakien porsaanreikiä, vaan pysyä turvallisella alueella, jotta voidaan etukäteen tietää, että toimitaan lainsäädännön mukaan. B toteaa myös, että lähtökohtaisesti suomalaisilla yrittäjillä on hyvä eettinen pohja toiminnassa, eli lainsäädäntöä halutaan noudattaa eikä mennä verosuunnittelussa tuntemattomalle alueelle. Myös C pitää lain rajapinnassa toimimista hyväksyttävänä, mutta painottaa, että lakia pyritään tulkitsemaan omasta mielestä oikein.

Kun mietitään, pitääkö toimia lain muodon vai tarkoituksen mukaan, A kertoo huomanneensa verotarkastuksissa, että lain muoto on rarkaisevampi. A:n mukaan tarkoitus on melkein aina tiukempi kuin mitä lakiin on kirjoitettu. Monesti on ollut tapauksia, joissa on tiedetty, ettei laki tarkoita tätä, mutta toimenpide on silti tehty eikä siitä ole voitu rangaista. B toteaa, että lakia ei ole laadittu oikein, jos sen tarkoitus ja muoto ovat ristiriidassa keskenään. C kertoo myöskin, että verosuunnittelussa tulee toimia lain muodon mukaan, mutta vastaan tulee myöskin tilanteita, joissa laki tai oikeuskäytäntö eivät suoraan kerro, miten tulisi menetellä tietyssä tilanteessa. C kertoo myös, että tällaisissa rajatapauksissa Verohallinto tekee omasta puolestaan ja omaksi edukseen tulkintoja, jotka ovat ristiriidassa verovelvollisen tulkinnan kanssa, jolloin asioista riidellään eri oikeusasteissa.

A kertoo verosuunnittelun olevan tärkeää itselleen, mutta toteaa tilitoimistoalan olevan niin yksinkertainen, että tarjotaan palvelua ja se yritetään tehdä mahdollisimman hyvin. Näin ollen myöskään verosuunnittelun kannalta ei ole kovin montaa vaihtoehtoa, miten asiat voi tehdä. A:n mukaan monen osakkaan yrityksessä kaikilla tulisi olla sama tahtotila, jotta voidaan tehdä tehokkaita päätöksiä. Hänen yrittäjäaikanaan ei niinkään minimoitu verotusta varojenjaossa vaan hyöty maksimoitiin liiketoiminnan kautta tehden mahdollisimman paljon tulosta.

Siinä oli useampia osakkaita, niin ensinnäkin suunnittelu vaati sen, että kaikilla oli sama tahtotila. Toiseksi minun yrittäjäaikaistani toimintaa maksimoitiin enemmän kuin verotusta. –Haastateltava A

C näkee verosuunnittelun siinä mielessä tärkeänä, että hän haluaa aina olla varma, että tekee oikeita ratkaisuja. C:n mukaan pienyrityksissä veroasioiden hoito tulee osana liiketoimintaa, eikä sitä nähdä välttämättä edes verosuunnitteluna. Tärkeää on, että verojen kannalta asiat tehdään oikein sekä lainsäädännön puitteita että verojen minimointia ajatellen.

B kertoo, että suomalaiset yrittäjät kokevat verosuunnittelun tärkeänä riippumatta siitä, onko toiminta kannattavaa vai ei, koska verot ovat joka tapauksessa osa yritystoimintaa. Ensimmäisenä yrittäjää kiinnostaa, ettei hän maksa liikaa veroja. Sen jälkeen tulee yrittäjän oma asema, eli mitä verosuunnittelulla tavoitellaan ja mitä siitä voisi hyötyä. B tietää yrittäjiä, jotka maksavat mielelläänkin veroja eikä lähdetä lyhytjänteisillä toimenpiteillä hakemaan voittoja vaan ajatellaan, että verot menevät kuitenkin niin sanotusti yhteiseen hyvään. Tässä auttaa myös B:n kuvailema suomalaisten yrittäjien hyvä etiikka. Suomalaiset yrittäjät ei lähtökohtaisesti halua ottaa liian isoja riskejä verotukseen liittyen, koska koetaan, että etenkin yhteisöverotuksen taso on kohtuullinen. Koechlin (2020, 6) tukee tätä käsitystä. Hänen mukaansa ihminen valitsee lähtökohtaisesti turvallisimman, riskiä karttavan vaihtoehdon, ellei päätöksestä koituva hyöty ole merkittävästi pienempi, kuin enemmän riskiä sisältävässä päätöksessä.

A:n mukaan verotuksellisten päätösten laillisuuden varmistaminen on melkein aina asiantuntijan vastuulla, koska yrittäjät ovat tietämättömiä verolainsäädännöstä ja luottavat siinä ammattilaisten apuun. Ennakkoratkaisuja pitää hakea aika harvoin, koska melkein kaikki vastaantulevat asiat on tehty joskus aikaisemminkin ja nykyään Verohallinto lähettää selvityspyynnön aika herkästi, jos jotain on tehty väärin. A:n mukaan riski tässä on enemmänkin pienyritysten kohdalla toisinpäin, eli ei olla valmiita ottamaan riskejä eikä mietitä verosuunnittelua pitkäjänteisesti, vaan eletään hetkessä ja varoja jaetaan sen mukaan mitä yrittäjä tarvitsee.

B:n näkemys asiasta on samankaltainen. Hän kokee, että yrittäjät ovat oman liiketoimintansa asiantuntijoita ja haluavat keskittyä ydinosamiseksi, ja verotukseen liittyvät kysymykset ovat vain harvoin yrittäjien ydinosamista. Tämän vuoksi halutaan käyttää ulkoista asiantuntijaa, esimerkiksi tilintarkastajaa, sen varmistamiseksi, ettei makseta liikaa veroja.

Kukaan muu ei verosuunnittelua tai aloitetta siihen tee yrittäjän puolesta niin kuin lähtökohtaisesti, kuin hän itse. Hän on se priimusmoottori siinä laittamassa liikkeelle niitä keskusteluja ja ajatuksia. – Haastateltava B

Yrittäjän ja ulkoisen asiantuntijan keskinäinen luottamus on tärkeää verosuunnittelun kannalta ja näin ollen yhteistyö on yleensä pitkää. B nostaa myös esiin pitkäjänteisyyden ja riskienhallinnan verosuunnittelussa. Ei pitäisi joutua tilanteisiin, jossa tehdään tietty toimenpide ja huomataan viiden vuoden kuluttua, että se ei ollut verotuksellisesti edullisin ratkaisu ja verosanktioita tulisi pystyä välttämään.

C kokee suurimmaksi riskiksi verosuunnittelussa, että Verohallinto tulkitsee tiettyä toimenpidettä eri tavalla kuin verovelvollinen on tarkoittanut. Hänen mukaansa aiemmin Verohallinto kiinnitti huomiota esimerkiksi edustuskulujen vähentämiseen verotuksessa, mutta nykyään keskitytään suurempiin asioihin. Tästä C kertoo esimerkkinä nyt jo poistuneen tulolähdejaon henkilökohtaiseen ja elinkeinotoiminnan tulolähteeseen, minkä myötä ongelma oli, että mitkä tulot tai kulut kuuluvat mihinkin tulolähteeseen, kun kuluja ei pystynyt ristiin vähentämään. Toisena ongelmaa aiheuttavana esimerkkinä hän nostaa esiin käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen, johon Verohallinto on luonut todella tiukat kriteerit. Tästä syystä osakkeita myydessä ei voida tietää, onko myynti verovapaa.

Riskienhallintaan paras keino sekä B:n että C:n mukaan on ennakkoratkaisuhakemus. Tärkeintä molempien mielestä hakemuksessa on se, kuinka taitavasti osataan luonnehtia aiottu toimenpide, jotta se kuvaisi mahdollisimman hyvin taustoja sille mitä tavoitellaan. Todella tärkeää on myös toimia ennakkoratkaisun jälkeen tarkalleen samalla tavalla, kuin on hakemuksessa kuvailtu. Mitä paremmin pystytään tietty toimenpide kuvailemaan, ja mitä tarkemmin toimitaan kuvailulla tavalla, sitä suurempi todennäköisyys on päästä haluttuun lopputulokseen.

5.4 Yrityksen toiminta ja päätökset

Kaikki haastateltavat toteavat, että usein yrittäjällä ei ole tarpeeksi tietoa verosuunnitteluun liittyen ja tällaisessa tilanteessa päätökset tai ainakin neuvonanto haetaan ulkopuolelta. Simonin (1955) mukaan vaikka johtaja tekisi päätöksen rationaalisesti, voi päätös olla yrityksen kannalta huono, jos johtaja ei kykene ottamaan kokonaisuutta ja kaikkia päätöksentekoon liittyviä tekijöitä huomioon. B kuvailee prosessia siten, että konsultti kertoo mahdolliset vaihtoehdot ja yrittäjä tekee lopullisen

päätöksen. A:n mukaan kuitenkin yrittäjä ei usein edes osaa vastata, mitä lähdetään verosuunnittelulla hakemaan ja ajattelusta puuttuu pitkäjänteisyys. Tällaisessa ajattelussa ajaudutaan tilanteeseen, jossa ulkopuolinen konsultti ehdottaa verojenjaossa tiettyjä toimenpiteitä tietämättä mikä yrittäjän tahtotila tai tavoitteet ovat.

Yrittäjä kääntyy yleensä ulkopuolisen neuvonantajan puoleen saadakseen tietoa vaihtoehdoista mitä on, minkä arvoisia ne ovat ja mikä on niiden verokohtelu. Ulkoinen asiantuntija pystyy kuvailemaan nämä mahdollisuudet ja yrittäjä on itse lopullinen päätöksentekijä. –Haastateltava B

A:n omalla yrittäjäuralla yrityksessä oli neljä omistajaa, eli päätöksentekoon osallistui useita henkilöitä. Päätökset tehtiin ilman ulkoista konsulttia, mutta varojenjakoan liittyen päätöksenteko oli aika yksinkertaista: tehdään mahdollisimman suuri tulos ja kaikki jaetaan ulos osinkona eli toiminta oli enemmän ansaintamekanismi kuin verosuunnittelua. C taas kokee omaavansa riittävän kattavan tietämyksen tehdäkseen itse omien yritystensä verosuunnittelua. Hän myöntää, että tietenkin aina tulee jotain ongelmia vastaan, jolloin hän kääntyy veroasiantuntijoiden puoleen.

A:n mukaan varojenjako päätöksissä yrittäjät maksimoivat yrityksen tulokset ja verotuksellisia päätöksiä tehdään omien veroasioiden kustannuksella, eivätkä yrittäjät kykene näkemään kokonaisuutta pitkäjänteisesti.

”Ikään kuin yritys veisi yrittäjiä, eikä toisinpäin niin kuin sen ehkä mielestäni pitäisi mennä.” – Haastateltava A

Tässä palataan jo aiemmin sanottuun, että yrittäjillä ei välttämättä ole näkemystä siitä, mihin suuntaan verosuunnittelua viedään ja mitä sillä yritetään saavuttaa. Yrittäjät välittävät myös enemmän siitä, miltä yritys näyttää sidosryhmien silmissä, kuin siitä että saisivat verosuunnittelun avulla maksimaalisen hyödyn itselleen. Toisaalta Daftin ym. (1988) mukaan yleensä hyvä päätös takaa myös hyvän lopputuloksen, mutta toisaalta joskus käytössä olevien tietojen pohjalta tehty paras mahdollinenkin päätös voi olla haitallinen sekä yritykselle että sen osakkaalle, koska esimerkiksi tulevaisuutta ei pysty täysin ennustamaan.

B ja C korostavat omistuspohjan vaikutusta päätöksentekoon varojenjaossa. B kertoo, että monen osakkaan yrityksessä on pelattava samoin pelisäännöin ja periaatteet on usein sovittu osakassopimuksessa. Koechlin (2020, 6) tukee tätä ajatusta, että ihminen sopeutuu päätöksenteossaan ympäristöönsä ja päätöksen olosuhteisiin ja sitä kautta valitsee mitä hän päätöksellään haluaa saavuttaa. C:n mukaan yhden osakkaan yrityksessä tai

esimerkiksi perheyhtiössä päätöksenteko on vapaampaa ja verotusta minimoidaan esimerkiksi ansiotulo- ja pääomatulojen suhdetta optimoimalla. Tämä verotuksen minimointi tehdään edellä kuvatulla tavalla maksamalla yrityksestä sopiva määrä palkkaa, jonka jälkeen osinkona maksetaan kahdeksaan prosenttiin asti nettovarallisuudesta niin paljon kuin osinkopotentiaalia on. Kuten teoriaosuudessa jo todettiin, Karjalaisen ym. (2020, 3) mukaan kahdeksan prosentin rajan puitteissa jaettavan osingon määrä selittää yritysten osingonjakopäätöksiä merkittäväällä todennäköisyydellä. He totesivat myös, että mitä enemmän yhtiöllä on nettovarallisuutta, sitä enemmän verosuunnittelun mahdollisuuksia yhtiöllä ja omistajalla on ja sitä enemmän yhtiö pystyy jakamaan huojennettua osinkoa. Eroavaisuudet päätöksissä voivat johtua muun muassa osinkopotentiaalain puuttumisesta tai osakassopimuksen määrittämisestä osingonjako- tai palkkausperiaatteista.

Palkan ja osingon yhteensovittamisessa B tuo esille yrittäjän eläkkeen, joka ei ole sidoksissa yrittäjän ansiotuloihin, jolloin palkkaa pystytään sovittamaan ansiotuloveroprosentin mukaan halutulle tasolle ilman että eläkevakuutusmaksut nousevat.

Yrittäjän eläke ei ole suoraan kiinni palkasta vaan arvioidusta työtulosta, joten palkan taso voidaan asettaa halutulle tasolle. –Haastateltava B

C:n mukaan osinkoja maksetaan usein maksimissaan 150 000 euroa saajaa kohden, jotta pysytään huojennetun osingon piirissä ja palkan taso määritellään siten, että ansiotuloveroprosentti nousee lähelle pääomatuloveroprosenttia, joka käytännössä on noin 29 prosenttia kun lasketaan yhteen yhtiöveroprosentti ja huojennetun osingon verotus. Tätä tukee se, että Malmgrenin ja Myrskyn (2020, 693) mukaan yli 150 000 euron osinko saajaa kohden ei ole enää huojennettua osinkoa.

Ansiotuloa otetaan sen verran, että ansiotuloveroaste ei nouse yli pääomatuloveroasteen. Ansio- ja pääomatuloveron marginaaliveroaste tulee säätää lähelle toisiaan. –Haastateltava C

Harjun ja Matikan (2016B, 641) mukaan tulojensiirto pääoma- ja ansiotuloverotuksen välillä on yrittäjien tärkein verosuunnittelun väline. Kuitenkin A:n mukaan useat yrittäjät nostavat palkkaa tilikauden aikana sen verran mitä tarvitsevat eivätkä suunnittele tulojensiirtoa verotuksen mukaan. Monet ajattelevat myös, että liiketoiminnan hyviltä kuukausilta palkkaa voidaan nostaa enemmän, eli yrittäjän tulot vaihtelevat liiketoiminnan menestyksen mukaisesti. Pitkäjänteisyys ja jopa vuodenkin eteenpäin

ajattelu tuntuu olevan liian vaikeaa monelle yrittäjälle. Varsinkin kaikkein pienimpien yritysten voi olla vaikeata toteuttaa pitkäjänteisestä verosuunnittelua.

5.5 Verotuksen minimointi ja siitä eroavat päätökset sekä verosuunnittelun tulevaisuus

Haastattelujen mukaan varojenjaosta tehtävät päätökset eivät aina ole täysin rationaalisia, eli niissä ei välttämättä pyritä verorasituksen minimointiin. Siksi yrityksissä voidaan tehdä päätöksiä, jotka poikkeavat verotuksellisesti edullisimmista vaihtoehdoista.

C kertoo, että varojenjaossa parhaimman ratkaisun pohtiminen lähtee aina omistajan rahan tarpeesta. Kun tiedetään, kuinka paljon varoja tarvitaan, voidaan valita verotuksellisesti edullisin verojenjaon tapojen yhdistelmä. Vaikka yrittäjä ei käytännössä tarvitsisikaan tuloja yrityksestään, kannattaa joka tapauksessa jakaa pääomatulo-osingon määrä ulos, mikäli yrityksellä on osingonmaksupotentiaalia. A:n mukaan yrittäjät ajattelevat usein, että ansiotuloveroprosentti tulee annettuna, jolloin he pyytävät maksamaan palkkaa tämän annetun veroprosentin mukaan, eivätkä kyseenalaista tai optimoi sitä mitenkään.

A:n mukaan päätökset voivat erota verotuksellisesti edullisimmasta esimerkiksi sen takia, että verorasituksen minimointia ei ylipäätään ole asetettu tavoitteeksi. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että yrityksen tase on verrattain pieni, jolloin verosuunnittelun hyödyt eivät ole merkittäviä, eivätkä erilaiset päätökset muuttaisi lopputulosta paljoakaan. Hän mainitsee tässä yhteydessä myös ulkoisen asiantuntijan avun hinnan, joka saattaisi nousta korkeammaksi kuin saavutettu hyöty. Toinen syy verotusta minimoivista ratkaisuisista eroaville päätöksille on A:n mukaan tiedon puute. Tällöin ulkoisen asiantuntijan tehtävänä pitäisi olla esimerkiksi kahden tai kolmen eri vaihtoehdon ja taustatiedon tarjoaminen yrittäjälle, joiden perusteella yrittäjä voi tehdä päätöksen omien henkilökohtaisten tavoitteidensa mukaisesti.

Jos puhutaan yrityksestä, jolla ei ole taseessa juuri mitään, niin suunnittelu ei hetkauta lopputulosta paljoakaan. Puhutaan pienistä summista verraten siihen, mitä asiantuntijan apu maksaa. Yrittäjillä pitäisi myös olla varojenjaosta enemmän tietoa, miten verotus siinä menee. –Haastateltava A

A kertoo, että yrittäjät ajattelevat joskus kaavamaisesti pääomaosingon olevan suurin osinko, mitä voidaan maksaa. Suuri osa yrittäjistä ei tunne verojärjestelmää tarpeeksi hyvin, joten voidaan ajatella, että järjestelmä on liian monimutkainen. Näin ollen

ulkoisten konsulttien rooli on suuri, mutta samalla yrittäjät ajattelevat ulkoisen konsultin avun maksavan enemmän kuin sen tuottama hyöty on. B kertoo, että yrittäjät maksavat mielellään veroja, mikä saattaa jarruttaa aktiivista verosuunnittelua. Toisaalta hänen mukaansa yrittäjät eivät halua maksaa kuitenkaan liikaa veroja, mikä puolestaan johtaa verotuksen minimointipyrkimyksiin.

B:n mukaan yrittäjä ei välttämättä yritä minimoida maksamiaan veroja tietyn tilikauden aikana, jos taustalla on joku pitkäjänteisempi tavoite, kuten esimerkiksi varallisuuden kerryttäminen yhtiöön tai valmistautuminen rakennejärjestelyyn tai sukupolvenvaihdokseen. Myös tähtäimessä oleva yrityskauppa voi johtaa esimerkiksi taseen rakenteen muokkaamiseen. Tätä tukee Koechlinin (2020, 6) näkemys siitä, että veroja ei välttämättä minimoida tietyllä tilikaudella, jos tavoitteena on joku pitkäjänteisempi verosuunnittelu, kuten esimerkiksi yritysjärjestely tai sukupolvenvaihdos. Karjalaisen ym. (2020, 25) mukaan suurin syy siihen, ettei yritykset ja niiden omistajat minimoivat verotustaan tietyllä tilikaudella on, että he pyrkivät vahvistamaan taloudellista vakauttaan yrityksen tulevaa kasvua varten pitämällä osan voitoistaan yrityksessä.

Näistä B kertoo esimerkkinä osakevaihtojärjestelyn, jonka kautta yhtiön nettovarallisuus voi kasvaa tai jolla saadaan aikaiseksi haluttu yritys rakenne. Tällaisessa järjestelyssä joudutaan maksamaan ylimääräisiä veroja kuluvalle tilikaudella, mutta minimoidaan verotusta pitkällä tähtäimellä. Myös Embreyn (2019, 6) mukaan tietyt päätöksentekotilanteet ja olosuhteet avaavat mahdollisuuden maksimoida hyötyä monella eri tavalla, eikä niissä tilanteissa ole olemassa yhtä ainutta täysin rationaalista ratkaisua. Arviointikriteerit rationaaliselle ratkaisulle voivat myös olla erilaiset eri yksilöillä tai eri tilanteissa.

Tilannetta ei yritetä optimoida kaiken aikaa, jos taustalla on suunnitelma kerryttää varallisuutta yritykseen, jos valmistaudutaan kenties johonkin rakennejärjestelyyn tai sukupolvenvaihdokseen. Myös yrityskauppa voi olla sellainen tilanne, jossa yritetään optimoida yrityksen tasetta. –Haastateltava B

C:n mukaan osakaspohja vaikuttaa verotuksen suunnitteluun. Jos yrityksessä on esimerkiksi sekä henkilöomistajia että toisen yhtiön kautta omistuksia niin silloin verotuksellisesti edullisimmat ratkaisut eri omistajien välillä eroavat toisistaan.

Optimointi riippuu siitä, millainen osakas pohja yrityksessä on. Yrityksellä voi olla henkilöomistajia ja omistajia, jotka omistavat yrityksensä kautta ja näin ollen olisi verovapaat osingot. Näissä tilanteissa osakas pohjan tarpeet ovat erilaiset.

Jos rooli yrityksessä muuttuu, A kertoo sen vaikuttavan palkan nostamiseen. Hänen mukaansa tässä palataan myös siihen, että monen osakkaan yrityksessä tulee osakkaita useimmiten kohdella tasapuolisesti, ja jos toinen osakas ei nosta palkkaa, ei itsekään voi välttämättä nostaa. Yleensä näissä tilanteissa maksetaan palkkaa tehtävämukaisesti.

Taas kerran palataan siihen, että tilanteeseen vaikuttaa, jos on useampia omistajia. Halutaan olla hirveän korrekkeja yhtiökumppania kohtaan, ettei tule riitaa yhtiön sisällä. –Haastateltava A

B:n mukaan roolin muuttuminen, kuten operatiivisesta toiminnasta väistyminen, ei sinänsä muuta yrittäjän suhtautumista verotukseen ja päätöksiin, kunhan omistajuus yrityksessä säilyy, koska omistajuus tuo mukanaan kiinnostuksen verotuksen toimivuuteen. Yrittäjällä hänen mukaansa ei kuitenkaan ole verotus päällimmäisenä mielessä, vaan liiketoiminnan menestyminen.

Jos henkilöllä säilyy omistajuus yrityksessä niin omistajuus tuo mukanaan mielenkiinnon verotuksen toimivuuteen riippumatta mikä asema yrityksessä on. Verotus ei kuitenkaan ole päällimmäinen asia, vaan bisneksen menestyminen. –Haastateltava B

Myös C nostaa esiin omistuksen merkityksen ja hänen mukaansa enemmistöosakkaan jääminen pois operatiivisesta toiminnasta ei välttämättä vaikuttaisi juurikaan varojenjakopäätöksiin. Toisaalta jos esimerkiksi vähemmistöosakas ei ole mukana operatiivisessa toiminnassa, voivat enemmistöosakkaat miettiä, kannattaako vähemmistöosakkaille jakaa osinkoa, vai otetaanko varat yrityksestä ulos palkkana tai muina etuina. Tilanne, jossa kaikille osakkaille ei haluta jostain syystä maksaa osinkoja, voi johtaa siihen, että kokonaisuuden näkökulmasta veroja ei pystytä minimoimaan.

A:n mukaan verosuunnittelun tulevaisuutta leimaa epävarmuus siitä, pysyvätkö lainsäädäntö ja lain tulkinta samanlaisena. Ajatellaan, että jos verotus on nyt tällaista, niin pyritään hyödyntämään sitä täysimääräisesti, koska ei voida tietää millainen lainsäädäntö on esimerkiksi kahden vuoden kuluttua. Tämä johtaa A:n mukaan siihen, että yrittäjät eivät osaa tai halua suunnitella toimintaa ja verotusta pitkäjänteisesti. Yrittäjät kokevat myös, että kaikki yrityksen toiminnot ovat verotettuja jollain tavalla ja pelätään samalla verotuksen menevän tiukempaan suuntaan.

B toivoo, että yhteisöverokanta säilyy entisellään, eikä ainakaan kiristy, mutta hän myös hyväksyy sen, että yhteisöverokantaa joudutaan mukauttamaan naapurivaltioiden ja EU:n linjausten mukaisesti. Tähän vaikuttaa se, että suuret erot eri maiden yhteisöverokannoissa aiheuttavat jännitteitä sekä epäedullista ja epätarkoituksenmukaista tulojen siirtoa maiden välillä. Kohtuullinen ja yhtenäinen yhteisöverokanta vähentää aggressiivisia verosuunnittelupyrkimyksiä. Tässäkin B muistuttaa riskienhallinnan merkityksestä tulevaisuudessa: on tärkeää pyrkiä hoitamaan asioita siten, ettei verotuksessa kohdata yllätyksiä. Tässä suhteessa verotuksen ennakoitavuus on yrittäjien näkökulmasta keskeistä.

C:n mukaan yrittäjät eivät todennäköisesti jatkossakaan itse pysty seuraamaan kaikkia muutoksia lainsäädännössä, kun he keskittyvät ydinliiketoimintaansa ja näin ollen tarvitsevat ulkoisen konsultin tukea verosuunnittelussa. Lainsäädännön muutosten seuranta jää näin ollen asiantuntijoiden tehtäväksi tulevaisuudessakin, ja C kokee asiantuntijoiden roolin jopa kasvavan, kun maailma muuttuu niin nopeasti. C mainitsee myös poliittisten painopisteiden analyysin merkityksen tulevaisuuden verosuunnittelulle, koska poliittisten voimasuhteiden muutos eduskuntavaaleissa saattaa johtaa verolainsäädännön nopeisiin muutoksiin.

A kertoo seuraavansa lainsäädännön muutoksia taloushallintoalan julkaisuista ja Verohallinnon tiedotteista. Kun uudistuksia julkistetaan, saattaa muutos tapahtua todella nopeallakin aikataululla, eikä yrittäjille jää paljoa aikaa valmistautua muutokseen. A kokee Covid-19 pandemian opettaneen hänelle, että uudistuksiin kannattaa heti tutustua ja alkaa hyödyntää niitä. Esimerkkinä hän mainitsee erilaiset verotuksen huojennukset, jotka ovat voimassa vain tietyn ajan.

B:n mukaan yrittäjät saavat tietoa erilaisista yrittäjäyhteisöistä ja yleisesti yrittäjät tietävät uudistuksista melko hyvin, koska verotus on suuri osa liiketoimintaa. Hän kuitenkin kertoo, että muutosten syvällisempään analysointiin ja niiden potentiaalin hyödyntämiseen vaaditaan ulkoisen asiantuntijan apua. C:n mukaan uudistuksia seurataan ja niihin reagoidaan aina tapauskohtaisesti, mutta myös hän nostaa esille ulkoisen konsultin roolin uudistusten seuraamisessa.

Kun B:ltä kysyttiin vuoden 2005 verouudistuksesta, niin hän muistelee, että se aiheutti paljon perehtymistä ja muutoksia verosuunnitteluun. Se toi kuitenkin paljon uusia työkaluja verosuunnitteluun. Hän muistelee, että pääomatuloverotuksessa jouduttiin

hyväksymään jonkinlainen verotuksen korotus, mutta samaan aikaan yhteisöverokanta on koko ajan laskenut. Myös Harjun ja Matikan (2016A, 126) mukaan vuoden 2005 verouudistuksen jälkeen lainsäädännön tarjoamat kannustimet verosuunnitteluun lisääntyivät ja kannustimet tulojen siirtoon palkan ja osingon välillä verotuksen mukaan korreloivat vahvasti realisoituneisiin yhtiöiden osakkaiden varojenjakopäätöksiin. C kertoo, että uudistuksen jälkeen tärkeimmäksi nousi kysymys siitä, miten kerätään nettovarallisuutta yritykseen, jotta saadaan kasvatettua pääomatulona verotettavan osingon määrää. Hän myös pohtii, että tulee olemaan suuri vääryys, jos tulevaisuudessa nettovarallisuuden merkitys varojenjaon verotuksessa poistuu, kun yritykset ovat keränneet 10 vuotta varallisuutta yritykseen.

6 Tutkielman tulokset ja johtopäätökset

Tutkielman ensimmäinen tulos on se, miten osakeyhtiön osakkeenomistaja voi minimoida verotusta yhtiön varojenjaossa. Varojenjaon verotuksen minimointi riippuu aina esimerkiksi osakeyhtiön nettovarallisuudesta, osakkaan muista tuloista sekä varojenjaon tavoitteista, ja varojenjaon tapojen yhdistelmät tulee aina miettiä tapauskohtaisesti. Ensimmäisenä tulee miettiä, minkä verran yrittäjä tarvitsee tuloja yrityksestään ja onko tavoitteena pitkäjänteisesti kasvattaa yhtiön nettovarallisuutta tulevaisuutta varten. Tämän jälkeen voidaan valita verotuksellisesti edullisin varojenjakotapojen yhdistelmä tietyille tavoitetulotasolle.

Yhtiöstä kannattaa maksaa luontoisetuja, jos etua käyttäisi muutenkin. Yleisimmät edut ovat autoetu, asuntoetu, puhelinetu ja ravintoetu. Autoetu kannattaa hyödyntää etenkin, jos verovelvollinen ajaa autolla paljon yksityisajaja. Asuntoetu on sitä edullisempi, mitä korkeampi asunnon todellinen arvo on verrattuna Verohallinnon määrittämään verotusarvoon nähden. Puhelinetu verovelvollisen kannattaa käytännössä aina hyödyntää ja ravintoetu on edullinen, jos muutenkin syö lounasta ravintolassa.

Luontoisetujen lisäksi verovelvollinen voi maksaa yhtiöstään tiettyjä kohtuullisia etuja itselleen. Työterveyshuolto on verovapaa etu yhtiön työntekijöille. Yhtiö voi maksaa työntekijöilleen myös 400 euron vuotuisen edun liikunta- ja kulttuuritoimintaan ja järjestää virkistys- ja harrastustoimintaa yhteisöllisesti. Tämän lisäksi työmatkat erityiselle työtekopaikalle voi korvata täysin verovapaasti joko todellisia matkakustannuksia tai päivärahoja ja kilometrikorvauksia käyttäen.

Luontoisetujen ja muiden etujen maksamisen jälkeen yrittäjän kannattaa sovittaa palkan taso veroja minimoivalle tasolle. Vaikka yrittäjällä ei olisikaan tarvetta palkalle, kannattaa ansiotuloveroprosentti joka tapauksessa nostaa lähelle 20 prosenttia, joka on yhteisöveroprosentti, jos yhtiö on tekemässä positiivista tulosta ja halutaan minimoida maksettavat verot. Pääomatuloja yrittäjä saa yhtiöstä halvimmillaan 26 prosentin verolla 30 000 euroon asti ja siitä ylöspäin 26,8 prosentin verolla, joten verotuksellisesti edullisinta on nostaa ansiotuloveroprosentti lähelle tätä tasoa.

Ansiotuloveroprosentin sovittamisen jälkeen kannattaa maksaa huojennettu osinko, joka on kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. Jos tavoitetulotasoa ei ole vielä

näiden jälkeen saavutettu, tulee verrata ansiotulo- ja pääomatulooveroprosentteja ja niiden marginaaliveroprosentit tulee sovittaa lähelle toisiaan.

Haastatteluiden pohjalta luotiin kuva suomalaisen yrittäjän varojenjaon päätöksenteon tilanteesta ja päätöksentekoon vaikuttavista tekijöistä. Verosuunnittelu on verojen minimointia siten, että noudatetaan lakia ja pystytään ennakoimaan tiettyjen toimenpiteiden verotuksellinen kohtelu. Lakia tulkittaessa ratkaisee lain muoto, mutta vastaan tulee kuitenkin tilanteita, joissa ei voi olla varma, miten lakia tulisi tulkita. Jos lain muoto ja tarkoitus ovat ristiriidassa tai ei ole selvää, miten lakia tulisi tulkita, on laki laadittu väärin. Ennakoinnissa ja riskienhallinnassa usein paras vaihtoehto on verotuksen ennakkoratkaisu, jolloin voidaan olla varmoja tietyn toimenpiteen verokohtelusta. Ennakkoratkaisussa tärkeää on kuvailla aiottu toimenpide mahdollisimman tarkasti.

Suomalaisia yrittäjiä kuvaa hyvä eettinen ajatusmalli eivätkä suomalaiset yrittäjät halua ottaa liian isoja riskejä varsinkaan lainsäädännön osalta. Suomalaisten yrittäjien verotietämys on yleisesti ottaen rajallista, joten verolainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi ja verotuksen minimoimiseksi haetaan neuvoja ja vahvistetaan omia päätöksiä todella usein ulkoisen konsultin avulla. Syrjän (2010, 163–164) tutkimuksen mukaan yli puolet yhtiöistä on ulkoistajia ja tästä voidaan päätellä, että Suomen verolainsäädäntö on monimutkainen ja yrittäjien verotietämys on rajallista. Näin ollen suomalaiset yrittäjät kokevat ulkoisista konsulteista olevan hyötyä.

Verokonsultoinnin ulkoistamisprosessi etenee ihannetilanteessa siten, että konsultti kertoo mahdolliset vaihtoehdot ja yrittäjä tekee lopullisen päätöksen. Valitettavan usein yrittäjien verosuunnittelun tavoitteita ei ole asetettu tai ne eivät ole selkeitä ja yrittäjän ajattelusta puuttuu pitkäjänteisyys, jolloin esimerkiksi palkkaa nostetaan yrityksestä niin paljon kuin tarvitsee, vaikka se ei verotuksellisesti olisikaan tarkoituksenmukaista. Näin ollen konsultti voi joutua ehdottamaan vaihtoehtoja tietämättä mitä toimenpiteillä tavoitellaan. Yrittäjät pitävät myös yrityksen kuvaa ulospäin usein tärkeämpänä kuin verotuksen minimointia varojenjaossa.

Haastatteluilla haettiin vastausta siihen, miksi yrittäjien todellisuudessa tekemät päätökset eroavat veroja minimoivasta ratkaisusta varojenjaossa. Varojenjaon päätöksenteko on aina yksilöllistä ja päätökset riippuvat yrittäjästä ja näin ollen verotuksellisesti edullisimman ratkaisun pohtiminen lähtee aina omistajan tavoitteista ja rahan tarpeesta. Tämä on tietenkin vaikeaa, jos yrittäjän tavoitteet tai rahan tarve ei ole

selvillä tai tietotaitoa ei ole tarpeeksi. Tämä voi osittain johtua liian monimutkaisesta verojärjestelmästä.

Yhtiön osakas pohja vaikuttaa vahvasti varojenjaon päätöksentekoon. Monen osakkaan yhtiössä osakkailla tulisi olla sama tahtotila, jotta voidaan tehdä tehokkaita päätöksiä varojenjakoön liittyen. Osakkaiden on pelattava samoin pelisääntöin ja osakassopimuksessa on hyvä sopia lähtökohdat liiketoiminnalle ja varojenjako koskeville päätöksille. Alstadsäterin ja Jacobin (2016, 711) mukaan mitä enemmän yhtiössä on osakkaita, ja mitä pienempi osuus osakkaalla on yhtiöstä, sitä vähemmän hän harjoittaa tulojensiirtoa veropohjien välillä. Tämä johtuu eturistiriidoista ja verotuksellisten kannustimien eroista osakkaiden välillä. Harju ja Matikka (2016A, 127) löysivät tutkimuksessa tähän viittaavaa käyttäytymistä. Kun osakkaan osuus yhtiöstä kasvaa, on sillä pienentävä vaikutus realisoituneisiin osakkaan palkkoihin. Kun yhtiön omistajuus on keskittynyt, on osakkaalla suurempi valta tehdä veroja minimoivia päätöksiä varojenjaossa. Tässä tapauksessa veroja minimoivat päätökset vievät varojenjako enemmän huojennettujen osinkojen suuntaan ja näin ollen osakkaan pääomatuloveroaste pienenee ja myöskin ansiotuloina verotettavat tulot pienenevät.

Lainsäädännön määräämä huojennetun osingon määrä (kahdeksan prosenttia nettovarallisuudesta) selittää yritysten osingonjakopäätöksiä merkittäväällä todennäköisyydellä. Karjalaisen ym. (2020, 3) mukaan verolainsäädäntö ohjaa pienten osakeyhtiöiden osingonjakopäätöksiä rationaalisella tavalla ja näin ollen yhtiöt pyrkivät kasvattamaan nettovarallisuuttaan, jotta ne pystyisivät jakamaan suurempia huojennettuja osinkoja. Eroavaisuudet veroja minimoivista päätöksistä voivat johtua muun muassa osakassopimuksen määrittämästä osingonjakopolitiikasta. Päätöksiin voi vaikuttaa myös se, jos osakkaina on muita kuin luonnollisia henkilöitä, jolloin veroja minimoivat ratkaisut ovat erilaisia eri osakkailla. Yhden osakkaan yrityksissä päätöksenteko on vapaampaa ja ansiotuloveroprosentti voidaan asettaa päätöksenteolla lähelle pääomatuloveroprosenttia.

Päätökset varojenjaossa voivat erota verotuksellisesti edullisimmasta ratkaisusta monesta eri syystä. Jos taseen loppusumma on pieni, verosuunnittelulla ei saavuteta suurtakaan hyötyä ja näin ollen ei turvauduta ulkoisen konsultin apuun avun hinnan noustessa helposti saavutettua hyötyä korkeammaksi. Toinen syy eroille voi olla yksinkertaisesti yrittäjien tiedon puute ja yrittäjien keskittyminen ydinliiketoimintaan. Monet yrittäjät

ajattelevat kaavamaisesti huojetun osingon olevan yläraja osingoille ja näin ollen he eivät pohdi verotukseen liittyvää päätöksentekoa sen enempää.

Yksi syy verotuksellisesti edullisimmasta ratkaisusta eroaville päätöksille on jokin pitkäjänteinen suunnitelma, jolloin verotusta ei minimoida ainoastaan yhdellä tilikaudella. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi nettovarallisuuden kerryttäminen yhtiöön, valmistautuminen rakennejärjestelyyn tai sukupolvenvaihdokseen tai tuleva yrityskauppa. Näissäkin tilanteissa verotusta minimoidaan pitkällä tähtäimellä. Karjalaisen ym. (2020, 25) mukaan suurin syy siihen, ettei yritykset ja niiden omistajat minimoivat verotustaan tietyllä tilikaudella on, että he pyrkivät vahvistamaan taloudellista vakauttaan yrityksen tulevaa kasvua varten pitämällä osan voitoistaan yrityksessä. Verotuksen minimointia voi haitata myös enemmistö- ja vähemmistöosakkaiden eriävät mielipiteet.

Lopuksi haastatteluilla saatiin asiantuntijoiden arvioita verotuksen ja yrittäjien verosuunnittelun tulevaisuudesta. Verotuksen tulevaisuutta leimaa epävarmuus ja nopea sopeutumistarve muutoksiin. Yrittäjien on vaikea suunnitella verotustaan pitkäjänteisesti, kun verotuksen pelätään muuttuvan jatkuvasti. Jatkuvassa muutoksessa ulkoisen asiantuntijan rooli kasvaa entisestään, kun yrittäjillä ei ole riittävästi aikaa valmistautua muutoksiin. Lähtökohtaisesti yrittäjät ovat hyvin tietoisia verotuksen muutoksista, mutta muutosten syvällisempään analysointiin tarvitaan asiantuntijan apua. Tulevaisuudessakin riskienhallinta ja ennakointi ovat avainasemassa verosuunnittelussa, ja asiat tulisi hoitaa niin ettei tule yllätyksiä.

Tutkielma löysi siis keinoja pienten yksityisten osakeyhtiöiden ja niiden osakkaiden verotuksen minimointiin varojenjaossa ja syventyi pienten yritysten osakkaiden päätöksentekoon varojenjaon tilanteessa. Tämän tutkielman pohjalta voi tutkia yrittäjien päätöksentekoa tarkemmin varojenjaon ympärillä. Mahdollisia jatkotutkimuskohteita ovat esimerkiksi se, miten yrittäjät tekevät päätöksiä varojenjaon tilanteessa ja miten päätöksentekoa voisi tehostaa ja parantaa tai miten yrittäjien varojenjaon verotukseen liittyvää tietotaitoa voisi kehittää.

7 Yhteenveto

Tutkielman tarkoituksena oli tutkia pienen osakeyhtiön varojenjakoja osakeyhtiön ja sen osakkeenomistajan verotuksen näkökulmasta. Tutkielman tarkoituksena oli etsiä veroja minimoivia tapoja varojenjakoön sekä tutkia yrittäjien päätöksentekoa varojenjaon taustalla. Tavoitteena oli löytää syitä verotuksellisesti edullisinten ja todellisuudessa tapahtuvien päätösten erojen takana. Näin ollen tutkielman päätutkimuskysymykset olivat:

Miten osakeyhtiön eri varojenjakotapoja verotetaan ja miten varojenjakotavoista voidaan valita veroja minimoiva yhdistelmä?

Millaisia yrittäjien päätökset todellisuudessa ovat varojenjaon päätöksentekotilanteessa ja miten tämä eroaa veroja minimoivasta ratkaisusta? Mitä syitä eroavaisuuksien takaa löytyy?

Teoriaosuus koosti yhteen osakeyhtiön varojenjakoön liittyvää lainsäädäntöä ja tähän liittyen osakkeenomistajan verosuunnittelua. Teoriaosuus luo pohjan verotuksellisesti edullisimpien varojenjakotapojen löytämiselle. Empiriaosuudessa esitellään teoriaosuuden pohjalta veroja minimoiva varojenjakotapojen yhdistelmä. Tämän jälkeen esitellään yrittäjien päätöksentekoprosessia varojenjaon tilanteessa ja sitä kautta etsitään syitä eroille todellisten päätösten ja veroja minimoivien ratkaisujen välillä.

Verotuksen minimointi varojenjaossa on aina yksilöllistä ja riippuu osakeyhtiön näkökulmasta ennen kaikkea yhtiön nettovarallisuudesta ja osakkeenomistajan näkökulmasta esimerkiksi varojenjaon tavoitteista ja muista tuloista. Lähtökohtana varojenjaolle tulee olla pohdinta osakkaan tavoitetulosta ja yleisesti osakeyhtiön ja osakkaan tavoitteista. Luontoisedut kannattaa maksaa yhtiöstä, jos etua käyttäisi muutenkin. Autoetu on verotuksellisesti edullinen, jos osakas ajaa paljon yksityisajaja ja asuntoetu kannattaa hyödyntää, jos Verohallinnon määrittämä asunnon verotusarvo on asunnon todellista hintaa alempana. Puhelinetu kannattaa aina maksaa yhtiöstä ja ravintoetu kannattaa hyödyntää tarpeen mukaan. Muista eduista työterveyshuolto on täysin verovapaa etu ja liikunta- ja kulttuuritoimintaan voi maksaa työntekijälle verovapaasti 400 euroa vuodessa. Tämän lisäksi työmatkat voi korvata verovapaasti joko todellisten kustannusten perusteella tai kilometrikorvauksin ja päivärahoihin.

Etujen pohtimisen jälkeen palkan taso kannattaa sovittaa veroja minimoivalle tasolle. Halvimmillaan pääomatuloja saa maksettua 26 prosentin verolla, joten ansiotuloveroprosentti kannattaa nostaa ainakin lähelle tätä tasoa, ellei yhtiöllä ole esimerkiksi pitkäjänteisenä tavoitteena kasvattaa yhtiön nettovarallisuutta. Kun ansiotuloveroprosentti on nostettu lähelle 26 prosenttia, on verotuksellisesti edullisinta nostaa huojennetun osingon määrä, joka on kahdeksan prosenttia yhtiön nettovarallisuudesta. Jos tämän jälkeen jäädytään vielä tavoitetulotasosta, verotuksellisesti edullisinta on pitää ansio- ja pääomatuloveroprosenttien marginaaliveroprosentit lähellä toisiaan.

Verosuunnittelu ja varojenjaon päätöksentekoprosessi lähtee aina osakkeenomistajan yksilöllisistä tarpeista. Suomalaisten yrittäjien verotietämys on kuitenkin rajallista ja tavoitteet ei aina ole selvillä. Verosuunnittelulla pyritään minimoimaan maksettavia veroja siten, että lakia noudatetaan ja kyetään ennakoimaan varojenjaon toimenpiteiden verokohtelu. Ennakoinnissa usein paras ratkaisu on verotuksen ennakkoratkaisu, jossa tärkeintä on osata kuvailla aiottu toimenpide mahdollisimman tarkasti, jotta ennakkoratkaisu saadaan juuri haluttuun toimenpiteeseen. Suomalaiset yrittäjät omaavat lähtökohtaisesti hyvän etiikan ja verotuksessa ei haluta ottaa turhan isoja riskejä. Riskienhallintaan ja verosuunnitteluun tarvitaan usein ulkoisen konsultin apua, joka tarjoaa neuvoja ja vahvistaa yrittäjien päätöksiä. Yleensä ulkoinen konsultti tarjoaa vaihtoehtoja ja yrittäjä itse tekee lopullisen päätöksen varojenjakoön liittyen.

Yrittäjien päätökset eroavat verotusta minimoivista ratkaisuista usein. Lainsäädännön tarjoama huojennettu osinko selittää huomattavalla tavalla yrittäjien osingonjakopäätöksiä ja monet yrittäjät ajattelevat huojennetun osingon olevan yläraja osingonjaolle, vaikka se ei aina olisi verotuksellisesti edullisin tapa jakaa varoja ulos yrityksestä. Yhtiön osakaspohja vaikuttaa merkittäväällä tavalla osingonjakopäätöksiin, koska osakkaiden on pelattava samoin pelisäännöin ja noudatettava mahdollisessa osakassopimuksessa määritettyä osingonjakopolitiikkaa. Osakaspohjaan kuuluvat muut kuin luonnolliset henkilöt vaikuttavat myös vahvasti osingonjakopäätöksiin.

Yrittäjät voivat kokea, että verosuunnittelulla ja verotuksen minimoinnilla ei saavuteta suurta hyötyä, jos taseen loppusumma on pieni ja ulkoisen konsultin apu olisi liian kallista verrattuna siitä saatavaan hyötyyn. Yrittäjät haluavat keskittyä ydinliiketoimintaansa ja verotuksellisesti edullisimmasta ratkaisusta poiketaan näin ollen myös tiedon puutteen tai

kiireen vuoksi. Joskus tietyllä tilikaudella poiketaan verotuksellisesti edullisimmasta ratkaisusta jonkin pitkäjänteisen suunnitelman seurauksena. Tällaisia pitkäjänteisiä suunnitelmia voivat olla esimerkiksi mahdollinen yrityskauppa, sukupolvenvaihdos tai rakennejärjestely.

Tulevaisuudessa yrittäjien tulee sopeutua muutoksiin yhä nopeammin ja näin ollen ulkoisen konsultin rooli tulee jopa kasvamaan verosuunnittelussa. Yrittäjät pitävät verotusta epävarmana ja kokevat sen muuttuvan jatkuvasti ja siten tulevaisuutta ja verotusta on vaikeaa suunnitella pitkäjänteisesti. Yrittäjät tietävät hyvin muutoksista, mutta niiden syvällisempään analysointiin tullaan tarvitsemaan jatkossakin ulkoisen konsultin apua.

Lähteet

- Alasuutari, P. & Alasuutari, P. (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. 4. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Alsharari, N. M. & Al-Shboul, M. (2019) Evaluating qualitative research in management accounting using the criteria of ‘convincingness’. *Pacific accounting review*. Vol. 31 (1), 43–62.
- Alstadsæter, A. & Jacob, M. (2016) Dividend Taxes and Income Shifting. *The Scandinavian journal of economics*. Vol. 118 (4), 693–717.
- Blackburn, R. & Carey, P. & Tanewski, G. (2018) Business advice by accountants to SMEs: relationships and trust. *Qualitative research in accounting and management*. Vol.15 (3), 358–384.
- Christiansen, V. & Tuomala, M. (2008) On taxing capital income with income shifting. *International tax and public finance*. Vol.15 (4), 527–545.
- Daft, R. L. & Sormunen, J. & Parks, D. (1988) Chief executive scanning, environmental characteristics, and company performance: An empirical study. *Strategic management journal*. Vol. 9 (2), 123–139.
- Dubois, A. & Gadde, L.-E. (2002) Systematic combining: an abductive approach to case research. *Journal of business research*. Vol. 55 (7), 553–560.
- Embrey, I. P. (2019) States of nature and states of mind: a generalized theory of decision-making. *Theory and decision*. Vol.88 (1), 5–35.
- Gooderham, P. N. & Tobiassen, A. & Doving, E. & Nordhaug, O. (2004) Accountants as Sources of Business Advice for Small Firms. *International small business journal*. Vol.22 (1), 5–22.
- Harju, J. & Kari, S. (2016) Dividend Taxes and Decisions of MNEs: Evidence from a Finnish Tax Reform. *CESifo economic studies*. 45–77.
- Harju, J. & Matikka, T. (2016A) Business owners and income-shifting: evidence from Finland. *Small business economics*. Vol. 46 (1), 115–136.
- Harju, J. & Matikka, T. (2016B) The elasticity of taxable income and income-shifting: what is ‘real’ and what is not? *International tax and public finance*. Vol. 23 (4), 640–669.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. (2009) *Tutki ja kirjoita*. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

- Kanniainen, V. & Kari, S. & Ylae-Liedeenpohja, J. (2007) Nordic dual income taxation of entrepreneurs. *International tax and public finance*. Vol.14 (4), 407–426.
- Kari, S. & Karikallio, H. (2007) Tax treatment of dividends and capital gains and the dividend decision under dual income tax. *International tax and public finance*. Vol.14 (4), 427–456.
- Karjalainen, J. & Kasanen, E. & Kinnunen, J. & Niskanen, J. (2020) Dividends and tax avoidance as drivers of earnings management: Evidence from dividend-paying private SMEs in Finland. *Journal of small business management*. 2020-11-06, 1–33.
- Kasanen, E. & Lukka, K. & Siitonen, A. (1993) The constructive approach in management accounting research. *Journal of Management Accounting Research* Vol.5, 243–264.
- Keating, P. J. (1995) A framework for classifying and evaluating the theoretical contributions of case research in management accounting. *Journal of management accounting research*. Vol.7, 66–86.
- Khalfan, T. M. & Wendt, S. (2020) The impact of ownership concentration on payout across Nordic firms. *Journal of multinational financial management*. Vol.56, 1–16.
- Knuutinen, R. (2013) International Tax Planning, Tax Avoidance and Corporate Social Responsibility. *Interdisciplinary studies journal*. Vol.3 (1), 73–84.
- Knuutinen, R. (2017) *Hyvät pahat verot*. Docendo Jyväskylä.
- Koechlin, E. (2020) Human Decision-Making beyond the Rational Decision Theory. *Trends in cognitive sciences*. Vol. 24 (1), 4–6.
- Leppiniemi, J. & Walden, R. (2020) *Tilinpääätös- ja verosuunnittelu*. 13. uud. p. Alma Talent, Helsinki.
- Lindgren, J. (2014) The international challenges and Finnish corporate taxation. *Nordic Tax Journal*. Vol.2014 (2), 132–148.
- Lukka, K. (2001) *Konstruktiivinen tutkimusote. Menetelmäartikkelit*.
<<https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>>, haettu 15.01.2022.
- Malmgrén, M. – Myrsky, M. (2020) *Elinkeinotulon verotus*. 5., uud. p. Alma Talent, Helsinki.

- Matikka, T. (2018) Elasticity of Taxable Income: Evidence from Changes in Municipal Income Tax Rates in Finland. *The Scandinavian journal of economics*. Vol. 120 (3), 943–973.
- Mgammal, M. H. (2019) Corporate tax planning and corporate tax disclosure. *Meditari Accountancy Research*. Vol.28 (2), 327–364.
- Niskakangas, H. (2020) *Johdatus Suomen verojärjestelmään*. 4., uud. p. Alma Talent, Helsinki.
- Otley, D. (1999) Performance management: a framework for management control systems research. *Management accounting research*. Vol. 10 (4), 363–382.
- Patentti- ja rekisterihallitus (2021) *Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä*. <<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>>, haettu 12.10.2021.
- Pihlanto, P. (1994) The action-oriented approach and case study method in management studies. *Scandinavian journal of management*. Vol. 10 (4), 369–382.
- Pirttilä, J. & Selin, H. (2011) Income Shifting within a Dual Income Tax System: Evidence from the Finnish Tax Reform of 1993. *The Scandinavian journal of economics*. Vol.113 (1), 120–144.
- Poutziouris, P. & Chittenden, F. & Michaelas, N. (1999) Evidence on the tax and investment affairs of small firms. *Journal of small business and enterprise development*. Vol.6 (1), 7–25.
- Qu, S. Q. & Dumay, J. (2011) The qualitative research interview. *Qualitative research in accounting and management*. Vol.8 (3), 238–264.
- Schwartz, M. S. (2016) Ethical Decision-Making Theory: An Integrated Approach. *Journal of business ethics*. Vol.139 (4), 755–776.
- Simon, H. (1955) A behavioral model of rational choice. *The Quarterly Journal of Economics*. Vol. 69 (1).
- Stone, G. (2011) Let's talk: adapting accountants' communications to small business managers' objectives and preferences. *Accounting, auditing, & accountability*. Vol.24 (6), 781–809.
- Sundvik, D. (2017) Tax-induced fiscal year extension and earnings management. *Journal of applied accounting research*. Vol.18 (3), 356–374.
- Syrjä, P. (2010) *Pienten osakeyhtiöiden verosuunnittelu: empiirinen tutkimus*. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen*

loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.

Varma (2022) YEL-velvollisuus. <<https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-velvollisuus/>>, haettu 14.4.2022.

Veronmaksajain Keskusliitto (2021) *Kuntien verot 2021 – missä maksat eniten?* <https://www.veronmaksajat.fi/globalassets/selvitykset/verotietoa89_netti.pdf>, haettu 23.11.2021.

Vero.fi (2013) *Verosuunnittelua vai veron kiertämistä.* <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/49027/verosuunnittelua_vai_veron_kiertamist/>, haettu 16.12.2021.

Vero.fi (2020) *Verohallinnon päätös vuodelta 2021 toimitettavassa verotuksessa noudatettavista luontoisetujen laskentaperusteista.* <<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47380/verohallinnon-paatös-vuodelta-2021-toimitettavassa-verotuksessa-noudatettavista-luontoisetujen-laskentaperusteista/>>, haettu 14.4.2022.

Vero.fi (2021) *Ansiotulot.* <<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/>>, haettu 8.12.2021.

Vero.fi (2021) *Matkakulut.* <<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot-ja-vahennykset/matkakulut/>>, haettu 5.5.2022.

Vero.fi (2021) *Osakkeen matemaattinen arvo ja vertailuarvo.* <<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osakeyhtio-ja-osuuskunta/osakkeen-matemaattinen-arvo-ja-vertailuarvo/>>, haettu 12.10.2021.

Vero.fi (2021) *Työsude-edut.* <<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/tyosuhteedu/>>, haettu 14.4.2022.

Vero.fi (2021) *Työsuhteessa vai yrittäjä?* <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/tyosuhteessa_vai_yrittaj/>, haettu 14.4.2022.

Vero.fi (2022) *Henkilökuntaedut verotuksessa.* <<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62486/henkilökuntaedut-verotuksessa6/#3.6-omaehtoinen-liikunta--ja-kulttuuritoiminta>>, haettu 14.4.2022.

Vero.fi (2022) *Kilometrikorvaus ja päiväraha.* <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/auto/kilometrikorvaus_ja_paivaraha/>, haettu 14.4.2022.

Vero.fi (2022) *Vähennykset – mitä voi vähentää verotuksessa?*

<<https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot-ja-vahennykset/ilmoita-ja-tarkista-vahennykset/>>, haettu 14.4.2022

Xiao, C. (2014) *The International Corporate Tax Competition: How Do Countries Interact With Each Other.*

Liitteet

Liite 1. Haastatteluiden kysymysrunko

Haastateltavan perustiedot ja määritelmät

1. Millainen työura sinulla on ollut? Millaisessa työtehtävässä tällä hetkellä toimit ja kuinka kauan olet kyseisessä tehtävässä toiminut?
2. Millainen verotietämys sinulla on? Miten se on karttunut?
3. Miten määrittelisit verosuunnittelun? Mikä on hyväksyttävää ja mikä ei, missä menee raja? (Lainsäädäntö vs. eettinen raja)
  - a. Kuinka suurena näet verosuunnittelun merkityksen yrityksellesi/itsellesi?
  - b. Miten varmistetaan päätöksien laillisuus? Tunnistatko toiminnassa riskejä?

Yrityksen toiminta ja päätökset

4. Teetkö itse varojenjaon verotuksellisia päätöksiä vai oletko ulkoistanut sen/otatko neuvoja joltain taholta?
5. Miten teet päätökset varojenjakoön liittyen?
  - a. Miten palkan taso määritetään? Työn vai verotuksen mukaan?

Optimointi ja päätösten eroavaisuudet

6. Optimoitko verotusta varojenjaossa? Mitkä muut tekijät vaikuttavat päätöksiin verotuksen lisäksi?
  - a. Jos rooli yrityksessä on muuttunut, onko se vaikuttanut päätöksiin varojenjaosta?
7. Miksi ratkaisut mahdollisesti eroavat verotuksellisesti täysin optimaalisesta ratkaisusta?

Tulevaisuus ja muutokset

8. Miten näet yrityksesi varojenjaon verosuunnittelun tulevaisuudessa? Tapahtuuko muutoksia? Miten seuraat lainsäädännön uudistuksia?
  - a. Entä vuoden 2005 verouudistus, vaikuttiko se omaan verosuunnitteluun ja toimintaan?